

BOEK

(ZES VERHALEN OVER BOEKEN)

DE BOEKHOUDER.....	01
EZELSOREN.....	30
GEEN SPELD.....	40
MAKE LOVE, NOT WAR.....	72
OM TER MOOIST SCHRIJVEN.....	84
BAKKES.....	89

DE BOEKHOUDER

DAG 01

Het was de laatste echte boekhandel in de centrumstad. Misschien wel een van de laatste van het hele land. Hij maakte geen deel uit van een zogenaamde keten van zaken, alle met eenzelfde naam, die vooral schoolboeken en verplichte schoollectuur verkochten, naast een bedroevende hoop pulp, sentimenteel of postiche ‘romantisch’ platgoed en tv-reeks-thrillers. Maar zelfs die eenheidszaken waren hun monopolie aan het verliezen en verdwenen zienderogen, weggedrumd door onlineshops, webwinkels van uitgeverijen en zelfs non-foodwarenhuizen met enkele schappen misdadige blad-vulling. Vooral dat laatste scoorde. Whodunit, verdomme? Men wilde weten wie het gedaan had, terwijl het toch altijd de kat, de butler of de buur was. Ondertussen rookten de detective of de vamp vele hoofdstukken lang sigaretten. De zogenaamde thrillers welden alom als kruiskruid uit onbelezen gronden.

Het was hier dus de enige authentieke onafhankelijke boekhandel. Op een van de twee ramen prijkte in een boog, een halve cirkel eigenlijk, gespeld in witte hoofdletters, de titel van de onderneming: DE BOEKHOUDER. Je moest wat gymnastiek met je hoofd verrichten om die mededeling ontcijferd te krijgen, van links naar rechts. Het was een goede oefening, vooraleer je van plan was urenlang in verstarde houding een boek te verorberen – daar aangekocht. Lang geleden heette de zaak doodgewoon Boekhandel Willemyns – naar de achternaam van de toenmalige eigenaar en uitbater van de winkel, tijdens de jaren eind vijftig tot medio tachtig van de vorige eeuw. Dat was nog een echte boekhandelaar, een aardige, zachte man met een glimmende schedel, gehuld in een grijze stofjas die letterkunde ademde. Zelfs zijn neus leek op een bladwijzer. Opeenvolgende overnemers, nazaten of geranten hadden daarna De Boekhouder, zoals het toen opeens heette, in leven gehouden, soms springlevend, soms amechtig. De uitstalramen probeerden wanhopig mee met de tijd te zijn; er prijkte al eens wat aanvankelijke computerlectuur op het middelste schap. Na het tweede decennium van de eenentwintigste eeuw taande het succes alsmaar. De pure literatuur was naar podia verhuisd. Boze meisjes en stoute jongetjes schreeuwden er hun versjes uit of probeerden er sonnetten te rappen. Chef-koks en bakkerinnen, bekend van op televisie, zwaaiden de plak op boekenbeurzen, samen met de plegers van whodunits. De Boekhouder lag op apegapen. ‘Letterlijk’ ware hier een doorgedreven woordspeling... vooral als je er een liggend streepje in transplanteert.

Toen verscheen ik ten tonele. Met een nazaat van de familie, een vrijgevochten en vrijgezelle zakendame met één blauwe haarsliert en een Scandinavisch-ogend dochtertje, sloot ik een overname-overeenkomst die beide partijen tevreden stemde. Ik had haar in een ver kroegverleden leren kennen. Zij regelde al het saaie administratieve gedoe hieromtrent, zodat ik uiteindelijk de wellicht laatste boekenbaas van De Boekhouder zou worden. Ze bezorgde me ook alle informatie betreffende uitgeverijen en distributiezaken, en hoe het eraan toging. Zelf sprong ze op de chips-, bits- en coins-trein, op weg naar een andere boekhouding. Ik kon tot mijn groot genoegen het pandje ook als woonplaats betrekken. Er was een eerste verdieping met enkele kamers en wat eenvoudig sanitair. Het gekraak van het zoldergebinte erboven nam ik erbij. Dat waren de zenuwen van een gebouw dat een zekere ouderdom had. Het hoorde ook bij een boekenbestaan vol geesten, spoken, schimmen en gedaantes. De naam van de zaak zou ik behouden, mede op verzoek van Janique, de vrijgezelle die me het

pandje verhuurde. We dronken er een stevige whisky op, zonder ijsschotsen. Op een naadloze heropening.

Ik had na 47 jaren op deze blauwe plek in het heelal al wat pijlen op mijn boog verbruikt op professioneel, financieel, familiaal, juridisch en emotioneel vlak. Omdat een aantal van die pijlen ernstige schampschoten hadden veroorzaakt, of hun doel niet hadden bereikt, weid ik hier niet verder over uit. Alles is vergoed, betaald, volbracht, hersteld. Laat ik het nog even zo stellen: ik zou een sympathiek ex-rokend nevenpersonage zonder voorgeschiedenis of nageslacht in een witte boorden-whodunit kunnen zijn. Na een lang verblijf in een hoofdstedelijke gevangenisbibliotheek verkoos ik nu dit bestaan boven een functie als assistent-bibliothecaris, waar momenteel in deze kleinere centrumstad ook een vacature voor was. Een bibliotheek bestond namelijk voor een groot deel uit veronachtzaamde, niet uitgeleende dus ongelezen boeken en een klein uitverkoren aantal voortdurend uithuizige beduimelde publiekslievelingetjes op te weinig exemplaren aangekocht, want alle leden wilden die op hetzelfde ogenblik lezen. Een kopie van onze maatschappij, zeg maar. Pleisters op de wonde: cd's, dvd's, tv-schermen, koffiesalonnetjes, krantenhoekjes, kindertekeningensessies, jaarlijkse wedstrijd-dictees. Maar ook hier sloeg de tijd zijn klauwen in. En vanwaar die trend om vijfjaarlijks een tweedehandse uitverkoop te houden van boeken die enigszins bejaard geworden waren? Waar was dat in naam van alle boeken voor nodig? Betrof dat ook al zo'n staaltje van hoe de gemeenschap met haar ouderen omsprong? Nee: ik bedankte voor zo'n sollicitatie als uitleenbaliebediende in dienst van iedereen en een ander en stapte gezwind als een Baron Munchausen of een Robinson Crusoe in het zelfstandig avontuur, getiteld De Boekhouder. Ik zou de hoofdstukken zelf wel regisseren.

Mijn boekhouderij bevond zich op een eerder rustig plekje in het hart van de stad, het stille Poortplein: rechthoekig, drieërlei toegankelijk, autovrij, wat struiken in drie grote bowlachtige kommen, een bescheiden bomenpartijtje, een kunstgras minivoetbalveldje, een tearoom met op het terras olijfboompjes in grote potten en nog wat bescheiden nichezaken (bordspellen Checkmate, sushibar, Brei & Klei, Vinyl + Beers, nachtmode Huid & Haar, Wijnbegeerte). Daaromheen en daarbovenuit torenden diverse ongelijkmatige flatjes met gedeeltelijk zichtbare balkon-, balustrade- en daktuinen, waar het groen in alle tinten en formaten van afdroop. In bepaalde seizoenen waande je je in de hangende tuinen van Babylon, die evenmin ooit iemand helemaal aanschouwd had (... tenzij inwoners van Ninive – dat weet ik uit boeken). Alleen mijn

boekery en de twee aanpalende panden hadden geen appartementen boven zich. Op die plek kon je nog Grieks-blauwe of Vlaams-grauwe luchten ontwaren. De projectontwikkelaar had die ene hoek om een of andere reden gespaard. Er kwam weinig volk naar het Poortplein. Er werd vooral gepasseerd, te voet of fietsend, vaak diagonaal. Diverse hoopvol opgestarte zaken hadden er na korte tijd de deuren moeten sluiten. Toch vreemd, voor een van de gezelligste hartkamers van de stad. Misschien ontbrak hier iets. Maar wat? Over sommige plekken lag blijkbaar een doem waar niet aan te tornen viel. Elke dag kon weer een van de huidige neringdoeners verdwijnen. Ik gokte op John van de Checkmate bordspellen, maar heden ten dage was darts 'hot', dankzij de uitzendingen van wereldkampioenschappen op televisie. Hoelang zou deze rage duren? Hopelijk voor John werd zijn spelwinkel even een hotspot.

De Boekhouder was met zijn twee bescheiden uitstalramen bijna weggedrukt in de avondzonnigste hoek – de enige gesloten hoek van het rechthoekige plein. Warrelende winden bezochten het Poortplein echter vaker dan zon. Bladergeritsel alom, bijna elk seizoen. De bladstilte binnen in mijn winkel strekte zich uit over een verrassend aantal opeenvolgende 'ruimtes' – een iets te ruim woord voor die plekken – in de diepte en wat minder in de breedte via smalle passages en tafels, die tot helemaal achteraan volgestouwd waren met fraaie letteren en doodgewone info. Zo'n rinkelkassa of geldladekastje had ik niet. Het enige dat rinkelde, was een ouderwetse winkelbel, die tot mijn grote vreugde nog werkte. Sedert de coronapandemie wou ik helemaal geen cash geld meer aanraken. Ik deed mijn zaken uiteraard via een betaalterminal en ook mijn all-in-one-phone in een minisalon met drie kleine fauteuils bij een van de uitstalramen, met gedeeltelijk zicht op het Poortplein. Bij goed weer zou ik mijn salonnetje buiten installeren. Eventuele concrete boekenarbeid of ouderwetse administratie gebeurden in een achterkamertje, diep in de ingewanden van mijn zaak, waar ik ook cappuccino en soms Irish coffee maakte, voor mezelf en eventueel ooit voor trouwe klanten. Daar toe had ik me een koffiezetapparaat met meerdere keuzemogelijkheden aangeschaft. Ik keek er ongaarne uit op een vreselijk typisch door blinde muren omheind stadskoertje annex schaamgrasperkje. In dat kamertje, dat wellicht ooit dienstdeed als keukentje, had ik ook de overeenkomst met de libertijnse Janique getekend.

Hier verkocht ik dus niet-beduimelde boeken, zonder ezelsoren, niet gecontamineerd door vergeten loterijbiljetten, afgescheurde toegangstickets, mensenharen, geplette vliegjes of boodschappenlijstjes. (Van bibliotheekboeken had ik in de loop van de jaren

al net zo'n afschuw gekregen als van munten en bankbiljetten). De verhalen in al die boeken en de geschiedenis van mijn eigen leven waren soms minder boeiend en interessant dan de wederwaardigheden van en met mijn bezoekers. Er was immers niets nieuws onder de zon. Het leven was niet alleen veel belangrijker dan de letteren waarmee sommigen het beschreven, maar ook verrassender. Soms erger. Neem dat maar van een half-gedetineerde boekhouder aan. Ook de meest bekende schrijfster ter wereld wist dat al. Zij baseerde er haar eigen boeken op. Toch ging ik het avontuur met de fraaie geschriften aan, want ik was vooral een literair liefhebber en zelfs een beetje een dichter. Daartoe had het leven me voldoende verwond. Geef mij maar niche, geen mainstream. Toch droomde ik er stiekem van ooit het verhaal te schrijven – vooral: geschreven te hebben – dat bij de shoppende Grote Grijze Massa in High Street zou scoren.

Mijn allereerste actie als boekenbaas was het wegkrabben van de letters BH in het middelpunt van die halve cirkel op mijn titelraam. Een onverlaat had daar vrij recent middels een metallic zilver acrylstift zijn eerste publicatie gerealiseerd. Dus sleurde ik corrigerend sop en een trapladdertje vanuit het achterkamertje aan. Mijn debuut in de boekenverkoop voltrok zich als glazenwasser, het adagium indachtig: 'Schrijven is schrappen'. Hierna engageerde ik voor de nabije toekomst een beroepsramenlapper.

Ik kreeg alvast de aandacht van een tweetal medezaakvoerders die het Poortplein rijk was. Ze naderden schoorvoetend glimlachend. Blijkbaar was er geen volk in hun zaak.

'Je gaat mij concurrentie aandoen hé,' lachte Myrtille van de nachtmodewinkel Huid & Haar. Ik had nog maar net een halve B verwijderd.

'Dat was beslist een bull's eye,' merkte John van de bordspellen en de dartsspullen gevat op.

'Mag ik jullie boeken voor een kopje koffie in mijn salon tussen de middag?' stelde ik voor. Door hun opmerkingen voelde ik al een veelbelovende klik. Ze zeiden niet nee tegen 'a cup of coffee', zoals John het met een knipoog nog polyglot vertolkte. Een mini-welkomstreceptie voor mijn eerste dag.

Vandaag verkocht ik mijn allereerste boek: een van de wereldbekende en verfilmde verhalen van de 'Umberto Eco voor de gewone man', namelijk Dan Brown – een boekje op minder-dan-pocketformaat, de bladzijden zo dun als tabaksvloei, met de afmetingen van een pakje sigaretten. De pijltjesverkoper was de gelukkige. Ik ook. Hij propte

het boekje in zijn kontzak. Myrtille had alleen maar even en passant een exemplaar van de Scheurkalender Psychologie 2027 geaaid. Of controleerde ze mijn uitstalling op stof?

DAG 02

Sluitingsdag. Zondag. Ik plande gisteren geen speciale feestelijke heropening. Geen centen daarvoor. Naadloos heropstarten. Geritsel op het Poortplein. Geen beweging te bespeuren in de groene zones ter hoogte van de hangende tuinen, waar wellicht hangouderen hokten. Op zon- en feestdagen (wat haatte ik dat cliché) vermeden zelfs jongeren deze lege plek. De beide doelen op het minivoetbalveldje gaapten dan uitdrukkelijk naar elkaar. Geen baldag. Baaldag.

DAG 11

Meneer Halfhaar (male, midlife) – hij wist uiteraard niet dat ik hem zo noemde – verscheen voor de derde keer op korte tijd in De Boekhouder. Ondanks dat zonnepaneel op zijn hoofd – sommigen noemden dat een vleesklak – liet hij de overgebleven haren achter op zijn hoofd langer groeien. Meestal verzamelde hij die in een schamel staartje, moeizaam bijeengehouden door een simpel elastiekje. Vollemaan met sik. Bij zijn vorige bezoeken had hij alleen maar rond gesnuisterd. Ik had hem voortdurend in de gaten gehouden, vooral omdat hij een schoudertas droeg. Hij was tot tweemaal toe half glimlachend half knikkend half harig weer verdwenen. Derde keer goede keer?

‘Dag meneer.’

‘O, hallo.’

‘Op iets uit? Ik heb u hier al gezien.’

‘Wat bedoelt u?’

‘Zoekt u iets ... speciaals? Specifieks, bedoel ik?’

Ik kreeg het weer van die verdomde schoudertas. Wat stak daar eigenlijk in? Of hield dat ding de man gewoon in evenwicht? Het leek erop alsof hij dit keer de tas echt ‘torste’, om maar eens wat boekentaal te gebruiken.

‘Eh... ‘

De kerel zeilde even met zijn blikken over de verzamelde letterkunde in mijn winkel.

‘Het is om moedeloos van te worden,’ deelde hij dan mee, terwijl hij zijn uitspraak begeleidde met een vaag gebaar van zijn tasvrije arm.

‘Pardon? O ja?’

‘Dat er al zoveel bestaan. Om daar nog eentje aan toe te voegen... ‘

‘Ja... ‘

‘Het ziet er hopeloos uit, zou je zeggen.’

Ik keek hem even onderzoekend aan. Hoewel ik herhalingen haatte als de ziekte, vroeg ik: ‘Hopeloos?’

‘Of misschien ook niet,’ zei meneer Halfhaar plotseling opgewekt. ‘Kijk eens wat ik hier heb.’

Ik was eigenlijk al een veelvuldig gewaarschuwd man toen de schouderbuidel zich met een vastberaden klik gapend opende en een vrij lijvig pakket baarde. De verlosser stak het ding triomfantelijk in de hoogte en definieerde het toen: ‘Het is mijn gedichtenbundel. In eigen beheer.’ Het klonk verdorie als ‘begeer’.

Na deze geboorte bleef ik even zwijgen, al kreeg ik zin om te zeggen: ‘Zal ik hem in doeken wikkelen, opdat hij geen kou lijde?’

‘O,’ deed ik dan alleen maar. Ik voelde hem al komen.

‘Wilt u de titel weten?’

Ik knikte schouderophalend, even in de gapende wonde van de geopende schouder-tas glurend, waar ik tot mijn afgrijzen nog een aantal nageboortes ontwaarde. Een meerling, potverdorie. Zie je wel.

‘Niet meer dan dat,’ articuleerde Halfhaar.

‘Eh? Maar er zijn er nog in uw... ‘ Ik wees naar zijn hangbuidel.

‘Dat is de titel: Niet Meer Dan Dat. Met hoofdletters telkens. Daar sta ik op.’

‘Ah, ja.’

‘U eh... Als boekhandelaar... Ik weet dat er interesse is voor Niet Meer Dan Dat. Het werk, en zo. De burens. Ik heb wat contacten, ziet u. En via mijn vriendin... Zou u ... Ik vraag 22 euro per exemplaar. We kunnen wat regelen. In depot, noemen ze dat hé. Ik heb er hier alvast al twaalf... ‘

Zijn hand bewoog zich al naar de geopende klep.

IJlings surfte ik over mijn hersengolven op zoek naar de meest beleefde afwijzing van zijn voorstel. Uitgaven in eigen beheer verloren hun bladen, zagen er lelijk uit, waren

geen enkele redactionele ingreep gepasseerd, werden niet gerecenseerd noch behoorlijk gedistribueerd, hadden zelden een ISBN-nummer en vonden enkel hun weg naar vrienden en familieleden van de dichter, die daarbovenop nog eens de hele mikmak zelf betaalde ook. Ik wilde dit niet in De Boekhouder.

‘Geïllustreerd,’ onderbrak Halfhaar mijn flitsgedachten, terwijl hij met wat verdacht gekraak de bundel open spreidde en een spuuglelijke abstracte tekening in zwart-wit liet zien. Vreselijke illustraties, dat vergat ik daarnet nog te vermelden bij mijn blitzbeschouwing over uitgaven in eigen beheer. Niet begeerlijk, nee.

‘Eh... ’ deed ik. Ik keek even rond in mijn zaak, alsof ik ruimte aan het zoeken was voor zijn twaalfkoppig meesterwerk.

‘Ja?’ klonk het hoopvol.

Plotseling werd ik gered door de ouderwetse winkelbel. Een klant!

Ik stak tot mijn eigen verbazing een vlugge zinvolle monoloog af en legde daarbij mijn rechterhand even op de letterkundige schoudertas, hierbij gelijk meneer Halfhaar naar de uitgang toe nodend: ‘Ik laat nog wat weten; zulke zaken handel ik op zaterdagen af. De vaste boekenprijs, kent u wellicht wel ... Administratie ...’

Zijn blik sprak echter boekdelen toen hij het kijkexemplaar van Niet Meer Dan Dat weer bij het dozijn in zijn tas propte. Zijn winkelbel klonk nijdig; de ogen in zijn rug waren kogels.

Ik vervloekte Dag 11.

DAG 13

Op de zolderverdieping ontdekte ik tientallen oude lijvige boeken over elektriciteit. Vandaar dat nachtelijke gesputter en gekraak boven mijn woonverdieping? De vondst betekende zielenzalf voor mij, boekengek, al kon ik er waarschijnlijk niets mee aanvangen. In de oude tijden zorgden uitgevers en drukkers echt wel voor fraaie publicaties. Hier en daar zag ik een stempelafdruk op een schutblad: TRANSFO. ZW. Er stak tussen al die vakliteratuur ook een gezellig boekje over bridge tussen: Dalton on Auction Bridge, published at 5s. Od. Net. by Thomas De La Rue & Co. Ltd., Bunhill Row, 1910. Op het titelblad prijkte in mooi handschrift, ongetwijfeld met een vulpen geschreven: ‘A

mes bons amis de Courtrai, en souvenir des bonnes parties de Bridge chez le Camarade A. Hoeke. Londres 26.1.1919. Cap. V. Ollbaegenaer'. Het kon ook Delbaegenaer zijn, of Oelbaegenaers – fraaie kalligrafie maakte de zaken soms ingewikkelder. In de hoofdstedelijke gevangenis had ik wel eens kaartgespeeld met cipiers en inwoners, maar dat betrof vooral populaire cafévarianten. Bridge was eerder Agatha Christie. Met gemengde gevoelens verliet ik deze boekenbegraafplaats in den hoge. Wat zou ooit het lot zijn van die weesboeken? Wie zou er zich nog over ontfermen? Pletmachines? Versnipperaars? Hakselaars? Pulpomvormers? Fahrenheit fans? Een Oxfam bookshop? Ik gunde de elektriciteitskanjers deze laatste rustplaats zolang ik hier de boekenbaas was. Het bridgeboekje nam ik mee naar mijn achterkamertje.

DAG 17

Toen ik terugkwam van het stadhuis in verband met een administratieve verplichting en uit buurvriendelijkheid van plan was een coffee-to-go te halen bij Karen en Kerel in Onder de Olijfboom, de tearoom met twee O's op het Poortplein, passeerde ik eerst nog de conceptzaak PorscheLin. Bij de term 'concept' kreeg ik al het heen-en-weer. Dergelijke winkels handelden vooral in te dure prullen zonder nut, terwijl ze zijdelings ook lauwe cappuccino's in donkerbruine koppen zonder oren serveerden in een met veel kussens bewolkte ruimte. Er is toch niks mis met een kopje waar een oor aan bevestigd is? Ik stakte plots in mijn telgang. Wat prijkte er zowel rechtopstaand als liggend in een van de smalle etalages van de conceptuele hebbedingetjeswinkel PorscheLin? Jawel: Niet Meer Dan Dat, 22 euro. Er lag een cursief geprinte mededeling op het bewusteloze exemplaar: 'Gesigneerd door de auteur'. Ik stapte plotseling zo bruusk en opgelucht door dat ik mijn ambulante oljfkoffie om de hoek op het Poortplein vergat. Halfhaar zou dus hoogstwaarschijnlijk zijn publicatie niet meer bij mij komen aanbieden. Dat was al een heuglijk feit.

Die dag kwamen er drie bezoekers over mijn drempel. Twee ervan kochten iets: een Bulgaarse reisgids en een Rainbow Pocket van Luigi Pirandello, de schrijver die voor elke dag van het jaar een verhaal plande, maar dat door zijn dood niet helemaal waar kon maken. Zou meneer Halfhaar, mocht hij hier nog verschijnen, ooit zelf een dichtbundel kopen? Ik slofte naar het schap met de minste onder de minsten in De Boekhouder, ik bedoel hiermee: de minst verkochte. Het dichterschap dus. Ik telde

zesentwintig sedert dag 01 onaangeroerde zielenroerselen van enkele jonge felle bekjes die vooral podiumbekendheid hadden en iets oudere sombere kaalkoppen met moeilijke brilletjes op hun pief poserend, bij gelegenheden als Gedichtendag op eenere wijze onbegrijpelijke wartaal uitkramend. Mijn eigen dichtbundel, de laatste die ik had gepubliceerd, bij een echte uitgeverij, anno 2017, stond ook blijvend onverkocht tussen deze dolende zielen. Hij heette Celdeling. 19,90 euro, maar net zo goed gratis. De straatstenen, weet je wel. Uit een ver verleden dateerden van mijn hand nog een inmiddels onvindbaar toneelstuk en iets wat op een roman geleek. De beide publicaties werden door een kleine uitgeverij uitgebracht, die later door fusies en allerlei opslorpingen groot geworden was, zonder mij.

DAG 18

Telkens als ik haar wollige workshop-winkel passeerde, had ze uitbundig gewuifd. Nu kwam Antonia van Brei & Klei onverhoeds zelf binnen, tijdens mijn middagpauze-met-cappuccino. Ik was de deur vergeten te sluiten.

‘Dut je niet even ’s middags, boekhouder? Siësta, op z’n Spaans?’

‘Dat was ik van plan, ja. Maar ik hou meer van Portugal. Pessoa.’

(Nog net op tijd aborteerde ik de aanspreking ‘oude breister’)

‘Ah, ook altijd goed. Passoã. Lekker. Ik waagde het er maar even op. Duurt niet lang hoor, buur.’

‘O?’

‘Ja, nee, ik wil je wat tonen.’

‘Wil je een koffietje?’

‘Nee, ik moet terug naar de winkel. Er komt kleivolk om te kneden.’

‘Wat eh... ‘

‘Ben je na zessen nog even open?’

‘Vandaag? Eh... ja. Normaal doe ik de boeken dan dicht. Rond halfzeven gewoonlijk.’

‘Haha. De boeken. Zou ik dan nog even mogen ... ‘

‘Geen probleem, Antonia. Iets bijzonders?’

‘Dat merk je vanavond wel. Ciao!’

Ik morste wat van mijn cappuccino op de geblokte vloer toen ik met een wuifbewegingje antwoordde. Of was het een wegwerpgebaartje?

‘Ben je geïnteresseerd in 86 boeken over elektriciteit?’ vroeg ik Antonia, iets over zessen. Ik sloot de deur weer achter haar. ‘Of in bridge?’

‘Is dit een verhoor? Moet ik bang worden? Je sluit de deur.’

‘Sluitingsuur. Niet storen. En ik probeer wat humor uit, zoals elke goede verkoper. Verkoopster.’

‘Oké. Bridge? Zie ik er zo uit? Dat is toch voor de rimpelbrigade? Vier besjes aan een theetafeltje?’

‘Ja, maar breien begint ook met br hé.’

‘Brr...’ deed ze, het werkwoord ‘rillen’ uitbeeldend.

‘Wat heb je daar? Het zit zo klemvast onder je arm.’

Antonia bevrijdde haar rechterarm van een bundeltje schriften met verschillende kleurrijke omslagen. Ik vreesde weer het ergste, zoals bij de visitatie van de halfharinge meneer Eigen Beheer.

‘Eerst beleefd. Wil je wat sterkers dan koffie?’

‘Graag, koffie ’s avonds doet mijn zenuwen rondgieren.’

‘Gin?’

‘Gin is goed. Puur. Zoals the Queen Mum. Niet verdunnen.’

‘Komt eraan. Goede keuze.’

We installeerden ons in mijn salonnetje. Antonia deponeerde negen dunne schriften op mijn eivormige tafel. Eigenlijk gooide ze er min of meer mee.

‘Dit zijn ze.’

‘Ja? En dat is... ? Dat zijn... ?’ vroeg ik, nog altijd op mijn hoede.

‘... negen dagboeken...’ vulde Antonia aan.

‘Jouw dagboeken?’

Ze knikte en bladerde grimmig door een paar van de dunne dingen met de kinderlijk gekleurde flappen.

‘Telkens drie maanden. Een kwartaal dus, ken jij ook wel. Het zijn eerder maandboeken, zo dat woord al bestaat.’

Ik probeerde alle bijgedachten aan maanden te bannen. Ook aan kwartels.

‘Negen maal drie is zevenentwintig. Twee jaar en... eh ... een kwartaal,’ rekende ik hardop. Ze knikte.

‘Als hij z’n kwakje maar kwijt kon...’ zei ze dan, waarna ze een grote slok gin nam. Ik hoorde de vloeistof klokkend verdwijnen in haar innerlijke mens.

‘He?’

‘Ronny.’

‘Ronny?’

‘Mijn ex-lief. Negenmaal aan, negenmaal af. Als hij z’n kwakje maar kwijt kon. Ik heb het hier allemaal opgeschreven. De hele mikmak.’

Uit eerbied en ontzag voor al dat schrijfwerk bleef het een poosje stil tussen ons. Het oeuvre sprak even voor zichzelf. Antonia dronk nu het grondsop van haar gin op. Dat was rap gegaan. Bezocht ze in haar vrije tijd drankholen? Was er gewenning in het spel? Veel schrijvers waren aan de fles, dat was bekend.

‘Refill?’ vroeg ik.

‘Nee: Ronny.’

‘Ja, dat had ik daarnet juist, hoor. Hoeft niet herhaald. Nog eentje?’

‘Bah ja.’

Ik voorzag haar van een bisnummer, onderweg naar het achterkamertje nog vlug mijn eigen glas kapseizend. Het begon me te dagen in verband met dat bijna dagelijkse uitbundige gewuif van Antonia vanuit de diepten van haar knutselkrochten.

‘Zo,’ zei ik, wederom gezeten. ‘Ronny. De Schriften.’

Ik pootte de glazen neer en wachtte. Ze knikte secondelang ernstig en stak toen van wal. Na achtentwintig minuten lief en leed en nog twee refills sterkedrank formuleerde Antonia dan eindelijk de dubbele vraag annex hoop en waarschuwing waar ik al die tijd al voor gevreesd had: ‘Wil je nu mijn schriften eens lezen en eerlijk zeggen wat je ervan vindt? Misschien ken jij een echte schrijver die er een boek van kan maken. Eh... Ronny mag hier niks van te weten komen.’

Ik vervloekte Dag 18.

DAG 21

Mijn nachtmerrie bleef een halve dag lang doorwerken. Pas na een pretsigaret en een dubbele gin in de openlucht op het minuscule stadslapje groen en kiezels onzichtbaar verborgen achter mijn pand was ik weer helemaal bij de pinken. Zo’n droom was een

onzinnig mixend en wartaal uitkramend creatuur dat de realiteit als masker gebruikte. Ik kon dus niks van mijn kwade nachtvisioen maken, dat bestond uit angst, paarse breiwol en een dof gesmoord woord dat me in de arena van een dreigend trapezium alsmaar naderde en naderde, geel oplichtend, tot ik de modder uit mijn keel niet meer weg geschraapt kreeg. Reconstrueren of naar verklaringen zoeken, had geen zin. Toen ik nog in de gevangenis werkte, schreef ik mijn dromen op, als voorbereiding op wat ik dacht een dichtbundel te worden. Alleen 's ochtends vroeg of tijdens de nacht zelf lukte dat. Bij mijn afscheid deed ik de map met al mijn droomnotities cadeau aan de bekeerde moordenaar H., die in de gevangenisbibliotheek alle boeken van en over Freud las, en die ze zelfs door de boekhouding liet bestellen als ze niet voorradig waren, in drie verschillende talen. Hij gaf me bij mijn afscheid als dank een gesigioneerde reep van zijn gevangenisplunje.

Boeken verzamelden stof. Dat moest weg. Plumeaudag. Misschien kon ik er ook de resten van mijn kwade droom mee verjagen. Ik verstarde plotseling in mijn afstofdouding toen ik buiten aan het rechtervenster het gezicht van Meneer Eigen Beheer ontwaarde. Hij drukte zijn voorhoofd – dat door zijn halfharigheid bijzonder groot was – tegen het raam, net op de plek waar ik niet lang geleden BH had verwijderd. Nu verscheen er een Boar's Head in de plaats. Dat werd wis en zeker een vetvlek. Weer een nachtmerrie. Zag hij mij? Ik deinsde ietwat terug, mijn gezicht half achter mijn plumeau verbergend. Waar keek hij naar? Ik verkende de uitstalling aan mijn rechtervenster: Het Ontbreekwoordenboek van Ruud en Rick, Michel Déon, Alain Bosquet, een cadeaubox met tien Jules Verne longsellers in zakformaat, Van Appelschudder tot Zandstorm – de windencyclopedie van Marius Vanthomme, Snaar, de nieuwe roman van Georges d'Hainaut, Nederlands-Esperanto-Ido woordenboek, Eric Otonne's Herfstbladerboek, Dagboek van de Dichter van Bjarne Donderdag, Insecten in de Alpen van Erica Wrangel, Geraldine Roslare's bloemlezing van eilanddichteressen... Waarin was Halfhaar geïnteresseerd? Of schilde hij even voor de regen die momenteel beduidend hard in schuine waaiers over het plein heen stroelde? Onder het mom van Aandacht voor het Betere Boek?

In een opwelling legde ik mijn plumeau weg, ijlde naar het dichterschap, plukte er blindelings mijn dichtbundel Celdeling uit en liet die even later van op kleine hoogte maar omzichtig neerploffen tussen Déon en Bosquet. Er welde wat stof op, waar mijn plumeau nog niet was geweest. Ik zag Boar's Head opschrikken en trok me schielijk terug.

Terzelfdertijd viel het me in dat de kerel mijn naam niet kende. Die stond niet op mijn raam en evenmin had ik die bij zijn bezoek vermeld. Mijn naam op het boekje zou bij hem waarschijnlijk geen belletje doen rinkelen; alleen de onverwachte neerdaling van Celdeling in de etalage zou hem aan het denken kunnen zetten. Ik merkte nu hoe hij zich ook weer van het venster weg haastte. Was hij geschrokken? Had hij de hint begrepen? Overwoog hij toch een tweede sollicitatie bij mij met Niet Meer Dan Dat? Mijn droevige lot van onbekende dichter overpeinzend greep ik weer naar mijn plumeau. Celdeling bleef nog even in de openbaarheid.

DAG 24

Ik aarzelde niet en toverde mijn etalages niet om tot zeemzoete tafereeltjes opgebouwd met boeken die uitsluitend rode of roze covers hadden. Het was weer 14 februari geblazen. Ik wou geen thematoestanden in De Boekhouder. Geen Gedichtenweek voor mij, Valentijngelukkig, Kerstgebeier, Hoera vakantie! of Terug naar school! Allemaal geforceerd. Natuurlijk wou ik wel commerce, boekencommerce, maar niet op die manier. Iedereen die ooit op school had gezeten, haatte lezen. Om de haverklap werden nationale jeremiades afgestoken over de achteruitgang van Begrijpend Lezen in het onderwijs. Het was dus de kunst om met mijn boeken onopvallend aanwezig te zijn. Geen gedoe waarbij je de mensen ongevraagd dingen door de strot ramt. Weg met de acties met uitroeptekens en de thema's in hoofdletters. De rare kwieten die omwille van mijn nicheaanbod langskwamen, nam ik er graag bij. Met niche bedoel ik literatuur. Ouwerwets synoniem: letterkunde.

'Hebt u iets origineels?'

Een nieuwe klant.

De vraag was duidelijk onduidelijk. Het was de 14de van de sprokkelmaand. De man had een lief. Hij wou haar verrassen. Ik besloot hem maar half te begrijpen. Wraak.

'Bedoelt u literatuur? Lectuur?'

'Is er een verschil dan?'

'Ja.'

'Welk?'

'Ik wikkel lectuur gewoonlijk in rood cadeaupapier.'

'Eh?'

De kerel keek me argwanend aan.

‘Grapje.’

‘Dacht ik al. Suggestie?’

Dat klonk als een bevel. Op mijn territorium. Tegenbevel geven.

‘Gaat u zitten. Waar houdt ze van?’

Ik probeerde dit laatste vriendelijk belangstellend te formuleren. Hij leek niet echt ver-rast. Ik plotseling wel.

‘Hij is een beetje een modegek.’

‘Tja, dat is geen probleem,’ deed ik, op de valreep mijn misstapje luchtig camoufle-rend. Ik spoedde me naar her en der in mijn gangen en halletjes en tussen mijn ta-fels, plukte in mezelf mompelend wat rijpe titels en spreidde die over mijn salontafel-tje uit.

‘Is dat wat?’

Hij greep fluks naar Het Grote Bretellenboek, de rest van mijn selectie negerend: Jurka’s Catwalk, Sneaker Obsession, Encyclopedie van de Foute Sokken, Noorse klompen, Rok-’n-Rol voor mannen.

‘Geen kat in een zak. Prima keuze. Mooi geïllustreerd.’

‘Hoeveel?’

Ik ontfutselde hem het boek weer: ‘28 euro. Kijk: zo verklapt de sticker achterop.’

‘Mm... ‘ klonk het eerst afdingerig. Of was hij boos voor mijn geprikkeld geformuleerd

‘Kijk’?

‘Rijk geïllustreerd.’

Wat een cliché. Die kwam met tegenzin uit de krochten van mijn keel.

‘Oké. Verpakt u het?’

‘Dat kan. Ik heb alleen theegroen cadeaupapier.’

‘Groen is goed.’

Dus toch Valentijn. Die dag kreeg ik nog drie van die hartveroveraars over de vloer. Ze stevenden alle drie op de non-fictie af: koken, koken en nog eens koken.

DAG 29

Dag 18 had ik vervloekt, en wel om de volgende reden: de negen volgekrabbelde schriften waren hier gebleven. Aanvankelijk durfde ik dat hier niet te bekennen, want ik had me echt wel laten vloeren door Antonia. Door de gin? De wolligheid? Een combinatie van haar oosterse ogen, gin en wolligheid? Ze zou dus over afzienbare tijd nieuws van mij verwachten: mijn mening over haar geschriften en ook de naam van de auteur die deze schrijfsels van liefde en haat en wederom haat en liefde tot een wereldbekend boek zou transformeren. Met verschrikkelijke tegenzin begon ik vandaag even te lezen, een paar hapklare brokken uit enkele van die schriften. Antonia moet goed geweest zijn voor opstel, want haar zinsbouw viel mee. Ze breide de woorden behoorlijk vlot en logisch aaneen, ook de nevenschikte. Haar handschrift vertoonde nog sporen van wat ooit 'schoonschrift' werd genoemd. Helaas betrof de inhoud het bekende repetitieve platgoed van een zogenaamde liefde die tot negenmaal toe duchtig op de proef werd gesteld, tot het bittere einde in een unhappy end verzandend, dit alles in dagboekstijl. Ik doorstond deze negenproef niet, want ik staakte mijn lectuur na brokstukken uit schrift 1, schrift 4, schrift 8 en het slot van schrift 9 tot mij te hebben genomen. Nu moest ik alleen nog een bekende schrijver bereid vinden om van deze handgeschreven soap zowel een best- als een longseller te maken.

Na ongeveer een maand zakendoen maakte ik ook de voorlopige balans op van mijn entree in de boekenverkoop. Enkele dingen waren duidelijk. Of ik moest de lotto winnen, of ik moest tienmaal meer verkopen, of ik moest prijzige conceptuele koffies aanbieden in mijn salonnetje. Erven kon ik al niet meer. Gelukkig had ik ook geen erfgenamen. Mochten die al 'in het wilde' als buitenbeentjes bestaan, zonder mijn medeweten, dan waren het derfgenamen. Celdeling verkocht voor geen millimeter. Vrijheid was duur. Ik moest dringend aan mijn wereldverhaal beginnen.

DAG 34

Of ik ook woordenboeken 'deed'?

'Ja hoor, zeker weten, cf. de linker etalage bijvoorbeeld: Nederlands-Esperanto-Ido.'

Ook Het Juiste Woord – herwerkte editie – van een of andere jezuïet verborg zich hier ergens op een hoog schap. Gestut door *Enjoying Literature, fifth edition*, en ene *Shakespeare, Complete Works*. Laddertje nodig.

‘Ja maar, ik bedoel: een soort van groen boekje. De lector Nederlands had het over een groen... iets wat iedere student zou moeten hebben, zei hij. Van een Unie.’

‘Ja, ik weet wel wat die leraar bedoelde. Maar dat heb ik niet. Het gaat over Het Groene Boekje, of de *Woordenlijst Nederlandse Taal*. Even internetten, jongedame. *Woordenlijst.org* van de Taalunie kan je helpen.’

‘Maar staan alle woorden daar dan in?’

‘Niet alle zestig miljoen, nee. Evenmin de samenstellingen. Men kan altijd verder eindeloos nieuwe samenstellingen maken.’

Het wicht keek me aan alsof ik onbegrijpelijke orakeltaal spuwde.

‘Wat studeer je?’

‘Talen.’

‘O,’ deed ik.

‘Vandaar,’ dacht ik erbij.

Wat was ik een slechte boekenverkoper. Ik had haar het carrièreswitchboek *Durven veranderen*, tweede herziene druk, kunnen aansmeren.

DAG 43

D-Day! Er was een ouderwets briefje in mijn bus geglipt. Ik herkende Antonia’s handschrift.

‘Je mag mijn schriften vernietigen. Ik wil ze niet meer. Ik heb Patrick leren kennen. Beste groeten. A.’

In de annalen van De Boekhouder werd dit dus ook St. Patrick’s Day. Hopelijk leverde dit niet opnieuw Geilige Schriften op. Eendje Kwak Pat. En kon ze niet zelf haar oud papier wegbrengen? Ach, misschien moest ik dat toch wel doen. Zo vermeed ik een

tweede sessie met de gekwelde en inmiddels wederom getrooste vrouw. Wellicht was ze hier inderdaad beschaamd over. Dienstbetoon, dus.

Vandaag detecteerde ik ook een met papieren en digitale middelen uitgerust groepje van twee vrouwen en drie mannen dat even bij mijn uitstalramen draalde. Ze bleven een poosje naar de boeken staren, als naar vreemde voorwerpen. De hoofdvrouw, een giraffeachtige verschijning door twee brede broekspijpen gestut, raadpleegde dan iets wat op een lijst leek en schudde vervolgens beslist nee. De anderen beaamden dat met een begrijpende opwaartse hoofdknik. Nee. Oké. Ze vervolgden hun weg. Vooral eer ik allerlei smadelijke verwensingen kon bedenken, viel het me in dat vandaag de stedelijke etalagecompetitie plaatsvond. Daar deed ik niet aan mee. Het inschrijvingsgeld bedroeg zoveel als acht cappuccino's kostten. Daar wou ik mijn etalages niet voor contamineren met hoerahoedjes, carnavaleske bladwijzers of feestlintjes.

's Avond ondernam ik een stadswandeling langsheen de feestelijke uitstalramen, de passage voorbij Brei & Klei vermijdend, want ik torste (ietwat ingepakt) het verzameld oeuvre van Antonia en vreesde dat ze wel eens van gedachten zou kunnen veranderen wanneer ze me zag. Vermoedelijk deed ze mee aan de etalagewedstrijd en bleef ze langer open. Ik had de schriftjes met een touwtje samen gestrikt en zou wachten op een goede gelegenheid om ze op een of andere manier aan de ongewisse vergetelheid toe te vertrouwen. De kwajongen in mij had zin om de postbuskleppen van negen burgerhuizen te voederen met elk een exemplaar. Omdat ik niet zeker meer wist of Antonia haar werken gesigneerd had, en of ze haar naam er ergens in vermeldde, deed ik dat maar niet. Aan de zijkant van het stadswarenhuis stapelde zich gewoonlijk een hoeveelheid kartonnen verpakkingen en reclamepapier op, waar iedereen vrijuit dozen uit mocht plukken voor eigen gebruik. Dat werd de voorlaatste rustplaats van het bundeltje love story's. Ik koos een doos waar Johnnie Walker in gewoond had en verwisselde die sluiks met de Complete Works van Antonia, uitgeverij Brei & Klei. Iets later liet ik de doos op een bankje achter.

DAG 48

'Boer je wel goed, boekenboer?'

Het was elf jaar geleden dat ik haar nog gesproken of in levenden lijve gezien had. Mijn lesbisch geworden ex-vriendin Mandy kwam na een bescheiden EP-signeesessie bij Roxy en Luc in Vinyl + Beers eindelijk eens opdagen in De Boekhouder. Ze vormde de mede-vocals van de groep AceTime, die onlangs enkele tracks in het schreeuwgenre uitgebracht hadden. Hun thuisbasis was Antwerpen, hoewel Mandy van oudsher nog altijd de Ingveoonse tongval huldigde. Ik vrees dat ik hier moet neerschrijven dat Mandy er heden ten dage helaas uitzag als een boekhoudster.

‘Dat gaat, dat gaat. De zaak is nog ovenwarm hé. Vers geperst.’

‘Geen muziekliteratuur?’

Mandy schreed her en der boekenruggen aaiend langsheen enkele non-fictierekken.

‘Wat bedoel je daar in hemelsnaam mee?’

‘Eh... van alles. Mijn toekomstige biografie bijvoorbeeld.’

‘O, dat.’

‘Maar hoe gaan de zaken hier eigenlijk?’

‘Zal ik je eens wat vertellen, Mandy? Luister goed. Zeg het door. Predik het, desnoods in de muzikale woestijn. Ik betreur vooral de beperkte omlooptijd van boeken. Actuele publicaties houden het amper anderhalf jaar vol qua aandacht. Daarna worden die moeilijker bereikbaar, als ze al niet in de ramsj zijn beland, of erger nog: in papiermolens. Ze zijn zelfs soms niet eens meer leverbaar, zagezegd, als het niet om een aantal exemplaren tegelijk gaat. Dan even wel. Sommige uitgeverijen zijn lui; enkele distributiemaatschappijen nog luier. Het is bij wijlen onbegrijpelijk. Natuurlijk zijn er wel longsellers. De onvermijdelijke Harry Potters, die godverdomse toverboeken waar de hele wereld storm voor heeft gelopen. Hoe zit dat in de muziekindustrie, Mandy?’

‘Ik heb ook wel enkele Potters gelezen,’ bekende ze. Nu pas ontdekte ik het minuscule sliertje blauw haar ten oosten van haar vrij kortgeknipte haar. Het boekhoudstersimago kreeg een knauwtje.

‘Tja... Anders had je misschien nooit niks van zulks gelezen. De verdienste van die inmiddels steenrijke vrouw. Wat ik je brom.’

‘Brom?’

‘Een oud boekencliché. Wat ik je brom.’

‘Hé? Wat wil het zeggen?’

‘Geloof me maar.’

‘Oké. Mijn geloof is groot.’

‘Hebben jullie optredens met AceTime?’

‘Zitten eraan te komen.’

‘Meervoud?’

‘Drie, voorlopig. We zijn eh... niche hé.’

Het verheugde me dat ze de term ‘niche’ kende en gebruikte.

‘De Boekhouder is evenmin mainstream,’ knikte ik begrijpend. Ik keek naar buiten, naar het Poortplein, het Plein van de Eeuwige Leegte.

‘Hoe is het met Michèle?’ vroeg ik dan.

‘Ze is in transitie,’ antwoordde Mandy.

DAG 50

Ik hoopte elke dag op volk in mijn winkel. Eindelijk overwon ik echter ook even mijn eigen drempelvrees. Bij pleinbuur Frank-met-de-hangsnor van Wijnbegeerte kocht ik drie flessen Chileense rode wijn.

‘Weet jij wat er aan dat verrekte plein hier scheelt?’ vroeg hij.

‘Hoe bedoel je?’

Ik bestudeerde de mimiek boven zijn hangende snor (een verwijzing naar de daktuinen hier?) – zijn intonatie was immers onduidelijk: verwachtte hij een mogelijk antwoord op zijn vraag, daagde hij me uit om eenzelfde te verwachten reactie als de zijne te geven of betrof het een retorische opmerking?

‘Je ziet hier geen kat.’

De inhoud van zijn (half)vraag verwonderde me niet. Het was een bekend gegeven. Dat hij mij zelf echter die vraag stelde, de nieuweling, terwijl hij hier al... hoelang... ?

‘Twee. Twee jaar,’ antwoordde hij op mijn onuitgesproken vraag. ‘Twee jaar ben ik hier al.’ Kon Frank gedachten lezen?

‘Tja,’ zei ik. ‘Koning Auto?’

Frank knikte: ‘Dat denk ik ook.’

Zijn onderste lip raakte even zijn peperkleurige snor aan, die meer en steviger haren bevatte dan het kransje om zijn kruin.

‘En de boeken?’ informeerde de wijnbaas.

‘De boeken? O, afwachten hé. Het komt op gang.’

‘Da’s goed. Beetje leven in de brouwerij hier in de woestijn. Ik heb geen tijd om te lezen. Alleen etiketten.’

‘Op de zolder ontdekte ik tientallen oude boeken over elektriciteit. Jij hebt zeker ook geen idee... Je bent hier al twee jaar... ‘

‘Elektriciteit?’

‘Ja.’

‘Van je voorganger misschien? Maar die zag er eigenlijk geen Handige Harry uit, nee.’

‘In de meeste exemplaren stond een stempel: TRANSFO. ZW. Hoofdletters.’

‘O, maar dat is Transfo Zwevegem, hier vlakbij, enfin, vijf kilometer of zo,’ doceerde Wiki-Frank. ‘De oude elektriciteitscentrale aan het kanaal, beide producten van de industriële revolutie in de 19de eeuw. Nu is het een plek voor evenementen, sport en cultuur en zo. Ik leverde er jaren geleden nog wijn voor een party.’

‘Aha, dat ZW is nu verklaard hé. Merci voor de transfo. Info, bedoel ik.’

‘Ha ha. En wat ga je doen met... ‘

‘... de hele zwik? Weet niet. Of ja, toch: niks, waarschijnlijk. Ze zijn niet eens van mij. En ze liggen niet in mijn weg.’

‘Misschien zitten er waardevolle tussen. Gezochte. Je moet de juiste doelgroep vinden. Die heeft daar centen voor over.’

‘Misschien. Zoals oude wijnen hé.’

‘O, dat wordt niet meer gedaan. Alles moet op.’

‘Ook de rode niet meer?’

‘Nee. De kelders worden dichtgemetseld. Die lopen toch maar voortdurend onder water. Niemand wil dat nog. Bottoms up. Volle kelders, lege flessen. Een gevolg van de klimaatverwarming, eh... opwarming bedoel ik.’

‘Aha.’

Ik controleerde Franks gezicht op sporen van humor, maar hij gaf geen krimp.

‘Zeg: dat geeft nogal wat geknetter van letteren zeker, zo’n collectie boeken over oude elektriek?’

Mijn wijnboer werd steeds maar spraakzamer.

‘Wel, nu je het zegt: het kraakt en spookt soms wel boven mijn hoofd. Ik woon er ook hé. Op de bovenverdieping.’

Ik nam mijn Chileense flessen in ontvangst.

‘Verwacht je Pablo Neruda nog?’ vroeg Frank dan, knikkend naar mijn aankoop.

'Ha ha! Hoe weet jij dat?'

'Wijnbegeerte hé.'

Met een blij gemoed verliet ik deze letterkundig beslagen wijze wijngeer.

Ik had drie heruitgegeven exemplaren van het vertaalde Canto General van Neruda in mijn winkel. Bij elke verkoop zou ik de koper een fles wijn cadeau doen. Drank en letteren vormden een goed verbond.

DAG 53

Alweer tijd voor de plumeau, vooraleer ik ramenlapper Frederik en poetsvrouw An zoals afgesproken respectievelijk elke dinsdag om de vier weken en elke donderdag om de twee weken wederom mocht verwelkomen. Bij winderig weer zette ik soms zowel mijn toegangsdeur als de oude keukendeur van het achterkamertje een tijdlang zo wijd mogelijk open, in de hoop dat de doortocht van de goede pleinwinden het stof mee zou nemen naar andere oorden.

Terwijl ik aaiend en strelend het volgens mij onzichtbare stof verlegde, leerde ik de rangschikking en de ordening van mijn voorraden verder uit het hoofd. Dat viel me niet moeilijk; ik paste min of meer een systeem toe dat me in staat stelde vrij vlug een gevraagd boek uit te gaan plukken. In grote lijnen kwam het hierop neer: de fictie was gescheiden van de non-fictie, uiteraard, en de twijfelgevallen kregen een apart onderkomen. Overall hanteerde ik hierbij het criterium van 'uitgeverij'. Niet van 'alfabet', niet van 'onderwerp'. Vaak had je daarbij het voordeel van herkenbare gelijklopende formaten en kleuren. Ik kende echter ook alle namen en logo's van de publicatiehuizen van buiten, plus de aard van hun uitgaven. Zodus. Op zoek naar een gevraagde titel waren de reizen over mijn boekenruggen altijd succesvol. Bestellingen van niet-voorradige boeken gebeurden uiteraard digitaal via het identiteitsbewijs van zo'n boek: het ISBN, ofte International Standard Book Number. Dat was de vlotste manier van zoeken.

Als boekverkoper of bibliothecaris kon je moeilijk ook boekenverzamelaar zijn, dacht ik, verder afstoffend. Ik had daar geen last van, noch als toenmalig gevangenis-bibliothecaris, noch als huidig verkoper. Mijn eigen voldoening vond ik niet in het bezitten of

verzamelen van boeken, wel in het rangschikken en ordenen ervan. Dat die daarna werden uitgeleend of verkocht, beschouwde ik niet als een probleem. Het was zoals een beeldend kunstenaar afstand doet van zijn kunstwerk, dat ergens anders begripvol en liefderijk onderdak krijgt. Je kon nu eenmaal niet alle boeken of werken ter wereld op één plek hebben, volledig in jouw bezit. Eraan beginnen was dus zinloos.

'Maar het niet-terugbrengen of stelen van boeken: dat is andere koek!' mompelde ik gemaakt-nijdig in mezelf, terwijl ik met enkele dirigentengebaren zeven boeken ineens de mantel uitveegde: vijf kookturven van Nigella Lawson en twee tuinboeken van Monty Don. Ze wedijverden met elkaar wat kleuren, formaat en aantal glanzende bladzijden betrof. Ach, waar was de tijd van de gezellige pockets: Prisma Pockets, Vlaamse Pockets Heideveld Hasselt, Penguin Books, Le Livre de Poche. Mijn allereerste boe-ken aankopen waren betaalbare zakformaatjes: Roger Van De Velde, Ellery Queen. Gelukkig had ik hier in De Boekhouder nog een honderdtal persverse gele Rainbow Pockets. Met een lichte buiging voor dit regenboogje op een van de middelste planken besloot ik mijn rondgang door het stof. Een penny voor mijn gedachten; een pluim voor mijn werklust.

DAG 55

Was de wijdere wereld aan het veranderen, aan het kantelen of aan het kapseizen? Hoe zat dat met panta rhei, het brede woeden van de wereld, de enge waan van de dag en andere kleine waanzin? Ogenscheinlijk nieuwe zaken en dingen dienden zich in snel tempo aan, niet altijd even fraai. Vaak beeldde ik me in dat ik alles moest benaderen met de ogen van iemand die anno 1903 naar een vliegende machine kijkt of voor het eerst een versprekend toestel gebruikt. Vooral met dat oubollige beroep van mij. Ik moest de tekenen van de tijd met veel begrip proberen te lezen.

Wat te denken van die vechtpartij op een mooie valavond tussen een tiental jongeren hier op het Poortplein? Toen een politiecombi opreed, stoven ze als mussen uiteen. De camerabeelden zouden bekeken worden om identificaties te doen en de zaak op te volgen. Tussen de hangende tuinen één-, twee- en driehoog kwamen op een namiddag even twee nieuwsgierige drones zweven. We hadden het raden naar het

waarom. Controle? Proefproject? Onder de gaanderijen rondom het plein werden al af en toe wildslapers aangetroffen. Het zwerfvuil kreeg ook meer en meer een hoofdstedelijk karakter. Ai, we werden een stad om rekening mee te houden. Kijk maar uit.

Keerde je je van het plein af en trok je naar binnen, naar moeder de tv of het wereldschermje op je all-in-one-phone, dan zag je dit alles nog eens uitvergroot. Rusland werd weer vijand nummer één. Aan de andere kant van het zogenaamde evenwicht werd de VS zijn eigen vijand door fake news. Israël moordde Gaza uit. Soedan. Oost-Congo. Eritrea. Ultra-idioten grepen microfoons en bestegen tronen. Boven dit alles: het klimaat. Planeet Aarde: een blauwe plek. Je wenste jezelf soms naar de maan.

Een inktzwarte boekhouding.

In letterkundige colleges werd gepredikt dat lezen ook escapisme is. Lekker op je eiland. Met een boekje in een hoekje. M: Munchausen. Robinson. Arendsoog. Pim Pandoer. V: De Vijf, Alice, Heidi, Pippi. Is dat wel literatuur, meneer, mevrouw? Welja. Laat iedereen dan maar komen. Ik heb voor elk wat wils. M/V/X: noem maar op. Ik zal met plezier...

De oude winkelbel trok een schuine streep door de cirkel van mijn gedachten. Ik verrees hoopvol uit mijn fauteuil bij de etalage waar toch zonlicht aan kon in bepaalde maanden van het jaar. Iets aan doen. Fletse kleuren vermijden. Oudbakken boeken. Dacht ik in een flits.

'Goedemiddag.'

'Dag. Eh...'

'Ja?'

'Een pakje Marlboro a.u.b.'

'Seriously??'

EX-ROKEND NEVENPERSONAGE SNIJDT IDIOTE WINKELKLANT KEEL OVER
MET SMOELBREDE SMILEY PAPER CUT UIT HET RIJKELIJK GEÏLLUSTREERDE
HAKSELBOEK

DAG 61

‘De handleiding bij die cappuccinomachine is dikker dan veel boeken hier.’

‘Dikker?’

‘Meer bladzijden.’

‘Maar het staat er dan ook in vijf of zes talen op hé.’

‘Het blijft Latijn voor mij.’

‘Aha. Zeg: jij noemt dit een cappuccinomachine?’

‘Ja. Jij niet dan?’

‘Onze barista’s hebben het gewoonlijk over espressomachines.’

‘Het belangrijkste is dat mijn toestel vier verschillende opdrachten kan uitvoeren.’

‘Toestel, ha ha, goed, ja.’

Ik had Danny, de onderhoudsman van de firma die me een eh... nou: koffiemachine had verkocht, eindelijk te pakken gekregen, in levenden lijve, met twee kwaliteitsmerkenlogo’s op zijn tenue, waardoor hij ietwat op een gedecoreerd soldaat leek. Hij zou een euvel in verband met het stroeldebiet oplossen. Dat was al een poos gaande.

‘Laten we eens naar de uier van de koe kijken.’

‘Ha ha.’

Altijd vriendelijk blijven met werklieden op huisbezoek.

‘Rare naam voor een boekenwinkel.’

‘Eh? Vind je?’

‘Beetje saai. Doet denken aan een accountancybureau en belastingen.’

‘Oei. Het is een woordspeling hé.’

(Bijna voegde ik er beledigend aan toe: ‘... met boeken’. Net op tijd doorgeslikt.)

‘Waarom niet Het Ezelsoor?’

Ik wachtte drie seconden.

‘Dat ware inderdaad ook... ‘

‘De Bladwijzer?’

‘Ja... ‘

Misschien had Danny wel zijn roeping gemist. In de loop van de herstelperiode van de kaduke cappuccinomachine, aka espressomachine, zijnde vijfenvijftig minuten,

vuurde hij nog vier woordspelerige vondsten op mij af. Hij barstte van de inspiratie. Aan zijn debiet scheelde niets. Ik beloonde hem met een Irish Coffee en een koekje. Mijn troostmachine rochelde en stroelde eindelijk weer als vanouds. Nadat Danny vertrokken was, zeeg ik tevreden in mijn salonnetje neer, gewapend met een dampend Italiaans ontbijt. Volgens mij kon de tweevoudig gedecoreerde Danny het woord 'cappuccino' feilloos spellen. En hij had het gelukkig ook niet over 'expresso' gehad.

DAG 69

Ik herinnerde me een boekje van de Nederlandse schrijver Rudy Kousbroek over poezen, op kleiner formaat dan gebruikelijk. Het was omzwachteld met een muisgrijs vacht, heel zacht. De titel van het ding luidde: De Aaibaarheidsfactor.

Een verschrikte klant had een knaagdiertje gesignaleerd in mijn winkel. Het stond nochtans in heel veel kinderboeken (men bedoelt eigenlijk altijd: boeken voor kinderen) bekend als kaasetertje. 'De angst van de doelman voor de strafschoep is gelijk aan de vrees van de vrouw voor de muis,' bestond ik het op te merken. De vrouw keek me vijf lange seconden perplex aan, om daarna boekenloos weer het hazenpad te kiezen. Ik heb haar niet meer teruggezien.

'Die Wacht am IJskast': dat was het hoofdstuk uit het boekje – eigenlijk het tweede deel – dat ik me altijd maar weer herinnerde. 'Op wacht in de boekhandel' leek me een zinvolle analogie te zijn. Katten konden geen ijskasten openen; boekverkopers konden ook alleen maar lijdzaam ... wachten. Dat was hun beroep.

Ik trok nog even op verkenning uit in mijn eigen zaak, hoewel ik zeker wist wat ik niet zou vinden: een boek van Kousbroek bij de K. Er was immers geen K op mijn schappen. Ik hanteerde andere ordeningsprincipes, zoals voorheen hier beschreven. Dit kattenboekje was een geval dat zich situeerde tussen fictie en non-fictie. De gammele planken, aanvankelijk. Gaandeweg de betere planken: weinig lezers wilden nog pure fictie. Evenmin zuivere non-fictie. Velen zochten op het genre 'fake'. Uit nieuwsgierigheid. Of om zich zowel te ergeren als om te lachen. De triomf van het trumpisme. Munchausen revisited. Zelfs de pure literatuur, opgetrokken uit de schone letteren, maakte cross-overs: boeken met een mix van letterkunde en essay bleken plotseling

de laureaten te zijn van een aantal literaire bekroningen, 'prijzen' genaamd. Het Boek J was daar een fraai voorbeeld van.

Ondertussen was mijn boekenmuis maar eenmaal gespot.

Bestond hij wel echt?

Kousbroek had ik evenmin voorradig. Te belegen.

Vermeldde ik daarnet Het Boek J?

DAG 75

Misschien bestond het uit alle woorden die ooit in alle kruiswoordraadsels waren opgedoken. Misschien bestond het uit alle woorden die ooit door vele andere schrijvers waren gebruikt. Zeker was dat de volgorde van de woorden Het Boek J een speciale plaats gaf in de stroom van literatuur van gelezen en vooral ongelezen boeken. Dat was het enige waardoor het zich onderscheidde van alle andere boeken. De eerste zin was al uniek, en nooit op die manier door een of andere schrijver opgeschreven. Al de zinnen die volgden, vertoonden hetzelfde kenmerk. Het was alleen maar jammer dat Het Boek J door zovelen ongelezen bleef. Dat gebeurde wel vaker met zo'n meesterwerk. Het stak even de kop op bij zijn verschijnen in de leeuwenkuil van de letterkunde, om daarna aan een verre einder te verdwijnen in de gapende muil van de vergetelheid.

Dat het door zovelen niet gelezen werd, was even erg als schuldig verzuim. Harde woorden waren hier op hun plaats geweest, in een welbepaalde slagorde. Het Boek J bevatte namelijk alle ingrediënten om geestelijk te overleven, terwijl het ook alle andere boeken overbodig maakte. Bovendien werd het bevolkt door personages die je in het non-fictieve leven zo tegen het lijf kon lopen, wat voor stevige letterkundige verrassingen kon zorgen, zelfs schokken, want dan deed zich de keuze of het dilemma voor: personage of persoon? Wie van de twee gun ik het voordeel van de twijfel? Mogen ze beiden rekenen op mijn mededogen?

Waarom J?

Omdat het letterkunde betrof. Letterkunde met een hoofdletter. J was de mooiste letter van het alhier bekende alfabet. Het was ook de tiende in de rij. Waar vijf het volmaakte getal was in de wiskunde, daar was vijf-tot-tweemaal-toe een perfectie in de

letterkunde. Noot: je had overigens ook letters nodig om cijfers en getallen voluit te schrijven en uit te spreken. Zeg dat J het gezegd en geschreven heeft. J, van beroep: schrijver.

Ter zake nu.

De beeldcultuur woedde in volle hevigheid. In het zog daarvan deed zich het populisme voor. Een lage zwart-witcultuur greep besmettelijk om zich heen. Domheid (die uiteraard zichzelf niet als domheid herkende, hét kenmerk van domheid) werd het evangelie en de norm. Vreselijke hufters en verschrikkelijke gabbers ontsierden het straatbeeld, dat wemelde van de pictogrammen. Culturele huizen, bibliotheken en musea hadden daar gelukkig geen last van. Het populisme tierde welig op televisie, in de zogenaamde 'media' (wat dat meervoud ook mocht betekenen, te veel eer voor die rotzooi) en in megagrote feesttempels. Bekende mensen die bekend waren omdat ze bekend waren, vormden het nieuwe evangelie. Ze ventileerden stompzinnige meningen, promootten derderangs producten en doken op in bedenkelijke kijkvee-programma's die de realiteit faketen. Geblaat en dijengeklets alom.

In die context was Het Boek J een doodgezwegen, onopgemerkt 'product'. Niet eens een parel voor de zwijnen. Niets. Weerloos van waarde.

Boeken? Dingen uit een stoffig verleden. Vreemde voorwerpen in onwennige handen. Oubollige overblijfsels van oude tijden. Boekensteunen aan weerskanten van die ene collectie holle encyclopediehoezen. Weg ermee. De laatste bekende boekententoonstelling in het land betrof alleen maar achtergelaten zaken die tussen de bladzijden van ontleende boeken werden aangetroffen: teennagels, snot, papieren zakdoeken, servetten, kattedelletjes, rekeningnota's, haren, platgedrukte vliegen, muggen en mieren, verknipte bankkaarten, pleisters, foto's, eurobiljetten, krantenknipsels, oude lidmaatschapskaarten, vijf soorten ezelsoren, krasloten, postzegels, boodschappenlijstjes... Er kwamen zevenenzeventig bezoekers op af.

De Boekenjagers-site op het internet probeerde zich over het nobele boek te ontfermen. V, een Vrouw met Visie, was er de patrones van. In een notendop: je kon zwerfboeken droppen, vinden en ruilen. Op een openbare zelfgekozen plek liet je een boek achter, transparant en weerbestendig verpakt. Je bijsluiter verwoordde dat de vinder bij ontdekking de vondst en de vindplaats kon signaleren op de Facebookpagina van De Boekenjagers. Je nam het boek mee om te lezen en ruilde het desgewenst in voor

een eigen zwerfboek, met alweer zo'n bijsluiter. Bij het droppen, vinden of ruilen hoorde natuurlijk een foto van de cover met vermelding van de vindplek. Zo verscheen het boek dan visueel op de Facebookpagina van De Boekenjagers.

Op een druilerige dinsdag ontdekte J het bestaan van die site. Wanhopig betreffende het lot van Het Boek J, kocht hij vijf auteursexemplaren van zijn uitgever. Een ervan dropte hij in een doorzichtig plastic hoesje met verklarende bijsluiter op een openbare plek in de stad, aan de voet van een standbeeld – Jan Palfijn, de chirurgijn-pestmeester die ooit de betere versie van de verlostang uitvond. J hoopte dat dit verlies winst zou betekenen. En dat het niet zou gaan sneeuwen. Net zo goed kukelde het boek van zijn voetstukje en werd het vertrappeld of in een verdomhoekje geschopt. Of, godlof, er passeerde een internationaal bekende recensent/vertaler die er zich over ontfermde.

Ging de bal toen aan het rollen? Werd Het Boek J van de schrijver J verlost uit zijn netelige vergeten positie? Betekende dit voorwaar een wedergeboorte, negen maanden nadat het verschenen was? Werd de doem een droom? Ja: bijna een waargebeurd kerstverhaal? Niets van dit alles. De schrijver J kreeg een boete voor sluikstorten.

Met een pijnlijk rukje schoot ik wakker. Ik was ingedommeld in een fauteuil van mijn salonnetje, het Moleskine Notebook met Quality Control Number N450000654S op mijn schoot. Veertig minuten geleden had ik mijn eerste verhaal voltooid. Het was van de aanmaak van mijn gedichtenbundel Celdeling geleden dat ik nog iets op papier had gezet. Hoorde dit wel voor een boekverkoper? Getuigde het niet van een hopeloze wanhoop om te proberen nog een titel toe te voegen aan wat al bestond? Waanhoop? J? Djiezes!

EZELSOREN

Dat had ik nodig. Het was een goed besluit. Dapper ook. Op een dag besloot ik me van al mijn boeken te ontdoen. De gedachte werkte zuiverend. Ik ontwikkelde die terwijl buiten een dooiwind woedde die medio februari de laatste sneeuwresten opat. Vele jaren had ik besteed aan de opbouw van mijn bibliotheken. In alle kamers bevonden zich boeken. Mijn collectie bedroeg om en bij de elfduizend exemplaren. Dat kon al tellen, als particulier bezit. Het was nu alles of niets. Ik had er veel van gehouden, tot in het absurde. Eén uitlening die te lang aansleepte, had me meer pijn gedaan dan de beslissing afstand te doen van de hele mikmak. Het ging dan nog niet eens over een door mij geliefde titel, maar wel over het zoveelste geschrift van een veel schrijvende Hollandse romancier. Ook mijn eigen boeken moesten eraan geloven. Ik bedoel: die ik zelf had geschreven. Alle geschriften waren nu immers wereldwijd digitaal bereikbaar. Waarom zou ik nog papier stapelen en sentimenteel doen over drukwerk? De bijsluiter bij boeken zag er niet goed uit. Er waren te veel nevenverschijnselen: vergelijking, morskoffie, scheuren, duimafdrukken, ezelsoren, vocht, zuur, vergeten bladwijzers, plaatsgebrek... Houdbaarheid, kortom. Het edele boek wankelde op zijn voetstuk.

Jarenlang nam ik afscheid van elk boek apart. Ik liet er een in de trein liggen. Ik zond er een op naar Hongarije. Ik dropte er een in een postbus. Ik liet er een achter op een toilet. Ik legde er een op een wachtstoel in een station. Ik deponeerde er een in een fietstas. Ik vergat er een bij de tandarts. Ik gaf er een onderdak in de rekken van een warenhuis. Ik verzond er een naar Curaçao. Er belandden er in een luchtballon, in een diepvriezer, onder een bed in Parijs, in een taxi... Al deze acties herhaalde ik tientallen keren, dag na dag. Soms meerdere keren per dag. Nooit werd een exemplaar op een of andere manier terugbezorgd. Zelfs al was het gesigneerd. Zelfs al was het door mezelf geschreven.

Gestaag gaven de boekenplanken en de achterwanden in mijn huis zich bloot. De akoestiek in mijn huis veranderde. Een holle kies. De aanblik natuurlijk ook. Ik verzachtte de pijn door het afscheid in schuifjes te laten verlopen, zoals de zon langs lijnen van geleidelijkheid wegzakt achter een huis en het niet langer verwarmt.

Soms rezen er wat problemen. Een lijvig woordenboek loste je niet zoals een drol. Het verzamelde werk van pakweg Cyriel Buysse in één band kreeg je niet zomaar in een brievenbus gedropt. Een luxueus fotoboek over Harley Davidsonmotoren liet zich niet onopvallend transporteren. Het was soms zelfs uitkijken geblazen voor een omgekeerde wereld, waarin je door je ongewone handelingen ervan verdacht werd een boek ontvreemd te hebben. Raar maar waar, ik zweer het op de Willibrordvertaling (geheel herziene uitgave 1995) van de Bijbel, hoewel ik in de ogen van zogenaamde gelovigen een heiden ben. Ik wou evenmin makkelijke oplossingen, zoals bibliotheken of tweehandse boekhandels. Mijn boeken mochten niet belanden tussen zovele andere. Ze hadden recht op een uniek eenmalig treffen met een eventueel verraste vinder. Wat er daarna mee gebeurde, interesseerde me niet meer. Het moment van de vondst en het daarmee gepaard gaand gevoel volstonden, ook al was ik er dan zelf niet meer bij. Een adoptie à la Pontius Pilatus. A propos: bibs en vintage boekhandels namen ook niet meer zomaar boekschenken aan. Vaak zelfs gebeurde de omgekeerde beweging: het verramsjen van publicaties aan belachelijke spotprijzen.

Elf jaar deed ik over de verdwijntruc van mijn toch wel omvangrijke boekenbestand. Het bleef zuiverend werken. Eindelijk heerste er bladstilte in mijn vertrekken. Ik had ze namelijk allemaal gelezen, sommige meerdere keren. Nu waren ze zowel opgeslagen in mijn hersenen als gewist uit mijn huis. Ik bleef over ze heersen omdat ik ze had verdeeld. De bladeren waren gevallen waar ik ze hebben wou: overal. Mijn systeem was duidelijk: prettige willekeur. Ik genoot telkenmale van de ontlastingen.

Wanneer ik in de loop van deze wegwerkzaamheden (hebbes??) mijn vriend de journalist Everhart B. vertelde over de stand van zaken, kromp hij telkens een beetje ineen. Hij was namelijk niet alleen een hevig liefhebber van boeken omwille van de boeken, maar vooral omwille van hun speciale inhoud. Dat vergt een speciale verklaring. Ter ontmoediging van eventuele inbrekers en uit boosheid op de banken sinds de grote zwendel van 2008 bewaarde Everhart al zijn bankbiljetten thuis, verstopt tussen de bladzijden van vele van zijn boeken. Inhoud dus, zoals ik zei. (Hebbes bis??). En hij had er wat! Het betrof ook een getal van vier cijfers. Ik kon hem zelfs geen plezier doen met boeken van mij. Hij bezat er al genoeg. Hij wou ook alleen maar eigen gekochte nieuwe, waarin hij via speciale getallencodes bankbiljetten verborg. Bladeren bij hem kon je rijk maken. Hij was namelijk een succesvol en goedbetaald cultuurjournalist voor

een krant die het woord 'kwaliteit' hoog in het vaandel voerde en het minst van alle kranten spellingfouten vertoonde.

Met nog zo'n negenhonderd boeken te gaan, zat ik op een avond bij Everhart thuis. We dronken bourbon en boomden over boeken, natuurlijk.

'En ik die ervan droom mijn beste schrijfsels ooit eens in een boek te bundelen,' verzuchtte Everhart. 'Mijn journalistenhart bloedt bij elke wegwerpactie van jou, Eric.'

'Maar ik heb ze alle hier gebundeld.'

Ik tikte even tegen mijn schedel.

'Dat lijkt verdacht veel op een ander niet mis te verstaan gebaar.'

'Ha ha. Nee, echt: al mijn boeken zijn hier gerangschikt, in mijn hersenbib.'

'Dat moet een grote kwab zijn. Wat voor ordeningsprincipe hanteer je dan? Het alfabet? Het formaat? Chronologie? Per schrijver? Per taal?'

'De wind, Everhart.'

'De wind?'

'De willekeur van de wind. Liever de wind die bladeren bijeen bloemleest en weer uiteen waaiert dan een stijve hark die bladeren in een verdomhoekje dwingt.'

'Mooi gezegd, schrijver. Een hersenstorm dus?'

Ik knikte en nipte van mijn bourbon.

'En jouw kapitalistische collectie? Wat voor rangschikking kies jij? Winst? Flapjes van twintig op bladzijde twintig en die van vijftig op vijftig? Of omgekeerd, om de dieven te misleiden?'

'Ha ha.'

'Heeft elk boek hier zo'n... inhoud? De onverdacht dunste boekjes de duurste?'

'Alleen de schrijvers wier achternaam met een Y, E, N, O of M beginnen. Jij en Veerle zijn vrijwel de enigen die dat weten.'

'Maar Y komt bijna nooit... Ach, ik snap het al. Achter. Naam. Achterstevoren.'

Mijn blikken struinden over de ruim voorziene bibliotheek van Everhart.

'Munro,' mompelde ik. 'Yourcenar. Eliot. Orsenna. Némirovsky. 2500 euro. Mooi beleg, eh... belegging.'

'Ha ha.'

'Veerle niet thuis?'

'Ze is naar de leesclub.'

'Hou je me nu voor de gek, Everhart?'

'Nee, echt: de leesclub. Allemaal vrouwen. En ze noemen zichzelf Met Voorbedachten Rade.'

'Rare naam. Wat hebben ze gelezen? Iemand die met een X begint?'

'Ze lezen thematisch. Er is eigenlijk maar één thema.'

'O. En dat is?'

'Moordenaressen.'

'Vandaar de naam dus. Wauw. Goed voor duizenden euro's.'

'Ze bespreken zowel fictie als non-fictie. Als het maar gaat over vrouwen die andere vrouwen om zeep helpen.'

'Maar soms weet de lezer vooraf niet wie de dader is hé. Dader... Daderes... '

'Dat pluizen ze wel eerst uit. Anders is het plezier eraf.'

'Bekende moordenaressen?'

'Dat speelt geen rol, zegt Veerle. Sommige kunnen bekend worden doordat de schrijver of schrijfster ze spectaculair of vernuftig ten tonele voert. Fictieve daderessen dus. Er zijn allicht ook wel biografieën over echte huurmoordenaressen bijvoorbeeld. De Columbiaanse literatuur zal in dat compartiment wel hoog scoren. Of de Ecuadoraanse. Alleszins iets evenaarsachtig.'

'Zijn er mannen in die leesclub?'

'Nee. Geen teelballentorsers.'

'Zit je hele kapitaal werkelijk verborgen tussen al die bladzijden hier?'

'Ja. En ik heb nog een bibliotheek boven, zoals je weet. Mijn vakbibliotheek. Puur jargon. En nog eentje daarboven, op zolder. De bejaarde boeken. Echte beleggingen.'

'Zijn er veel auteurs met een achternaam die met een money-letter begint?'

'Er zijn er genoeg. Het gaat ook over de dikte van een boek hé. Soms deponeer ik meerdere grote flappen in een kanjer. Een auteur die met pakweg een Y begint, kan tientallen boeken uitgegeven hebben. Plaats genoeg, hoor. Ik ben ook niet schatrijk. Lekker poeh aan de banken. Mij lichten ze niet meer op.'

'Kun je die biljetten allemaal terugvinden dan?'

'Ik heb een numerologisch systeem ontwikkeld. Een beetje zoals een code in tijden van oorlog. Die hang ik niet aan je neus. Het heeft bijvoorbeeld niets met mijn verjaardag te zien.'

'O... even raden. Op de bladzijden die een priemgetal zijn min vier plus zeven gedeeld door twee maal vijf? Of heb je de grote fout begaan simpelweg Veerle's geboortedatum te gebruiken?'

Everhart lachte en schonk ons nog eens in.

‘Je leest te veel boeken, mijn beste.’

‘Maar ik ben die net allemaal aan het wegdoen.’

Rond elf uur kwam Veerle binnen, terug van de leesclub.

‘Ah, Bourbon Street,’ wees ze.

‘Drink er eentje mee,’ zei Everhart.

‘Dat sla ik niet af: drinken met twee schrijvers.’

‘Hoe was het Met Voorbedachten Rade?’ informeerde ik olijk.

‘Myriam, een bibliothecaresse, weidde uit over wat ze in haar bib allemaal aantreffen nadat een geleend boek teruggebracht wordt. Ze gaan er een tentoonstelling van maken. Niet echt appetijtelijk.’

‘Ja?’

‘Nee?’

‘Geef mij maar een flink gedeukt ezelsoor in plaats van kauwgom, vingernagels, haren, papieren zakdoeken met bloedvlekken, lottobiljetten, kattedelletjes, opgedroogd snot, treintickets, bijsluiters van pijnstillers, paperclips, naaigaren, tandenstokers, theebuiltjes, koffiefilters, boodschappenlijstjes... ‘

‘... bankbiljetten die al door honderd handen zijn gegaan... ‘ vulde ik aan.

Ze knikte en keek haar vriend Everhart medeplichtig aan.

‘Ook daar zitten bacteriën op. En het is momenteel toch nog een ruilmiddel.’

‘Lezen is dus gevaarlijk.’

‘Ja, dat moet absoluut afgeraden worden.’

‘Laten we onszelf bij die slotgedachte reinigen met bourbon.’

‘Bottoms up!’

‘Books down!’

We klonken, Veerle inmiddels inbegrepen.

‘Blijft het probleem met ons boekbeleg,’ zei ze dan, haar glas weer neerpotend op de salontafel. ‘We beleggen boeken met papiergeld dat al gecontamineerd is door zoveel voorgaande handelingen die het heeft ondergaan. Wat doen we eraan, Everhart?’

‘Moeten we daar iets aan doen dan?’ deed de aangesprokene quasi-verbaasd. ‘Tot nu toe was het toch... ‘

‘De leesclub heeft me de ogen geopend. En Eric hier... Jij ook, Eric. Die gooit zelfs

de hele santenboetiek weg.'

'Ja, maar...'

'Het is een uit de hand gelopen hobby,' vervolgde Veerle ongenadig. 'Vroeger droogde je bladeren van struiken en bomen tussen boeken. Nu... geld.'

'Het reinigt zichzelf door die quarantaine,' wedervoer Everhart. 'Papieren mondsmoeltjes in tijden van epidemie zijn ook de meest aangewezen eh... '

Ik voelde een huiselijke rel aankomen in Bourbon Street. Was Veerle zelf besmet geraakt door lectuur van boeken over moordenaresses? Zou ze in staat zijn gif te mengen in de fles bourbon waar ze nu ijverig van meedronk? Lagen we hier straks beiden te zieltoegen terwijl zij de numerologische code op de moneyboeken toepaste?

Ik stuurde het gesprek even een andere kant op.

'Everhart, je collectie doet me eigenlijk ook denken aan The Guernsey Literary Circle et cetera. Ken je die film?'

'O ja. De aardappelschillentaart... de zelfgestookte gin...de Duitsers... Maar hier is het bourbon hé. Onze vertrouwde bedwelmer.'

'De boeken speelden eigenlijk een bijrol, vind je niet?'

'Eh... ja. De oorlog... De bezetting... '

'Zoals bij jou.'

'Eh?'

'Lees jij je boeken wel? Waar dienen ze voor?'

'Ja hoor. Hé Veerle? Ik lees heel... Ik las ze allemaal.'

'Dus je gebruikt ze niet alleen om te 'beleggen'? Of om je kast mee op te vullen, zoals bij Ikea?'

'Zeg, Eric: de inhoud is van het grootste belang hé!'

Ik keek hem scherp aan, voor zover dit na de bourbon nog mogelijk was.

'Tegelijk met die goed bewaarde biljetten tussen de boeken worden ook de bacteriën eh... goed bewaard,' stelde Veerle, eerder meesmuilend.

'Die leesclub heeft je echt wel op slechte gedachten gebracht,' constateerde Everhart.

'Ik wil zelfs geen boeken uit de bib meer, bah!' zei ze. Ze deed alsof ze rilde en nam een fikse slok van haar bourbon, waardoor ze echt ging huiveren.

'Hebben we daar geen naam voor? Smetvrees?' opperde Everhart guitig.

'Ik vrees van wel,' knikte ik.

Ik gluurde naar Veerle, die ons met de koude blik van een seriemoordenares taxeerde.

'Wat hebben jullie eigenlijk besproken in de leesclub vanavond, Vé? Het Grote Schoonmaakboek? Cleaning the Crime Scene?'

'Ha ha!'

'De Sluipmoordenares,' articuleerde Veerle, ze had moeite met het vijflettergrepig woord. Everhart en ikzelf papegaaiden allebei op hetzelfde ogenblik de titel net zo gebrekkig na, in vragende vorm.

'De auteur publiceert alleen maar titels die met een S beginnen. Slangenmens, Schorpioen... '

'Schoonmaakboek... '

'Ha ha!'

'Maar De Sluipmoordenares begint met een D!' riep ik.

'Lidwoord!' pareerde de genaamde Vé scherp. 'Telt niet mee.'

'Dat boek ken ik niet,' zei ik. 'Van wie... '

'Lara Nescio.'

'Ah, nooit van gehoord. Jij, Everhart?'

'Eh... nee... ja... Mijn genre niet, eigenlijk. Ik ken het wel... een beetje. Veerle kocht het met een boekenbon voor haar verjaardag. Je kunt niet alle boeken van de hele wereld kennen hé.'

'Met een N: kassa!' riep ik Everhart vrolijk toe. 'Een kandidaat!'

'Hm,' deed hij. 'Denk je?'

'Heb je het nu bij je?' vroeg ik.

Veerle diepte De Sluipmoordenares van Lara Nescio uit haar tas op, die ze bij het binnenkomen bruusk naast de salontafel had neergepoot. Blijkbaar besprenkelde leesclub Met Voorbedachten Rade de gedachtegangen met enig nat. Ze had toen duidelijk al wat op. Net als wij.

'Voilà: ziehier de moordenares.'

Ze plofte de kanjer op het tafeltje. (De meeste whodunits zijn kanjers, want ze barsten van de overbodige bladvulling om de lezers een rad voor de ogen te draaien.) De glazen schrokken; de bourbon wilde eruit. Geen bibliotheekgegevens ontsierden de cover of het achterplat; het was inderdaad haar eigen exemplaar. Ik greep naar

de weldoorvoede whodunit en bladerde even willekeurig, eigenlijk totaal zinloos, alsof ik het boek 'in één ruk' wou uitlezen. Plotseling begon ik veel gericht te bladeren: om de vijf bladzijden stuitte ik tot mijn verbazing op ettelijke gekraste loterijbiljetten. De meeste vertoonden geen winnend bedrag. Enkele wel, bescheiden. Het waren biljetten van diverse aard. Was Vé gokverslaafd? Verborg ze grote voorraden biljetten op de wijze van haar man? Wist vriend Everhart... Nescio... de N... 'Ook een leuke collectie hé,' zei Veerle. Ze liet haar hoofd achter op de leuning van de sofa rusten en sloot haar ogen. We konden niet met zekerheid constateren of ze aanstalten maakte om in slaap te vallen of als de bourbon haar plotseling geveld had.

Ik legde het boek weer op tafel en peilde de blik van Everhart. Hij was zat; er viel weinig te peilen. Misschien was een slotgesprek nog mogelijk. Ook in mij welde de bourbon vrij hevig.

'Hé... Everhart: ben je er nog?'

'Slaapt ze? Zo plotseling?'

'Het is de bourbon. Eerst de leesclub, nu de whiskey. Literatuur vraagt om drank hé.'

'Ze moet haar klep houden over mijn beleggingssysteem, verdomme.'

'Everhart... kijk.'

Ik hield hem haar boek voor en bladerde er uitdrukkelijk in, vlak voor zijn neus. Na enkele hoofdstukken had hij het door. Halfdronken las hij de bloemlezing voor: Presto, Astro, Subito, King of Cash, Fortune, 21, Lucky Star, Magic Numbers, Bingo Hollywood, Money Tree.'

'Wel?'

'Wat wel?'

'Dat ze het zelf doet, verdorie! Dinges verstoppen tussen... '

'Rustig, Eric, rustig... ' zei Everhart, terwijl zijn r'en al futlozer klonken en ongedisciplineerd over zijn tong rolden. 'Dat... Dat is ook deels mijn collectie. Ik eh... Wij...'

Nou, ik koop elke week zo'n twintig verschillende biljetten. Soms heb ik een bescheiden collectie winnaars. Die bewaar ik ook op dezelfde manier als mijn centen, tot de tijd rijp is om ze te verzilveren in de verkooppunten. Vaker is mijn collectie niet-winnaars groter natuurlijk. Ik verzamel alles in boeken. De ideale bewaarplaats. Maar niet... '

'Dus je kent dat boek toch? Daarnet zei je van niet.'

‘Ik bedoelde dat ik alleen de inhoud ken. Ik heb het boek niet gelezen. Niet mijn genre, zoals ik al zei.’

‘Maar Veerle ... ‘

‘Ze duldt mijn systeem. Ze meent het niet echt. Ze was teut. Ze is teut, kijk maar.’

‘Vallen je gokbiljetten dan ook onder het money-systeem?’

‘Hier telt de L van Lara,’ zei Everhart. ‘Voornamen.’

‘Eh?’

‘Money is voor cash geld; Las Vegas is voor de loterijbiljetten. Noem ze niet gokbiljetten; dat is oneerbiedig en klinkt ziekelijk.’

‘Las Vegas?’

‘Schrijvers uit onze bibliotheek wier voornaam met een letter uit Las Vegas begint... ‘

‘Ja ja, ik snap het al,’ onderbrak ik, ongewild bot. Ik had het gevoel dat ik plotseling met een paar ezelsoren bezijden mijn kop zat. Onze eigen letters kregen het door de bourbon inmiddels harder te verduren. We belandden in een schemerige mompelfase.

letwat bij de neus genomen, zelfs gekrenkt vertrok ik, met achterlating van twee benevelde lijven. Ik probeerde op te staan en het pand te verlaten en in rechte lijn naar mijn thuishaven te varen. Ik denk dat ik al die handelingen heb verricht, maar op welke wijze was me een raadsel, want ik bevond me uiteindelijk in mijn eigen woning met nog ongeveer negenhonderd boeken. Ik bladerde in enkele exemplaren, maar in geen enkel hoofdstuk rinkelde de kassa.

De maanden na mijn bezoek aan Everhart B. waren de dodelijkste voor de rest van mijn boeken. Ik bereikte vlugger dan verwacht en gepland totale boekloosheid en bladstilte. Ongeveer een week na deze eindstreep bezocht ik Everhart weer, omwille van een telefoontje van hem. Hij had breaking news te melden. Het was een pijnlijke opsomming.

‘Veerle is met de noorderzon vertrokken, met medeneming van ofwel aparte boeken ofwel het gehele oeuvre van Harry Mulisch, Alice Munro, Geert Mak, Marga Minco, Margriet de Moor, Doeschka en Geerten Meijnsing, Yukio Mishima, Anja Meulenbelt, Marcel Möring, Multatuli, Erik Orsenna, Iris Origo, George Orwell, Michael Ondaatje, Irène Némirovsky, Lara Nescio, Cees Nooteboom, Anna Enquist, Frederik van Eeden, Vince Flynn, T.S. Eliot, Marguerite Yourcenar... ‘

‘Vince Flynn?’ onderbrak ik. ‘Die hoorde toch niet in jouw eh... money-lijst?’

‘Jammer genoeg heb je gelijk,’ zei Everhart. ‘Vince Flynn werd in één klap mijn dierbaarste auteur. Met name de thriller ‘American Assassin.’

‘O: de V van Las Vegas hé... ‘

‘Precies.’

‘En? Waarom nam ze die ook mee? Die... Assassin?’

‘Wat denk je?’

‘Omwille van de inhoud?’ opperde ik.

GEEN SPELD

Het zesjarige serpentje Dot Cooman zat ingesnoerd in haar autozitje op de achterbank van de parelgrijze SUV woedend voor zich uit te staren, de hoofdsteun vlak voor haar met haar blikken doorborend, waar ze de wurgbare hals van haar mama wist.

De auto (de termen 'wagen' en 'voertuig' zijn hier eigenlijk beter op hun plaats) was te groot voor de straat en de brug over het kanaal en de stad en de vrouw. Die torende te hoog en te plomp boven andere weggebruikers uit. De helft van haar gezicht werd in beslag genomen door een trendy zonnebril die de grijze ochtendwereld om haar heen bruingeel kleurde. Twee watervallen van zwart haar daalden aan weerskanten van haar hoofd in strakke lijnen neer en vlijden zich symmetrisch over haar schouders. Mevrouw Rowena De'ath, de ravissante echtgenote van de bekende dokter Dylan Cooman, bracht hun nageslacht naar school. Dat kind etaleerde elke dag een ochtendhumeur dat tot ver in de voormiddag strekte, tot aan de pauze met de gezonde versnaperingen. Na deze voedertijd klokslag tien over tien (ingeluid door vreselijk doordringend belgerinkel dat een eeuwigheid van zeventien seconden duurde) gedroeg het zich ongeveer zoals zesjarigen dat doen. Dot Cooman mocht een parttime rotkind worden genoemd. Daar konden haar leuke kruidnagelkleurige krulletjes niets aan verhelpen. Naast hogervermeld ettertje zat er geen tweede achterbaksel. Deze voortplanting stoelde op eenmaligheid. Dot: een enig kind.

Even gaf Rowena de achteruitkijkspiegel een duwtje, zodat ze een heimelijke blik kon werpen op haar pruilende koter.

'Ik sjie wel dat je naar mij kijkt!' riep Dot plotseling. De spionne gluurde vertederd naar het gat waar voorheen twee aanpalende tandjes hadden gestaan. De tandenfee had lieve Dot onlangs met een nachtelijk bezoek vereerd. Het was twee uren geleden dat er nog een woord (of was het een klanknabootsing?) uit die praat- en eetklep ontsnapt was. Sindsdien had Dot er alleen maar voedsel en drank in gedeponeed en er na sluitingstijd misprijzend mee uitgebeeld dat ze vreselijk boos was. De wenkbrauwen van mama Rowena kropen vragend verwonderd boven de grote zonnebrilglazen uit.

'Sjie je wel! Door die sjtomme bril en in die sjpiegel!'

'Wauw! Zoveel woorden ineens, Dot! Van harte gefeliciteerd. Kijk: we zijn al bijna

over de brug. Dat gaat vlotjes vandaag. Vind je niet, schat.'

Rowena bracht de spiegel weer in de correcte stand. Met haar tongpunt verkende ze voor de zoveelste keer de afgebroken vulling in haar kies. Straks zou dat euvel verholpen worden.

'We sjullen te laat zijn. Ik ben geen sjat.'

Het gat in de voorste batterij tandjes sorteerde een speciaal effect bij het vormen van de s en de z.

'We zijn op tijd.'

'De brug sjal insjorten.'

'We kunnen zwemmen.'

'Het is viesj water.'

'We hebben verse kleren aan.'

'Ik sjit vasjtgebonden.'

'Voor je veiligheid.'

'Dat isj een sjomerbril.'

'Daarmee zie ik alles beter.'

'Waarom sjtop je nu?'

'Je ziet toch dat er file is.'

'Ik sjie nietsj.'

'Waarom niet?'

'Ik heb geen sjomerbril. En je sjit in de weg.'

Rowena had veel zin om grappig terug te sj'ten, maar ze kon zich nog net inhouden. Dot.com zou wel eens Dot.bom kunnen worden. In plaats daarvan sperde ze haar mond en streek ze met haar tong nog maar eens over de onvolkomen kies. Haar tongpunt gloeide even op van de pijn. Dotje zat haar gekke bekken trekkende moeder met ogen als kogels aan te staren.

Geschenk van God. Dat betekende de voornaam Dot. Het was de keuze van Dylan geweest. Rowena had het niet al te erg gevonden. Ze had gewenning ontwikkeld aan lelijke namen omdat haar eigen naam als een vloek klonk, vond ze. En 'dokter Dylan' bekte ook maar als de titel van een flutromannetje. Dat werd allemaal goedgeemaakt door hun status en hun voorkomen. De ravissante Rowena De'ath met de rinkelende armbanden en de lange zwarte haren en de aantrekkelijke dokter Dylan Cooman met het naar duur mannenwater geurende sportlijf. Dus: Dot. Geen probleem. Rijmde zelfs

met God. En ja: ook met rot. Dat digitale gedoe met dot.com hadden ze echt even over het hoofd gezien. Maar na de huiselijke horizontale jaren in wieg en park en andere heerlijke ligplaatsen braken de uithuizige verticale jaren op eigen beentjes aan. Dylan en Rowena hadden buiten het taalkundig vernuft van leerplichtige zesjarigen gerekend. Er ging bijna geen dag voorbij of Dot werd Zot genoemd. Rot was dat. Juf Perlefen van de Markhurst-school had alle moeite van de wereld om dat onaardige taalgebruik de wereld uit te helpen, ondanks de idealen van vrijheid en samenwerking die zo hoog in het vaandel van de school waren geborduurd. Het kostte haar nog meer moeite omdat Dot zelf ook een onhandelbaar mensje was totdat elke schooldag het vreet- en slurpsignaal van tien over tien weerklonken had. De mededeling dat de naam Dot eigenlijk 'geschenk van de goede God' betekende, hielp niet echt. (Juf had er met het versierwoordje 'goede' nog een schepje bovenop gedaan). Het duurde nog weken voor het kwaad bezworen was: zesjarigen rijmen graag, want ze houden van eindeloze herhalingen, hoe onnozeler hoe leuker, maar gelukkig vergeten die kleine hersentjes op okkernootformaat ook vlug. Na de vrije herfstweek beseften de meeste minimale medemensjes niet meer dat Dot nog altijd rijmmogelijkheden bood, gewoon zoals voorheen, en klonk het Z-woord nog maar sporadisch in de wandelgangen van de Markhurst-school. Er zat na de korte bladervakantie duidelijk slijtage op de rijmdwang of –nood. Juf Perlefen kon doktersvrouw Rowena in de loop van de herfst opgelucht informeren over de betere stand van zaken. Het misbruik van de laatste letter uit het alfabet had opgehouden te bestaan.

Het Agraman-kanaal, een verbinding tussen twee rivieren die op twintig kilometer van elkaar lagen, sneed de stad Maranga netjes in tweeën. Zeven overbruggingen beletten stadsinfarcten door stremmend verkeer, hoewel er 's ochtend en 's avonds in de omgeving van de twee hoofdbruggen gewoonlijk bumper aan bumper opgeschoven werd tijdens het spitsuur. Toeters en bellengeblazen. De graafheren van dat kanaal hadden lang geleden gelukkig geen rekening gehouden met de toekomst van de binnenscheepvaart: Maranga zag bijgevolg alleen recreatieve boten en sportieve scheepjes op zijn wateren dobberen. Weinig diepgang dus, en bescheiden breedte. Dat was misschien maar best ook, in verband met opgehaalde bruggen, verkeersopstoppingen, niet-stilgelegde motoren en nerveus op hun stuur trommelende chauffeurs. De grootste boot die elk jaar een keer Maranga aandeed, was die van de sint.

Het boze kind Dot Cooman werd door haar mama heelhuids de Graanma-brug overgeheveld, bandomtrek na bandomtrek. Centimeter na centimeter naderden ze de Markhurst-school. Over pakweg vijftien minuten zou het kwade koninginnetje op haar mobiele achterbanktroontje volgepompt worden met kennis en vaardigheden, op een bedje van vrijheid en samenwerking. Misschien waren er nieuwe woordjes met de letter z aan de orde. Ze leerden vlug in het eerste jaar.

Ook op de andere centrale brug, de iets bredere Magraan-brug, heerste vooral stilstand. Daar was het nog wat erger, want twee straten en een rotonde verwijderd van de overkant van die brug lag het station. Op deze brug stond Onno stil. Hadden de enige kinderen Dot en Onno zich op het hoogste punt van hun brug even voorovergebogen uit hun autozitjes en respectievelijk naar rechts en links gekeken tussen de futuristische designkabels en architecturale hoogstandjes door, dan hadden ze met hun arends-blikjes elkaars kopsilhouetje misschien kunnen ontwaren achter het zijraam van hun SUV, want de Graanma- en de Magraan-brug lagen pakweg zeventig meter van elkaar verwijderd. Maar Dot bleef koppig voor zich uit staren en Onno hing te knikbollen in de gordel omdat hij weer te weinig geslapen had afgelopen nacht. Ook hij werd vervoerd in een stevige SUV, waarvan de kleur onbestemd was omdat een combinatie van stof en moddervegen permanent het zicht daarop belette, want zijn ma was veearts, gespecialiseerd in varkens. Naast de zesjarige Onno bevond zich geen tweede kind (het bekende 2,4de gemiddelde kind uit de statistieken betreffende gezinssamenstelling). Mama Bronwyn was een Bewust Ongehuwde Moeder. Ze hield het bij één nieuwe wereldburger: het bommetje Onno. Aangebrande moppen of onuitgesproken gedachten omtrent dat statuut in combinatie met haar bekommernis voor varkens welden wel eens bij sommige van haar vrienden en kennissen op, maar Bronwyn Denowh aborteerde met haar gekende ijzige blik (onder strak en streng achterover geharkte haren in een dunne hoge staart gebundeld, onderstreept door de bloedrode dunne lijn van roofzuchtig opeengeperste lippen) eender welke toespeling daarop. Dat ene varken dat geen deel uitmaakte van haar leven, weet je wel. Haar zorg voor zeug en beer in het algemeen. (Verstandhoudelijk geknor buiten haar gehoorafstand – soms viel zelfs de naam 'Bronzwyn'). Een andere vrouwelijke persoon van dezelfde kunne was alsnog niet in haar intieme gezelschap opgedaagd, althans niet bekend of openbaar. Was BOM ook altijd BAM? Bleef die varkenshoedster echt liever alleenstaand?

Hoe zat dat eigenlijk? Dus bleven de vampoeristen op hun honger zitten. Wat niet weet, dat zweet.

‘Onno! Onnoman!’

Met een snurkje schoot Onno wakker uit zijn matineuze halfslaapje. Zijn hoofd richtte zich verdwaasd aan de steel op. Bronwyn schrok van dat snurkje, ook al had ze het zelf veroorzaakt.

‘Sliep je?’

‘Weet ik niet.’

‘Hé?’

‘Omdat ik sliep.’

‘Ja dus?’

‘Weet ik niet, want ik sliep.’

‘Ah, o, ja. Zo is dat.’

‘Hoe kan ik dat nu weten als ik sliep?’

‘Ben je blij met je nieuwe haar? Ze zullen allemaal verrast zijn als ze je zien.’

‘Het is mijn oud haar dat kortgeknipt is.’

‘O ja.’

‘Het stinkt hier naar dier.’

‘Dat rijmt lekker, Onnoman!’

Bronwyn schrok even en knikte dan begrijpend tegen de achteruitkijkspiegel. Door zulke reacties was ze ervan overtuigd dat haar Onno hoogbegaafd was. Tevreden wijdde ze haar volle aandacht weer aan de stilstaande auto vlak voor haar. Hoe mobieler men in dit land was, hoe immobieler men verdorie werd. Een stomme paradox. Ze schoof weer negen millimeter vooruit. Hierna begon de lange afdaling, over het hoogtepunt van de Magraan-brug heen. Kon ze alleen het rempedaal gebruiken, en geleidelijk dalen in de vrijloop, met kleine schokjes haar doel naderend. Het hoofd van Onno Denowh rolde inmiddels weer als een te zware pompoen aan zijn steel heen en weer tussen zijn schouders. Rugby zou zijn sport kunnen worden: hij barstte zowat uit zijn autozitje. Dat spuuglelijke ding met de gespriemen zou nochtans nog geruime tijd mee moeten gaan. Na een extra spiegelblik op Onno’s dubbele kinnetje besloot Bronwyn dat ze geen croissants meer in huis zou halen. ’s Ochtends zou het een menu van banaan, kiwi en yoghurt worden. Volleybal moest in de toekomst ook nog tot de mogelijkheden kunnen behoren. Of polsstokspringen. Ze scharrelde naar haar mobieltje

op de passagiersstoel, selecteerde een contactnaam, bracht het ding in verband met 'meer blauw op straat' zo stiekem mogelijk naar haar linkeroor en sprak na een vijftiental seconden een bericht in dat met varkens te maken had. Een snurkje op de achterbank begeleidde zowel het bericht als het zoveelste schokje vooruit richting Markhurst-school. Weer schrok Bronwyn even op. Een slecht geweten.

Juffrouw Perlefien Malbien – rank, slank, sexy, mooi in alle seizoenen – zat te wenen aan de computer in haar klas. Ze had haar vriend de tandarts na vijf jaar 'in relatie' weer verlaten. Op de laatste foto waar ze samen op prijkten, stonden ze vrolijk lachend met het water tot aan hun lippen in een zomers zwembad in een blakend vakantieland. Hun relatie stierf echter de dood van duizend sneden. De laatste kerf, die letterlijk de deur dichtdeed, was een opmerking van Rob geweest: 'Wanneer ik in de praktijkruimte met een patiënt bezig ben, wil ik niet gestoord worden door dat irritante getik van je naaldhakken in de gang'. De druppel die de emmer over deed lopen. Perlefien had terstond het pand verlaten, roepend tegen een eierschaalwitte muur dat ze later haar spullen wel op kwam halen. De hufter kon voor haar part stikken in de hevigste kiespijnen. Er was al een huwelijk aan voorafgegaan, waar ze een tienerdochter aan overgehouden had. Nu woonden ze allebei even bij haar ouders in, waar ze op haar oude kamer een vluchtelingenkampje geïnstalleerd hadden, tot er zich een interessante woongelegenheden zou voordoen in de vorm van een bescheiden appartement. Perlefien en Lily zouden binnenkort wellicht weer appartementen worden, zoals in de periode na het stukgelopen huwelijk. Het was de allereerste keer na de breuk dat ze weende. Eerst was er alleen woede geweest. Daarna ontgoocheling. Nu paniek. Toch speelde ze ook werktuiglijk piano op het toetsenbord van de computer – over tien minuten zou de invasie van de ettertjes beginnen en de taken (vrij! keuze! samenwerking!) moesten gereedstaan.

Schooljuffen hebben het talent om tranen vliegensvlug te camoufleren. Toen de eerste gelederen binnen kwamen vallen, was het alsof lachgas van bij de pijnloze tandarts het gezicht van juf Perlefien alweer ontvolkt had. Boze ochtendbuien, fileleed, slaperigheid en relatieproblemen verdwenen even als bij toverslag. Even maar. Onno, Dot en de anderen zochten hun (zelfgekozen!) borstwering op. De ochtendlijke oorverdoving van gestommel met rugzakken en schooltassen, geschraap van stoelpoten en opgewonden kinderstemmen werd doorstreept door het plotse gekrijs van de tweede schoolbel. De eerste had iedereen toestemming gegeven om hun klaslokalen op te

zoeken. Zomaar, zonder vooraf van die strenge rijen op het schoolplein te vormen. De tweede, vierhonderd twintig seconden later, betekende dat de lessen nu echt een aanvang namen. Op Markhurst brak een verse dag met nieuwe kansen aan. Juf Perlefien glimlachte haar breedste tandpastaglimlach. Het frontale gat in de tandenslagorde van Dot gaapte terug. Onno's haren leken door een koude kapper gekapt, alsof de ratten eraan gevreten hadden. Jenó geeuwde. Hatim gaapte. Cyriel plukte aan zijn beide oorlelletjes tegelijk. Phara staarde in het ijle. Eleonore en Lou waren in een licht handgemeen verwickeld. Niet erg. June zat op iets te kauwen. Paul-Edouard deed alsof hij een potlood aan het roken was. Amine zat al met gekruiste armen verwachtingsvol en glunderend te kijken – waar had ze die houding geleerd? Of was het veinzen? Cesar probeerde te fluiten en demonstreerde dat aan Oscar. Octavie en Nienke leken gelijktijdig onthoofd maar doken al net zo gelijktijdig weer van onder hun bank op. Felix duwde fluks een van de twee weer kopje-onder. Nora, Melisje (linkshandig) en Zoé (rechtshandig) waren nog drukdoende met het inboedeltje van hun schooltas en hun bank. Denzel... Denzel zou weer te laat komen. O, daar stormde hij net naar binnen. Als je van de duivel... Juf Perlefien knikte naar Maud. Die ging een blaadje van de kalender scheuren. Suzanne kreeg dat cadeau van haar. Ze likte eraan en plakte het op haar voorhoofd. Dat het maar vlug tien over tien werd. Voedertijd.

'Kent er iemand de tijger?'

'De tijger woont in de winter,' zei Onno met de varkensharen.

Juf Perlefien knikte verbaasd. Dat was prachtig gezegd. Poëzie.

'Grr!!' deed Denzel, terwijl hij met zijn linkerhandje in de lucht klauwde.

'Maar nu over een dier in het water. Veel makkelijker. We kennen het al.'

'Mijn pa heeft een boot!'

'Straks, Maud.'

Even later herhaalden ze het woord 'vis'. En dan zou 'boot' volgen. Een dik buikje. Moeilijker.

'Het is een dier... dat in zee zwemt en het heeft hetzelfde buikje als 'kip'. Wie weet het nog? Zwemt in de zee en... '

'De witte haai!'

'Sjeehond,' mompelde Dot.

'Visboot!'

'Zwaardvis!'

'Een goudvis!'

'Een... een walvis!'

'Maar nee!' riep Perlefien wanhopig uit. Waar haalden ze het toch. En stiekem barstte ze in lachen uit, onwaarneembaar door een onzichtbaar smoeltje van verdriet.

Even later ging het over het woord 'boompje', want dat stond in de titel van een gedicht dat straks nog zou komen in de muzische vorming. Oei, wat een dik buikje had dat woord! Zoals in 'boot'. Maar een boom kende anders iedereen wel.

'Bom! Bom-bom!' deed Denzel.

'En nu,' zei juf, 'nu wil ik het woord nog eens horen voor 'een kleine boom'. Het is dus een kleinere boom, maar een langer woordje. Zoals een kleine vis een visje is. Een kleine boom is een... ? Wie weet het nog?'

'Bom!'

'Denzel: stop daarmee!'

'Miniboom!'

'Dwergboom!'

'Kabouterboom!'

'Maar nee!' riep juf andermaal wanhopig uit. En stiekem barstte ze weer in gecamoufleerd gelach uit, alsof ze verdoofd was. Toen duidde ze slimme Suzanne aan om te antwoorden.

'Suzanne, weet jij het?' (Su-zan-ne, zei ze).

'Hé, juffrouw!' protesteerde Paul-Edouard op de eerste rij. 'Het is niet Suzanne. Je moet zeggen: Suzan. Zo: Su-zan. Want als je zegt Su-zan-ne, dan zijn er veel Suzannekes. Of Suzannen. En er is er hier maar één.'

'Ik zal het nooit meer doen,' beloofde Perlefien ootmoedig. Ze snapte niets van de redenering van de potloodroker. Paul-Edouard knikte ernstig, en Suzanneke zat hem met grote ogen aan te kijken.

'Kloothommeltje,' dacht Perlefien, terwijl ze vriendelijk en begripvol naar Paul-Edouard glimlachte.

'En nu naar de computers! Geen zin, Dot?'

Het aangesproken kind haalde haar schouderdje op en schoof weer op haar zitvlees onderuit.

'Dan doe je maar iets anders.'

'Zot.com,' klonk het in jufs hoofd.

Door de schuld van tandarts Rob werd het een rommelige, warrige en rampzalige les. Namen, meervouden, verkleinwoorden, kopjes, buikjes en staartjes waren het onderwerp van een te grote vrijheid en een ongeordende samenwerking. De computers zouden dat allemaal weer in goede banen leiden. Juf Perlefien ging aan een van haar werktafels zitten en stutte haar hoofd in de kom van haar handen.

Ze bleven nog even aan de schoolpoort staan, tot de ergste files zichzelf opgelost zouden hebben. Hangouderen. Door de bril van Rowena gezien leek Bronwyn zonverbrand.

‘Wat eten jullie met kerst?’

‘We hebben nog niet...’

‘Hoi!’ klonk het plotseling opgewekt, te monter voor deze grijze ochtend.

Tweelingma Libby Delmotte kwam eraan. De roodharige voorzitter van de Vriendenkring van de Markhurst-school had net haar hoogblonde identieke spiegeluweeling Melisje en Zoé afgeleverd. Na gedane zaken stak ze een sprietje van Hollandse makkelijk op. Nog tijdens de laatste af te leggen meters op het schoolplein flakkerde haar aansteker al op. De vlam bereikte bijna haar haren, die vanzelf al in brand stonden.

‘Libby,’ constateerde Rowena.

‘Dag Libby. Ook file gehad?’

‘Net niet, nee. Die vijf minuten dat je later vertrekt, maken het verschil. Kijk maar.’

Libby maakte als bewijsvoering een soort zwemgebaar in de richting van de centrale bruggen boven het Agraman-kanaal.

‘Maar jij komt van de andere kant, Libby. De... de kalme kant.’

‘Ja, dat is waar.’

Er volgden hier geen verdere verkeersmededelingen of verklaringen meer op. Libby viel met een andere deur in huis.

‘Elisa Smit komt vanavond een lezing in de stadsbibliotheek geven. Hebben jullie... ? Kommen jullie... ?’

‘Die vrouw van dat boek?’

‘Ja.’

‘Er is veel over te doen hé.’

‘Ken ik ook.’

‘Het leest als een trein. Een kanjer van een boek. Ook letterlijk: bijna vierhonderd bladzijden.’

‘Een hype is altijd verdacht,’ opperde Bronwyn.

‘Eh... Overspel? Is het dat?’ vroeg Rowena.

‘Nee nee: Geen speld. Een literaire thriller.’

‘Ah zo, ja. Iets met ‘spel’ dus. Rare titel. Dacht het wel. Weer iets voor de moeilijke mensen. Geef mij maar Aspe. En liefst nog op tv. Ik ben een goeie kijker.’

‘Ik ga alleszins luisteren,’ zei Libby.

‘Mm... ‘ deed Rowena.

Bronwyn hield het bij een weifeling tussen nee schudden en ja knikken.

‘Het speelt zich in onze streek af,’ probeerde Libby. ‘Het schijnt zelfs dat... ‘

Een voorbij denderende blauw-en-wit gestreepte betonmixer met te vroege kerstverlichting en de kapitale aankondigingen JOHNNY – NANCY aan de voorruit smoorde verdere informatie over wat zou kunnen schijnen omtrent het boek.

‘Die mag hier toch niet zijn? Dit is een schoolomgeving! Die moet toch de Ring op en de stad rond?’ riep Rowena.

Ze keek het (voor haar grijs-en-okker gestreepte) gevaarte boos na.

‘Er zijn werken aan het nieuwe gebouw van de belastingdiensten,’ zei Bronwyn, toen het bouwlustige gedonder voorbij was.

‘Maar ze hebben toch gestemd tegen zulk zwaar verkeer tijdens de spitsuren in schoolomgevingen! En de dodehoekdinges dan!? En dat daar!’

Rowena wees naar het verzoek GRAAG TRAAG op het bord even verderop, verduidelijkt door een pictogram van een stappend uniseks kind dat aan een schooltas vastgebonden was.

‘Jaah... iets voor de Ouderraad van de school.’

‘Of de Vriendenkring.’

‘Die is er voor cultuur... en ontspanning,’ zei Libby.

Dat laatste woord kwam er nog ietwat onwillig achter aan. Ze keek naar de SUV's die met hun brede banden half op het trottoir de zoen-en-vroemzone volledig inpalmden en blies met een lange zucht een sliert sigaartjesrook uit. Ze liet het lezingonderwerp rusten. Boeken waren voor uitverkorenen. Je moest er de mensen niet mee om de oren slaan. Ze vroeg zich plotseling af wat in hemelsnaam op dit tijdstip van de dag de bedoeling was van die halfdonkere bril op Rowena's neus. Het gaf haar een ziekelijk uiterlijk. Was ze van plan te sterven binnenkort? Fakete ze de zomer? De lucht boven Maranga zat al zo ondoordringbaar grijs als een olifanten huid.

‘Moet je brillen, Rowena?’ informeerde ze zo neutraal mogelijk.

Ze kon het niet laten. Van boeken naar brillen. Leesbrillen. Kijkbrillen.

‘O, dit is een night vision bril,’ deed Rowena luchtig, terwijl ze even het ding van tussen haar zwarte haarwatervallen plukte en boven op haar hoofd tussen haar haren schoof. ‘De wereld ziet er dan zo helemaal zomers uit, ook bij grijs weer en mist. En ik zie alles veel duidelijker. (*‘Ook jouw honderd-en-één sproeten,’* flitste het door haar verlichte hoofd.) Verjaardagscadeautje van Dylan. Bol.com, weet je wel. Vandaag besteld, morgen aangeboden.’

‘Ah, zoals we door geel peperkoekcellofaan keken toen we klein waren!’ knikte Bronwyn. Ze wapperde met haar rechterhand wat storende Hollandse sprietjesrook weg. Libby katapulteerde van tussen haar vingers het halfopgerookte sigaartje in de richting van de SUV’s.

‘Nou, tot ziens. Ik moet ervandoor. Misschien tot...’

‘Misschien.’

‘Ik zie nog wel.’

‘Banaan, kiwi, en yoghurt,’ mompelde Bronwyn Denowh op weg naar haar auto. ‘Banaan, kiwi en yoghurt. Sinaas. Noten. Ik moet onderweg stoppen bij Spek & Bonen. Het moet naar gezondheid ruiken in de auto, niet naar stinkdieren en zwijnen.’

‘Overspel,’ bekte Libby Delmotte inwendig smalend, de straat overstekend. ‘Overspel. Ik zie nog wel. Iets met spel. Jawel: overspel. Filistijnen.’

Rowena De’ath plantte haar toverbril pas weer op haar neus toen ze hoog en droog in haar gepantserde voertuig plaats had genomen. De wereld straalde; zij straalde terug.

De Markhurst-school geloofde niet in melk. Melk was niet goed voor elk. Een Joris Driepinter die dagelijks de heilige koe vereerde, aanbaden ze zelf niet. Er deden te veel verhalen over melkallergieën de ronde: overgevoeligheid voor koemelkeiwit en lactose-intolerantie. Schoolhoofd Alison Saravakos had ooit haar studies geneeskunde stopgezet wegens klierkoorts en wist daar nog altijd veel over. Zelfs sojamelk was geen optie. Om tien over tien kregen de kinderen de keuze tussen een granaat-appelsapje, een mangodrankje of een flesje niet-parelend water met een mueslikoek en een partje appel, peer of een geamputeerde banaan. (De soms zwarte puntige uiteinden van de bananen werden uit een vage vrees voor gif of spinneneieren afgesneden – ondanks het broodje-aap-gehalte van deze ingreep). Dat slokten en verslonden ze in een ijltempo, elkaar verdringend en aanstotend in de gezondheidshoek aan de

deur. Het volstrekt vierkante ruime klaslokaal van het eerste jaar had namelijk vijf hoeken, met heel veel aandacht voor muzische vorming. Een hoek om je te vermommen en toneel te spelen. Een hoek om te zingen en voor te dragen. Een hoek om te verfspatten en te boetseren. Een hoek om te dansen en te bewegen. De gezondheidshoek bij de deur, die eigenlijk geen hoek was, maar een zone met flesjeskratten en fruitmanden. In het midden van de klasruimte beoefenden ze dan het normale cijferen en de doodgewone taal, zij het dat de bankjes en de zitjes daar kriskras door elkaar mochten staan. In Markhurst waren de kinderen allemaal Vreselijk Importante Persoontjes.

Juf Perlefien stond net aan een raam naar de röntgenfoto van een kale boom aan de straatkant te staren, het betreurend dat ze geen wintertype was, en dat ze de naam van die boom niet kende, verlangend naar haar chai thee met kruidnagel die ze hierna in de lerarenruimte zou nippen, toen het gebeurde. Nu al. Eerst een vlokje. Waarvan ze dacht dat het niet kon. Nu niet. Nu nog niet. Maud had vanmorgen 13 december van het kalenderblokje afgescheurd. Een allereerste vlokje was altijd ongeloofwaardig. Abuis pluisje? Verdwaald veertje? Dolend snippertje? Zalig zeilend donsje? Heiligverklaard bloemblaadje? Pas wanneer ze met velen waren, geloofden de mensen erin. Na dat ene zacht naar omlaag wiegende voorvlokje volgde de plotse ejaculatie van een verblindend witte sneeuwvlok. Het was zo onverwacht en zo totaal dat je er bijna jijg geruis bij kon horen, zoals wanneer op een stille nacht engelen op aarde neer zouden strijken, vermoedelijk.

‘Ooooo!!’ deed juf Perlefien, heel gemeend, heel eerlijk, niet gespeeld. Sneeuw kon de dag, het leven van die dag, geheel veranderen. Sneeuw betekende inkeer. Oorlogen, conflicten, schermutselingen konden ingesneeuwd raken. De inmiddels goed doorvoede en volgelopen kinderen draaiden met een ruk hun hoofd om.

‘Ooooo!!’ papegaaiden ze in koor. Ook Dot. De inmiddels gevoede Dot.

Daarna stormden ze de klas uit.

Juf Perlefien deed dat ook, richting lerarenruimte, om te delen in de vreugde over de plotse sneeuwval.

Hoelang was het al geleden dat het in Maranga nog gesneeuwd had?

Hadden ze eigenlijk nog sleeën op zolder liggen, zoals vroeger? (Een wijsvinger wees naar de hemel)

De Vriendenkring had daar toch ooit een benefiet voor opgezet?

De winters waren vroeger toch veel harder? Witter?

Of hebben wij dat door de tand des tijds verkeerd voor?

Lag er eens geen anderhalve meter sneeuw? (Een hand ging de hoogte in)

Ja, op de haag voor mijn huis!

De postbodes deden nog hun ronde op 1 januari. (Het gebaar van een glaasje achteroverslaan annex knipoog)

Dit was toch nog de herfst nu? Ja? Of was de winter al begonnen?

Klopten die data nog wel?

Je moest nu wel rekening houden met de opwarming van de aarde.

Witte sneeuw zou later grijs worden, daarna zwart.

Zwarte sneeuw, ha ha! Heb j' em? Voor wie was dat bedoeld!?

Krijgen we extra skivakantie, mevrouw Saravakos? Ha ha ha!

Het lerarenzaaltje was vervuld van opgewonden stemmen. Juffrouw Perlefien nipte van haar hete thee met kruidnagel. Die rook naar tandarts. En buiten zag alles in een mum van tijd wit. Zoals bij de tandarts. Vlekkeloosheid. Reinheid. Sneeuw had het effect van lachgas op de mensen. Perlefien Malbien lachte andermaal haar breedste tandpastaglimlach, dit keer naar de jonge meester Cedric Souhail. Het onderwijzend korps troepte aan de lerarenramen samen. De kinderen van de Markhurst-school vergaten door pure opwinding te plassen. Kersverse sneeuw uit de zevende hemel dempte hun stemmetjes. Collectief gegil en geschreeuw werden prettig gesmoord. Het schoolplein was een glazen sneeuwbol die door de reeds lang ingesluimerde Zijne Vlokheid plotseling dooreengeschud werd. Maar zacht. Dit was geen moment voor verdriet. Nu mocht niemand sterven of ontbreken. De wereld was een goede plek vol met zachtheid. Even had iedereen er ontzag voor. De pauze mocht tien minuten langer duren van mevrouw Saravakos.

In de praktijkruimte van tandarts Rob Tillerman daalde en rees de AIRPRODENT behandelstoel ononderbroken op en neer, als een paardje van plezier in een carrousel. Op de achtergrond klonk non-stop behangmuziek van de klassieke zender ClaRa FM. De witte rust van deze binnenwereld werd op grote schaal gekopieerd in de grote buitenwereld. Achter de ramen, waarvan de onderste helft van opaak geribbeld melkglas was, dwarrelden en dansten sneeuwvlokken. Met evenveel zuchten als er bruggen waren in Maranga had Rowena De'ath de tijd verbeid tussen haar derde en haar vierde klopp op de deur van de praktijkruimte, ongerust en ook boos over het lange wachten. Dit was niet normaal meer. De klassieke tandartsgeluiden (het hoge gefluit van boren,

het gekletter van instrumenten die neergelegd werden) ontbraken ook. Er waren inmiddels na haar zelfs twee nieuwe patiënten in de wachtruimte binnengekomen, die allebei met een halfuur verschil een afspraak bleken te hebben. De voordeur kon immers van buitenaf met een eenvoudige druk op een knop geopend worden. Patiënten kwamen zo vlot binnen en namen plaats in het smalle wachthalletje, want alles gebeurde op afspraak. De grenzen van het beleefde geduld waren bereikt: Rowena had, boos nee schuddend en met opeengeperste lippen, voor de tweede keer resoluut de wachtruimte verlaten en stond nu op het punt de deur naar de doodstille behandelruimte open te doen. Ze zou nog één keer (hard, dwingend) aankloppen.

Bronwyn Denowh draaide het modderige erf op en hield halt tussen het woongedeelte en het gigantische varkenscomplex. Onder een sneeuwbus zagen zelfs prefab betonnen varkensstallen er pastoraal uit.

‘Echt een everzwijnweertje,’ mompelde Bronwyn. ‘We missen alleen nog de bomen, de bungalows en de heuvels. Verdomde lage streek hier. Je kunt je hier moeilijk verbergen.’

Ze hevelde zichzelf met enige moeite naar de passagierszitplaats over, wrikte haar cognackleurige Chelsea boots uit en trok – alweer met enige moeite – met modder aangekoekte hoge laarzen aan. Daarna reikte ze naar haar veeartstas op de achterbank, naast het autozitje waar het lichaampje van Onno in geperst had gezeten en dat nu een zak gezond fruit bevatte.

‘Nee, geen croissants meer,’ besliste ze nog maar eens. Ze blies even uit en verliet dan buiten adem de SUV. Ze wierp nog een blik door de achterrauit in de koffer en sloot af in alarmmodus. De ondergrond voelde zompig aan. Modder en sneeuw maakten er een zwijnenzootje van. Er brandden lampen in de stallen, dat las Bronwyn aan het vage schijnsel achter een paar kleine klappramen af, maar ze stevende op het woonhuis af.

Zeyna deed zelf de deur al open. En vlug weer dicht. Een goed teken. Ze doken in elkaars armen, terwijl Bronwyn simultaan probeerde haar tas niet te bruusk te laten vallen, in verband met flesjes en vloeistoffen.

‘Is hij...?’

‘Wie? Hij of hij?’

‘Allebei.’

‘Hi hi hi.’

Bronwyn gebaarde met een hoofdknik richting stallen. Zeyna knikte bevestigend.

‘Mm... ‘

‘Kom hier, mijn roze biggetje.’

Bronwyn strengelde een gelaarsd been om haar geliefde heen.

‘Wanneer doen we nog eens zeug-op-zeug?’

‘Zo rap mogelijk, liefje. Als het zwijn er niet meer is.’

‘Zijn ze er klaar voor?’

‘Alle zeven.’

‘De koffie is ook... ?’

‘Klaar... als een klontje.’

‘Moet je hem oppiepen of zo?’

‘Hij komt gewoonlijk zelf rond schafttijd, zoals hij dat noemt.’

‘Kom, we nemen eerst vlug zelf een kopje.’

Met een lachwekkend dun en hoog gepiep, niet in verhouding tot zijn omvang, manoeuvreerde de betonmixer achteruit, van de werf weg, de straat op. Johnny rolde ondertussen met zijn ene hand een sigaret. Hij verstond de kunst. Libby Delmotte had in haar auto gewacht tot C&P opende, het buurtwarenhuis waar ze in de laatbeslissers- en impulskoopzone vlak bij de kassa Hollandse sprietjes hadden. Ze had zich niet verveeld, want het begon te sneeuwen. Het begin van een sneeuwbuï was interessanter dan de buï zelf. Ze had nog in een haasttempo het hele circuit in C&P afgelegd, want ze moest maar om halfelf op haar werk in de stadsbieb zijn. Dus stond er op de passagiersplek een geopende zak sint-letters, waaruit Libby om de haverklap enkele m'en of k's of j's plukte. Ze kon er niet afblijven. ‘Nog eentje,’ mompelde ze. ‘Tiens: een z.’ De laatste letter uit het alfabet had echter de laatste letter uit haar leven kunnen zijn, maar de grimmige god van het verkeer, vertederd door de onverwachte sneeuw, had erbarmen. In de Bloemistenstraat gebeurde het, ter hoogte van het gebouw van de belastingdiensten. De betonmixer bleef per ongeluk ook nog in stilstand naargeestig piepen, met half onder zich zijn slachtoffer: de Skoda met de vermorzelde neus. In wat restte van de frontaal geamputeerde auto zat het miraculeus ongeschonden lichaam van Libby, in shock verstart tussen verstrooide sint-letters. Vooraleer de verbijsterde betonchauffeur uitstapte, stak hij hevig bevend nog vlug een sigaret op. Een mum, een

hanenschrede, een tel, een vingerbreedte, een banddikte, een barst, een kruimel, een vlok, een millimeter, een letter: de richel tussen dood en leven was bijzonder smal.

Ook Rowena De'ath had een schok te verwerken. Aan haar afgebroken vulling zou vooralsnog niet verholpen worden. Toch niet door Rob Tillerman. Toen ze schoorvoetend de op hol geslagen behandelstoel naderde, ontdekte ze er tot haar stomme verbazing een slappe textiele voddipop in, half liggend, halfzittend. Ze moest Perlefien heten. Daar kon geen twijfel over bestaan. De opgeplakte foto op het gezicht was duidelijk. Haastig prutswerk. Ter hoogte van wat het hart moest verbeelden, stak een lange scherpe speld met kleine kop. Perlefien deinde in een rustig ritme op en neer, begeleid door een dramatische Mahler, sneeuwvlokjes buiten op de achtergrond. De tandarts zelf was foetsie. Rowena bleef een poos perplex op het tafereel toekijken. Ze schraapte voor de zoveelste keer met haar pijnlijke tong over de scherpe rand van de afgebroken vulling en fronste haar wenkbrauwen. Wat doe je in hemelsnaam in zo'n situatie? Ze was op de hoogte van de breuk tussen de juf van haar dochter en haar tandarts. Mais que faire? Even smakelijk lachen om een slechte grap? Ze ging de twee andere patiënten in de wachthal op de hoogte brengen, die nieuwsgierig de praktijkruimte binnen kwamen gluren. Een pop!? Warempel zeg: een pop. Wat doen we? Na gezamenlijk beraad verkenden ze aarzelend en schroomvallig, op hun hoede voor een practical joke, maar vooral uit eerbied voor het vrije beroep, de belangrijkste en meest bereikbare ruimtes van het huis, nadat Rowena vergeefs gezocht had naar de oorzaak (elektrische panne? elektronisch euvel? een onwillige knop? haperende afstandsbediening?) van het gekke gedrag van de stoel. Dode voden-Perlefien bleef en dansouse gedwee deinen, doorboord in het linker hart. Geen Rob Tillerman te bespeuren. Nergens. Ook niet aan de achterkant van het huis, waar het tuinpoortje uitgaf op een andere straat, met aan de overkant een stadspark. Niemand anders ook. Geen verse vrouw, en als er al kinderen waren, uit vorige huwelijken bijvoorbeeld, dan zaten die nu op school. Rowena belde haar dokterman op. *Mijn man is dokter; hij weet wel raad.* Enig advies was hier op zijn plaats. De twee andere patiënten bleven wachten op de bevrijdende woorden van de onzichtbare dokter Cooman, af en toe voorzichtig glurend of de pop in de praktijkruimte er wel nog was.

'Voodoo,' opperde Dylan Cooman.

'Voodoo,' herhaalde Rowena tegen de anderen, terwijl ze met haar vrije hand een soort prikgebaar uitvoerde. Ze knikten, en gingen weer even kijken. Voodoo. Met

voodoo vervloekte je iemand. Het gesprek tussen Rowena en Dylan eindigde op het woord 'politie'.

'Kent u die Perlefien?'

'Ja. Dat is de juf van het eerste jaar in de Markhurst-school. Mijn dochter zit in haar groep.'

'Maar wat... waarom... '

'Perlefien is... Perlefien was de... eh... de vriendin van meneer Tillerman.'

'Ah zo.'

'En nu niet meer.'

'Oei.'

'Wat zei uw man? De dokter?'

'Best even naar de politie gaan.'

'Ja, de tanden kunnen wachten hé.'

'We kunnen hier niet veel doen.'

'Nee. Ik ga wel. We trekken de deur gewoon dicht achter ons.'

'Maar iedereen kan met die knop... Andere patiënten... '

'De politie moet ook binnen kunnen hé.'

'Ook nog waar.'

'We kunnen nog in de krant komen.'

'Tot ziens. Hopelijk lost de politie dit op.'

'Tot ziens mevrouw. Even de tanden op elkaar houden, ha ha.'

'Ha ha.'

Rowena De'ath plukte de bekeuring van tussen haar ruitenwissers, mikte de night vision bril op haar neusbrug en reed naar het politiebureau. Twee vliegen in één klap.

Zeyna en Bronwyn zaten tegenover elkaar aan de keukentafel een kop koffie te drinken.

'Jammer dat we ieder een Y-chromosoom in onze naam hebben.'

'Begrijpe wie begrijpen kan.'

'Het zou niet mogen zijn.'

'Het is een prima camouflage.'

'We zijn dus verwant met de rat, de muis en het fruitvliegje,' zei Bronwyn.

'O, is dat zo? Jij kunt het weten, darling. Jij kent de beesten.'

Ze bogen zich over de tafel heen naar elkaar toe. Zeyna reikte met haar linkerhand

naar Bronwyns hoge staart, greep die beet en trok haar hoofd tot tegen het hare. Ze kusten. Toen ze weer gingen zitten, haperde de trouwring van Zeyna in de dun gebundelde staartharen van Bronwyn.

‘Au!’

‘Oei!’

Drie vrije handen probeerden het probleem op te lossen. Zo trof varkensboer Lucas ze aan, toen hij onaangekondigd in de keuken verscheen, tuk op een kop koffie met de veearts, wier auto hij op het erf had gezien.

Eerst probeerde hij te zeggen dat het sneeuwde: ‘Het snee... ‘

Dan stakte hij, verbaasd door het tafereel van de woelende handen.

Dit is niet wat je denkt te zien.

‘Eh... ‘ deed hij dan.

Zeyna zakte ijlings terug naar haar kant van de tafel, terwijl Bronwyn met gebogen hoofd mee in haar richting bewoog, want de trouwring bleef nog altijd in haar haren haken.

‘Fruitvlieg!’ riep Bronwyn. ‘Heb je die fruitvlieg al te pakken?’

‘Eh... wacht... ik probeer het opnieuw... ‘

Zeyna veerde weer op

‘Fruitvlieg?’ zei Lucas dan. ‘Zit er een fruitvlieg in... ?’

‘Meegekomen uit Spek & Bonen! Die moet meegekomen zijn uit Spek & Bonen! Ik heb er daarnet een hele zak fruit gekocht!’

‘Ik zag het beestje wegvliegen toen ik er zojuist naar mepte, denk ik, maar mijn ring... verdomd... ‘

‘Wacht, ik help even,’ bood Lucas aan, terwijl hij hun grimassen en de ongewone klank van hun stemmen probeerde te peilen. Eén van die vrouwen was de zijne. Hij greep op zijn beurt Bronwyns staart beet en bevrijdde een koppig plukje van tussen de trouwring van zijn echtgenote. Beiden waren nu bevrijd. Ze keken elkaar opgelucht aan. Eerder guitig, vond hij.

‘Zo.’

‘Kom dat tegen!’

‘Ja hé?’

‘Koffie, Lucas?’

‘Daar zeg ik geen nee tegen,’ zei de varkenskweker.

‘Je bent een held, Lucas. Ik heb de nieuwe ontstaarter meegebracht. We gaan die

subiet eens uitproberen op de verse lichter... varkens hé. De biggen.'

(Hier aarzelde de veearts even of ze de term 'zwijnen' zou gebruiken).

'Ja, als het maar niet op mij is, Bronwyn.'

'Ha ha. Nee. Van staarten gesproken hé!'

'Beter een vlieg op je staart dan in je oog,' zei Lucas.

Geen van beiden reageerde op deze vreemde sneer. Ze keken elkaar even alleen een fractie van een seconde aan.

'Melk, Lucas?'

'Dat weet je toch hé.'

Onder de tafel trok Zeyna eerst nog een paar haren van tussen haar vingers. Bronwyn herbundelde even het dunne ding boven op haar hoofd. Daarna stonden ze samen op om zijn koffie te prepareren.

'Wauw: twee dienstmeiden! Van het goede te veel!'

Weer reageerde geen van beiden. Lucas speurde de keuken af op zoek naar het stoute fruitvliegje. Het sneeuwde, en er lag één overwinterende banaan in de fruitschaal op het rek.

'Er is hier geen speld aan vast te knopen.'

Hoofdinspecteur Braine bedoelde geen touw. Of hij verwarde met de speld en de hooiberg. Maar er wàs een speld. En wat voor een. De lengte van zo'n ouderwets chique hoedending uit oude tv-feuilletons. Moord op de modiste.

Nadat Rowena (met de parkeerbekeuring, niets aan te verhelpen) weer vertrokken was, werden hoofdinspecteur William Braine en inspecteur Marc Storme op de Perlefien-pop afgestuurd. Ze hadden eindelijk de tandartsstoel tot stilstand kunnen dwingen, hoewel hierbij enig verdacht gekraak te horen was geweest. Enkele nieuwe patiënten werden wandelen gezonden. In het belang van het onderzoek kon daar geen uitleg over gegeven worden. *U moet dat begrijpen.* Ze constateerden de karige feiten, Storme schreef een en ander op, ze doorzochten (vergeefs) het huis, plukten de pop uit de stoel en verlieten na politionele verzegeling van de deur het pand. Ze belden daarna nog aan bij enkele oudere burens in de straat. De naam Perlefien Malbien kwam op de proppen. Die foto hier? (Let maar niet op de pop. We weten het.) Ja: zij is het. Aha, dank u wel voor de geboden informatie.

HINP Braine, INP Storme en POP Perlefien vertrokken, nageglurd door vele ogen achter onzichtbaar bewegende gordijnen.

'Popgepast!' gekscheerden hun collega's bij aankomst op het bureau.
Het onderzoek nam een aanvang.

Tussen de middag, tijdens de schoolpauze, vond de confrontatie plaats tussen de echte Perlefien en de popversie. Omwille van de schoolomgeving en de drukte aan de poort werd de juf in een anoniem voertuig opgehaald en tijdig teruggebracht. Er werd haar op het bureau ook een broodje aangeboden en een kommetje tomatensoep waar een groen blaadje op dreef. Veel had ze niet kunnen vertellen. Dat was zij op die foto, ja, inderdaad. Maar wat... Malbien, Perlefien. Eh, ja... tandarts Tillerman, dat klopt. Vijf jaar. Tillerman, Rob. Goede praktijk, ja. Vijanden? Niet bij mijn weten. Ruzie. Breuk. Het klassieke verhaal. Geen kinderen, hij niet. Nee. Zij wel. Lily. Dertien. Bij mijn ouders, even, tot we wat vinden. Die pop? Nog nooit gezien. Nee, niet mijn pop. Ook niet van Lily? Nee. Dertien, meneer. De vrouw van huisarts Cooman ontdekte vanmorgen even over negenen...

Rowena?? Rowena De'ath?

Eh... ja, Rowena Cooman. De vrouw van dokter Cooman...

Maar ze gebruikt haar eigen achternaam. De'ath.

Ah zo. We hebben het hier anders genoteerd. Je weet dat hij spoorloos is?

Dokter Cooman?

Nee, de tandarts. Uw tandarts, om zo te zeggen. Rob Tillerman.

Nee... hoezo... spoorloos?

Geen spoor. We hebben het hele huis doorzocht.

Er zijn toch geen geheime plekken? Zolders? Kelders?

Eh... nee, gewoon.

Maar die speld.

Zo lang, zo scherp. In de borst... eh... het hart van die pop.

Gebruikten ze vroeger in hoeden of zo.

Of was het toch een tandarts-tool?

Geen echte haarspeld hé juffrouw.

Nee. En die stomme pop.

Hier is mijn kaartje. Als u nog iets...

Ja.

We brengen u terug naar de Markhurst-school. Goeie school, juf! Mooie naam voor een juf ook, overigens! Van waar komt dat? Van welke heilige?

Dat ik het niet weet, inspecteur.

Hoofdinspecteur.

Omstreeks zestien uur haalde mevrouw Rowena De'ath haar dochter Dot bij juf Perlefien op. Dat werd een tweede vreemde confrontatie. De ontdekker van de feiten oog in oog met het onderwerp van... van welk verhaal? Het was bijna te gek om te vertellen. Libby Delmotte (nu noodgedwongen met de tweelingfiets gekomen) kreeg hierbij na haar botsing met de betonmixer nog een naschokje, toen ze getuige was van de opgewonden uitwisseling van informatie tussen die twee.

'Maar... ' hakte ze, de handjes van haar tweeling loslatend, allebei de vrouwen bij een elleboog vastgrijpend, zich ongevraagd mengend in hun gesprek. 'Maar... maar dat is exact zoals in... in... '

Perlefien en Rowena zwegen abrupt en keken haar verbaasd aan.

'... zoals in wat?' informeerde Rowena.

'We zitten met een copycat!' fluisterde Libby. Maar de twee anderen hadden het boek niet gelezen. Zij wel. Ze graaide weer naar de polletjes van Melisje en Zoé en verdween als de bliksem. Verstrooid groetend kruiste ze op het schoolplein een geïlaarsde Bronwyn, die haar Onno op kwam halen.

'Die betonmixer heeft er blijkbaar goed ingehakt,' zei Rowena.

Juffrouw Perlefien knikte zonder het te horen. Haar gedachten zaten bij een speld en een hart.

'Wat was dat met Libby?' vroeg Bronwyn, met een korte hoofdknik half naar achteren het klaslokaal in duikend. 'Kent ze geen mensen meer misschien? Dag Onnoman! Hier zijn we!'

Ze plukte het volgens haar allermooiste jongetje uit de nog overblijvende voorraad kindervlees van het eerste jaar.

'Onno werkte goed mee vandaag,' zei juf Perlefien verstrooid. Dat deelde ze vrijwel elke dag mee aan de tevreden glimlachende bommoeder Bronwyn.

'Dat hoor ik graag, juffrouw!'

Zonder verdere uitleg over het gedrag van Libby af te wachten vertrok ze weer.

Het spitsuur op de bruggen van Maranga was nog niet afgekoeld of het verhaal van de pop, de speld en de verdwenen tandarts deed al duchtig de ronde aan de beide kanten van het kanaal.

Oswald, Libby's partner, had op haar ingepraat om toch maar naar de lezing over Geen speld te gaan. Ze keek er al zolang naar uit. Hij zou de tweeling wel oppassen. Geen probleem. Even helemaal iets anders. Hoofd vrijmaken. Zou deugd doen. Geletterde mensen. (Hier keek Libby haar vriend even onderzoekend aan – Oswald gaf geen krimp). De nieuwe bieb was niet zo ver. De sneeuw in de straten was vrijwel verdwenen. En het was toch haar werkplek? Na een drietal Hollandse sprietjes in de tuin (Libby had noodgedwongen de rest van de dag vrij genomen – alle begrip bij hoofdbibliotheekwezen Birgit) besloot ze om die avond inderdaad te gaan. Vooral ook om... Dat kon toch niet waar zijn.

'Ze zullen het toch niet raar vinden hé? Een dag thuis, de tweeling naar school gebracht en weer opgehaald en dan... '

'Half Maranga heeft het wrak al kunnen bewonderen. Ze mogen blij zijn dat je nog leeft. Ga maar. Zeker weten. Je bent een heldin. Die Liesbeth Desmedt kan nog een boek over je schrijven.'

'Het is Elisa Smit.'

'Nog iemand die van letters houdt. De kleine lettertjes. Gelukkig heb je die vlug kunnen... eh... wegtoveren. Ik weet niet of de verzekering... Mag je wel eten in een auto? Terwijl je rijdt, bedoel ik.'

'Dat was snoepen. Dus je vindt dat ik moet gaan?'

'Ja.'

'Hou nu maar op over kleine lettertjes hé.'

Gesmoord door de inboedel van halfvol gestouwde boekenrekken, onuitgepakte dozen en zachte vloerbedekking klonk het applaus in de nieuwe stadsbieb als gestaag vallende regen. Plotseling hield het op. Het werd vervangen door dof gestommel van stoelen en bevrijde stemmen. Auteur Elisa Smit nam een tevreden slokje van haar water. Ze had honderd twintig kilometer door de sneeuw gereden om in Maranga over haar succesdebuut Geen speld te spreken. Een blik op de donkere glazen koepel boven haar vertelde haar dat die sneeuw – ook het debuut van het seizoen – aan het smelten was. Dat was goed en slecht nieuws. Het kon nu ook nog gaan vriezen. Dit landje was te klein voor een weerbericht; je wist nooit echt goed welke meteorologische diensten te geloven: welke zender, welk aanpalend land? Misschien moest ze het hier maar niet te laat maken. Een van de biebdames die haar bij aankomst (een kwartier te laat, een succes) haastig mede had verwelkomd, de roodharige, legde trouwens

momenteel beslag op een flink deel van de aandacht. Dat wil zeggen: er vormde zich onmiddellijk na de lezing een samenschooling om haar heen. Bibby? Hoorde ze dat goed? Heette ze zo? Een woordspeling met 'bib'? De schrijfster kon zich niet van de indruk ontdoen dat diverse hoofden geregeld haar kant uitdraaiden, maar was dat niet normaal na een lezing? Vreemde klankkleuren (vaak door anderstaligen als 'sappig' omschreven) bereikten haar oren.

'Is er iets aan de hand met mevrouw Bibby?' informeerde Elisa bij hoofdbibliothecaresse Birgit, die glimlachend bij het voorleesmeubel kwam staan om haar letterkundige gast te feliciteren met de boeiende voordracht (... en hierbij angstvallig vermeed te formuleren dat je een speld had kunnen horen vallen, want hierover was iets te doen geweest in een interview in een bekend magazine – iets met clichés, waar de auteur Smit zich over opgewonden had).

'Bibby?'

Birgit schoot bijna in de lach. Een blik op de samenschooling was echter voldoende om weer wat bewolking over haar gezicht te doen trekken.

'Eh... o... ja... Libby, met een L, dat is Libby daar, van de jeugdafdeling. Met het rode haar. Ze... ze belandde vandaag met haar auto onder een betonmixer. Enfin: haar neus. De neus van haar auto, bedoel ik.'

'Ai. Door de sneeuw?' Elisa wees even naar de koepel boven haar.

'Nee. Door de letter z.'

Elisa keek Birgit onderzoekend aan, op zoek naar sporen van humor, ironie, spot, een specialiteit die misschien in dit verre deel van het land ijverig bedreven werd. Maranga op zich vond ze al een verdachte naam.

'De letter z?'

De vragende zin werd niet meer beantwoord. Het roodharige biebwezen genaamd Libby naderde plotseling zelf. Ze had zich nu uit de cirkel van aandacht losgeweekt. 'Ik heb uw boek gelezen,' deelde ze mee, terwijl ze nogmaals haar hand uitstak. Dat had ze eigenlijk al gedaan, bij aankomst van de auteur. Zeggen dat het boek gelezen had en haar hand uitgestoken. Elisa greep die hand ten tweeden male. Zou er een 'maar' volgen? Een bedenking?

'Dat is fijn om te horen. Ik verneem dat u vandaag een ongeluk hebt gehad?'

Libby knikte: 'Mijn autootje is gemixt met beton, ja. Maar wat ik u vragen wou... '

Elisa merkte dat een aantal toehoorders nieuwsgierig hun richting uit keken. Enkelen

naderden nu ook het voorleesmeubel. Libby bediende zich van een eerder bekakte taal. Jammer.

‘Ja? Ik ben altijd blij met vragen.’

‘Is uw boek... uw verhaal ook echt gebeurd?’

‘Eh... Is dat van belang?’

‘Misschien wel.’

‘Waarom wilt u dat weten?’

‘Er is mij bij lectuur... Er is ons iets opgevallen.’

Libby keek even om naar haar medestanders.

‘O? Interessant. Vertel even.’

Misschien was de roodharige biebmedewerkster (Bibby! Dat ware toch een goeie!) de spreekbuis van een groep kritische lezers – vooral lezeressen, zo leek het vanavond wel.

‘Het is eigenlijk omgekeerd. Het lijkt wel alsof iemand uw boek... of toch een stuk eruit... eh... toegepast heeft.’

‘Tiens... ‘

Elisa Smit nam nog een slokje water. Ze was nu zelf weer het middelpunt van een cirkel geworden.

‘Vandaag nog.’

‘Eh... hebt u het over plagiaat?’

‘Nee.’

‘Een... een stukje... een toneelstuk?’

‘Nee. Een scène.’

‘Uit Geen speld dus? Hieruit? Vandaag, zegt u?’

Elisa stak, een beetje overbodig, haar voorleesexemplaar omhoog. De randen van de flappen waren omgekruld door de vele lezingen.

Toen gaf Libby Delmotte, medewerkster in de jeugdafdeling van de stadsbibliotheek, heden nog ontsnapt aan de dood, haar eigen korte lezing, eigenlijk van horen zeggen, maar toch ook gebaseerd op een bron uit de eerste hand, terwijl de hoofden van de omstanders af en toe bevestigend knikten. De schrijfster luisterde welwillend. Maranga was blijkbaar niet zo groot. Ze had bij aankomst het kanaal gezien. Misschien dobberde daar ondertussen die verdwenen kiezentrekker in. Ergens op het koepeldak van de nagelnieuwe bieb drupte sneeuwwater.

De debuutroman van Elisa Smit werd aangekondigd als een literaire thriller. Dat duo holle woorden was constant voorradig in de pr van uitgeverijen rond nog vele andere boeken, en werd klakkeloos door de media en papegaiende boekbesprekers overgenomen. 'Literair' zou moeten betekenen dat het hier schrijven betrof, en geen opschrijven. Een meerwaarde, dus. Meteen ook het grote mankement in zoveel whodunitjes, zeg maar. Toch verkocht het genre goed, net zoals de pollepeledramatiek van de kookboeken. 'Thriller' zou voor spanning moeten staan. Iemand moest een dader ontmaskeren. Vaak echter wilde je na twee hoofdstukken niet eens meer weten wie het gedaan had, of je wist het al van in den beginne: de buur, de butler, de kat, jijzelf. In veel aldus aangekondigde boeken van de laatste jaren ontbraken beide voorgekauwde aspecten echter volledig. Woorddiarree en zinsverduistering heersten alom. Spanning betrof alleen dreigende onweerswolken. Niet bij E. Smit. Die had raak geschoten. Haar kanjer was overigens door een uitgeverij gepubliceerd die de zaken anders aanpakte dan gebruikelijk was. De klassieke bobo's van de grote uitgeverijhuizen keken op hun neus. De 'nog' jonge schrijfster haalde met *Geen speld* een duizelingwekkende oplage, terwijl alras de woorden 'vertaling' en 'verfilming' de ronde deden.

Waardoor waren de lezeressen van *Maranga* (aangestoken door Libby Delmotte) nu opgeschrikt?

Na de druk op de knop naast de toegangsdeur was mevrouw Masquelin in de wachthal komen zeggen dat haar man er dadelijk zou zijn. Clara mocht zich alvast ontkleden in een van de cabines. (Welke vrouw kon dit ongedwongen zeggen tegen een andere jongere vrouw wetende dat haar man eraan kwam?) Daarna had ze de kronkelende trap naar het woonhuis weer bestegen. Huppend op haar krukken hoorde Clara in een van de behandelcompartimenten onderweg een zacht gezoem, afgewisseld met driewerf gepiep. De te verwachten geluiden bij een kinesist. De praktijkruimte van kinesist Henric Masquelin bevond zich in de souterrainverdieping. Een buitentrap bezijden het woonhuis leidde ernaartoe. De ruimte was groot, want ze besloeg vrijwel de hele oppervlakte van het huis erboven. Er was een wachthal, een dubbele behandelcel met elektronisch bestuurd ligbed gescheiden van elkaar door een accordeonwand en afgesloten met een wit gordijn, een zaaltje met grotere toestellen en allerhande matten, een grote lege plek zonder specifieke functie middenin en drie omkleedcabines met gordijnen ervoor. 'Hier zouden perfect privéfuiven gegeven kunnen worden,' dacht Clara. 'Sportfuiven voor meiden en macho's. Wanneer zal ik weer kunnen dansen?'

Verdomde poot.' Ze koos een cabine uit, plantte haar krukken tegen de wand, wurmde zich omzichtig uit haar rode broek en bekeek de beurse plek tussen haar enkel en kuit, haar rechterbeen ophoudend als een hondje dat moet plassen. De blauw-en-gele kleur signaleerde een kleine maar ingewikkelde breuk. Minstens drie maanden out voor competitievolleybal, had het verdict geluid. Getverdegetver. Het gordijn aan haar cabine had ze halfopen gelaten, er was toch niemand. Dat gezoem wees niet op menselijke aanwezigheid; wellicht had Henric een toestel aan de oplader gekoppeld, of was het er altijd. Misschien probeerde hij een nieuw marteltuig uit, waar zij straks onverbiddelijk op aangesloten zou worden. Clara ging nog even op het bankje zitten, uitblazend van de inspanningen op één been.

Het bleef maar duren. Waar bleef Henric? Clara had al op één been driemaal naar die draaitrap gehuppeld. Dat hielp natuurlijk niet. Het was ondertussen al kwart over achten. De afspraak was om acht uur. Oké, nog even geduld. Maar ze kreeg het koud. Tok tok tok tok tok... punt komma punt komma punt komma... In haar roze slip hinkelde Clara heen en weer midscheeps de praktijkruimte, haar rechtervoet telkens voorzichtig op de vloer doen landend. Getverdegetver, waar bleef hij nu? Er hing een spuuglelijke platte keukenklok aan de wand. Vijfentwintig over achten. Bijna halfnegen. Nee. Dit was niet normaal meer. Straks kon de volgende patiënt opdagen, en haar sessie duurde minstens drie kwartier. Ze hupte met grote hink-stap-sprongen naar haar cabine, grabbelde naar haar mobieltje in haar jas en drukte op de sneltoets van KINE. De oproep kon niet door kinesist Masquelin beantwoord worden. Gelieve... 'Fuck!' mompelde Clara. Wat te doen? Broek weer aan, lichaam die kronkeltrap op hijsen, aankloppen? Buitentrap nemen en aanbellen? Ze koos nogmaals KINE. Niets.

Dat gezoem, afgewisseld met telkens hetzelfde gepiep. Piep-piep-piep. Zzzzzzzzzzzz. Piep-piep-piep. Zzzzzzzzzzzz. Spelverdeelster Clara (vast rugnummer 4 bij tweedernationaler MARAVO) tokte met een verbeterde trek om haar mond in korte rukjes naar het linkse behandelcompartiment. Even nog bleef ze luisteren, met gespitste oren, of er ademhaling waar te nemen was. Of gekreun. Zzzzzzzzzzzz Piep-piep-piep. Dan duwde ze met haar rechterkruk het witte gordijn opzij. Haar mond viel open van verbazing. Ze hapte een grote gulp souterrainlucht naar binnen en onderdrukte een gil. Dat kon toch niet... Dat was... Nee... Het hoofdeinde van het behandelbed kwam telkens een eind omhoog, waarna het weer horizontaal plat ging, zoals de rest van het bed, alsmaar opnieuw. Dat ding was duidelijk het noorden kwijt. Wat er echter op lag,

had Clara bijna de schrik van haar leven bezorgd. Het was mevrouw Masquelin. Althans: een perfecte kopie ervan. Ze droeg kleren die de echte mevrouw ook droeg. Ze had dezelfde maten. Maar iets vreemder: er was een zuurstofmasker voor het gezicht van de oefenpop gebonden. Nog vreemder: er stak een breinaald in haar hart. Mevrouw Masquelin, althans het bovenstuk ervan, bewoog telkens met het hoofdeinde mee: rijzend, dalend, gestrekt, rijzend, dalend, gestrekt. Het was bijna grappig om te zien, ware het niet van het zuurstofmasker en vooral die breinaald. Maar... waar was Henric?

Toen Clara, weer aangekleed, een tiental minuten later erin geslaagd was de echte mevrouw met haar popversie te confronteren, wat gepaard ging met opperste verbijstering en de daarbij horende gillen en gebaren, stelde die zich plotseling hardop dezelfde vraag: 'Maar waar is Henric?'

'Dus die tandarts heeft mijn boek gelezen?' concludeerde Elisa.

'Ja, vermoedelijk,' knikte Libby.

'Maar waar is hij?' zeiden twee omstanders gelijktijdig.

'In uw boek wordt de verdwenen kinesist nog teruggevonden hé,' zei Libby.

Elisa Smit knikte, tegen haar zin. Ze wou dat zelf niet gezegd hebben. *Het is altijd iemands kind, zus, broer, vader, moeder, oma, opa.* Ze voelde zich wat schuldig. Haar kinesist werd namelijk in vijf stukken herontdekt, verspreid over een provinciestad. Een wraakactie waar zelfs sympathie voor kon bestaan.

'Maar hoe kwam u zelf...' begon Birgit.

Elisa kapte de vraag abrupt af: 'Fantasie is mijn beroep hé.'

Er volgden nog wat losse flodders in de trant van 'Zoek de zeven verschillen'. Het zuurstofmasker. De foto. De speld. De breinaald. De behandelstoel. Het behandelbed. Het perpetuum mobile van beide. Het vrije beroep van de verdwenen mannen. De poppen.

'In uw boek sneeuwde het niet hé?'

'Nee, dat klopt, het sneeuwde niet.'

Elisa keek diep in de ogen van het naarstige lezeresje dat de constaterende vraag opgeworpen had, erop beducht dat zich hier misschien weer een vreemde vorm van humor voordeed. Ze dacht aan de letter z, waar ze geen verdere uitleg over gekregen had.

‘Het waaide wel stevig.’

‘Ja hé?’

De gevierde debutante verliet drie kwartier later het nagelnieuwe pand ook een beetje als schuldige. Eigenlijk, maar niemand wist dat, het betrof een groot geheim, was dat ook zo. Net het hoofdstuk dat de lezeressen in Maranga verontrust had, was aangeleverd door een ghostwriter die in dienst was bij de firma Koppie-Koppie in de hoofdstad. Ze beperkten zich daar niet tot pure copywriting, maar leverden ook op verzoek en onder strikte geheimhouding eerste hoofdstukken voor romans. Een aantal auteurs maakte daar gebruik van. Elisa Smit had ook zo’n hoofdstuk gekocht, maar ze had het ingebed ergens midden in haar kanjer. Fantasie was haar beroep, maar ze kon ook creatief knippen en plakken. Het deed geen afbreuk aan de verdienste van Geen speld.

Hoofdinspecteur William Braine hurkte bij het lijk en telde de tanden. Het waren er drie.

‘Het is een riek,’ deelde hij mee, zich over zijn schouder tot inspecteur Marc Storme richtend, die op de begane grond gebleven was, want ze konden er niet met z’n drieën in. Storme had uiteindelijk zo driftig op enkele knoppen gebeukt dat de kleine lift plotseling stilhield en weer de normale bevelen gehoorzaamde.

Zijn vrouw Zeyna had hem ontdekt. Die zat nu van de schok te bekomen in de keuken van het woonhuis. Agente Wilma van de hulpdiensten was bij haar om de golven van verbijstering en ontzetting op te vangen. Gesprietst op een riek waarvan de tanden zijn hartstreek perforerden, lag varkensboer Lucas in een rare kronkel op de bodem van het materiaalliftje, dat bij aankomst van de inspecteurs ononderbroken de afstand op en neer naar een kleine bovenverdieping aflegde.

‘Dit lijkt wel Doorboorde Harten Dag,’ zei William Braine. ‘Vanmorgen die pop met die speld door haar linker tiet, vanavond een boer met een riek door zijn tikker.’

Marc Storme lachte hardop. Dat mocht in dit beroep, bij afwezigheid van de betrokkenen.

‘Of nee: Carrousel dag. Een gekke tandartsstoel en een zotte lift.’

‘Dat belooft voor uw memoires, baas.’

‘Hoe is dat gebeurd? We kunnen het niet aan de varkens hier beneden vragen, hoewel ze met honderden zijn.’

‘Nee hé.’

‘Het schijnt nochtans dat zwijnen slimme beesten zijn.’

‘Vandaar de vergelijking tussen flik en pig zeker? In feuilletons hoor je dat soms.’
Hun politionele blikken zeilden even over de vele compartimenten van het varkenscomplex. Geknor en gegil alom. Roken ze bloed?

‘Ben jij een vleeseter, Marc?’

William monsterde hierbij zijn ondergeschikte midscheeps, ter hoogte van het buikspek.

‘Ja, maar geen orgaanvlees, baas,’ zei die, terwijl hij nu zelf ook even de driewerf geperforeerde varkensboer van dichterbij bekeek. ‘De vrouw let daarop.’

‘Drie tanden... Een drietand dus...’ mompelde hij, hurkend naast de afgestorvene.

Bronwyn had zeven jaar geleden de donor het liefst zelf gekozen, maar dat kon niet. Ze mocht alleen maar twee eigenschappen formuleren waar zo’n onzichtbare kerel aan moest beantwoorden. Daar moest het bij blijven. Dus haakte ze af. Na een aantal tandheelkundige ingrepen wist ze wie ze wou. Het lachgas had zijn werk verricht. Twee chique diners en een paar dronken avonden met de ladies’ man die zo goed kon boren, volstonden.

Alles voltrok zich de daaropvolgende jaren zoals afgesproken en gepland, maar gaandeweg begon Rob lastig te doen, ook al was ondertussen de ranke, sexy Perlefien Malbien bij hem ingetrokken. Toen bleek dat Onno een meer dan normaalbegaafd kind was, wou hij zich uitdrukkelijker als donorvader manifesteren, bij gebrek aan andere kinderen. Dat was helemaal niet de afspraak. De tandarts werd een pain in the ass van de veearts. Zijn zoon kwam zelfs ook in de groep van zijn vriendin in het eerste jaar van de Markhurst-school te zitten. Perlefien wist echter van niks. Ook Bronwyn had dat niet kunnen voorzien. Ze was voor de beste school gegaan en ze was tot dan toe niet op de hoogte geweest van de verdere liefdesavonturen van Onno’s mannelijke verwekker. Toen ze kort daarna door haar dagelijkse contact met de school van de breuk tussen Perlefien Malbien en Rob Tillerman hoorde, achtte ze het ogenblik voor een vadermoord gekomen. Ze zou zichzelf en haar zoon van een lastpak verlossen en ervoor zorgen dat hun toekomst rooskleurig bleef. Verhullende omstandigheid: niemand zou een vader in hem gezien hebben. Alleen een vrouwenkerel die zijn lief had gedumpte. Of omgekeerd. Daar zou ze gebruik van maken. Rob Tillerman, de god van het lachgas, zou varkensvoer worden. Onverwerkt hevig liefdesverdriet zou hem eerst tot vooedoopraktijken leiden. Daarna zou hij op een of andere manier verdwijnen. De

pop Perlefien wachtte de elektrische stoel, eeuwig weifelend tussen hemel en aarde. Aldus geschiedde.

Zeyna deed ook haar duit in het zakje, vanaf dag 1 van het plan. In het verste compartiment van de varkenshangar begon ze zeven zwijnen uit te hongeren. Ze zouden twee vliegen in een klap slaan. De aandacht voor de ene onfortuinlijke zou de aandacht van de andere afleiden, zo dat nog nodig zou blijken, want die zou inmiddels onzichtbaar zijn. Op de bewuste dag sloeg Bronwyn 's nachts al toe, terwijl Onno nog in soesland vertoefde. Binnen geraken ging makkelijk. Een telefoontje volstond. Verheugd (maar toch wat verwonderd over het tijdstip, hoewel: veeartsen werkten ook bij nacht) zwierde Rob Tillerman zijn benen weer uit zijn bed. Er zat dus blijkbaar schot in de zaak.

‘Moet dat een kloon van onze zoon verbeelden?’ deed Rob grappig.

‘Verrassing,’ antwoordde Bronwyn net zo guitig.

‘Amai, wat...’

‘Wacht maar!’

Ze legde de pop op tafel, ritste haar boodschappentrolley open, haalde er het nodige uit en diende de tandarts zonder verdere poeha prompt een dusdanige elektrische bedwelming toe dat vijf varkens samen onmiddellijk de geest zouden hebben gegeven. Daarna volgde nog een injectie. Nog voor het eerste ochtendmelkje in het oosten was gemorst, werd de levenloze Rob, verpakt in een slaapzak, aan de achterkant van het huis de SUV in getakeld met de zwijnenkatrol die Zeyna voor haar verjaardag had gekocht. Dankzij het stadspark aan de overkant en het tijdstip waren er geen pottenkijkers. De pop Perlefien had ondertussen plaatsgenomen in de behandelstoel, die Bronwyn met enkele welgemikte elektronische ingrepen eindeloos en danseuse bracht. Enkele uren later schoof Bronwyn met kloppend hart centimeter na centimeter over de Magraan-brug aan, tot tweemaal toe opgeschrikt door een snurkje van haar zoon op de achterbank. Daarna kocht ze gezond fruit in Spek & Bonen en reed gelijk door tot bij varkenskweker Lucas.

Na de koffie vervoerden ze Lucas in een kruiwagen naar de varkenshangar. Daar werd die vakkundig gespietst. Make it look like an accident. Daarna was Rob aan de beurt. Die werd uit de koffer getakeld en na ontkleding verorberd. Het gepiep en gekreun van de materiaallift (Bronwyn had ook hier haar talent voor het perpetuum mobile toegepast – het verhoogde nog het gehalte van ‘jammerlijk werkongeval’) werd een tijdlang

overstemd door het geschreeuw en gegrom van zeven uitgehongerde omnivoren in het verste compartiment van de loods. Die beesten vreten alles wat er op deze aarde te vinden was, tenzij prei.

Zeyna en Bronwyn vielen elkaar met hevig kloppende harten in de armen.

‘Nu alleen nog die andere pigs verwittigen.’

De lezers en lezeressen van Geen speld knepen zich herhaalde malen welgemeend in hun vege lijf toen ze het nieuws over de varkensboer (en vooral die lift!) vernamen. Van de tandarts (die van de bewegende stoel!) werd niks meer vernomen. Die bleef spoorloos. Misschien had een overdosis aan lachgas hem naar Nepal gedreven? Of was hij na de breuk met zijn lief een Filipino-bruidje gaan kopen?

De beide geliefden besloten om het boek waarover in Maranga zoveel te doen was, te lezen. Ze deelden een exemplaar met elkaar, drie opeenvolgende knusse avonden, gewapend met cakes, paprikachips en rode wijn, want er waren bijna vierhonderd bladzijden.

Zelfs met haar night vision bril op vond Rowena dat Bronwyn er de laatste dagen weer wat bleker uitzag. De schuld van slacht bij nacht?

Libby werd op een ochtend door hoofdbibliothecaresse Birgit begroet als ‘Bibby’. Een doordenkertje, zei ze.

De succesvolle debutante Elisa Smit ontving nog enkele mailtjes van ijverige lezeressen uit Maranga betreffende de opvallende gelijkenissen tussen een en ander. Ze beantwoordde geen van deze berichten en vervloekte het gekochte hoofdstuk. De werkelijkheid bleek vaak erger te zijn dan de fantasie. Had Agatha Christie dat ook niet eens gezegd of geschreven? Die huiverschrijfster op kamertemperatuur die ooit een hele week spoorloos bleef zonder dat iemand wist waar ze was? Misschien moest Elisa zelf ook eens zo’n week plannen. In Maranga. Waar de hoofdstukken te grabbel lagen.

Omstreeks deze tijd leerde juffrouw Perlefien haar groep het woordje ‘zwijn’ aan. Dat had wel een dik buikje! Dubbel gestipt. Want je had ook enkel gestipt: de ei van... jawel: ei. Weet je nog: kip? Wie legt dat ei? En Dot ontdekte dat je Onno achterstevoren ook zo kon lezen. De hoofdletter werd dan de staartletter.

'God is zo zot als een marmot,' zei Onno.

Er haperde een sneeuwvlok aan zijn wenkbrauw.

'Wat je sjegt, ben je sjelf,' zei Dot. 'En ik ben een geschenk van God.'

MAKE LOVE, NOT WAR

De 38-jarige bibliothecaris Vasco Dehaene (asblonde haren, geen bril) bleef zijn minnares Annabel Deprez (thuiswerkend) amper zeventien zaadlozingen trouw. Toen wipte hij, in de periode van de klassieke voorjaarsstormen, over op een andere vrouw: Mandy Vandenbossche, de schoonste schoonmaakster van het instituut, in zijn geheime gedachten en gedichten ook genoemd 'Ladypoes', bij hevige dronkenschap 'Spartakut'. Annabel verdween; Mandy kwam. Het was goed zo.

Vasco Dehaene streelde boeken en proefde woorden. Hij had er zelfs zijn beroep van gemaakt. 'Boekhouder', antwoordde hij soms glimlachend, gevolgd door 'grapje'. Tevens hield hij van een wakkere kut. In de ogen van Mandy werden honderden boeken weerspiegeld, maar zelf had ze nooit meer gelezen dan haar verplichte titeltjes op school: 350 gram Ruyslinck, 180 gram Vandeloo, enkele plakjes Koning van Katoren. Daar was het bij gebleven, en het was goed zo.

Toen Vasco 38 werd, deed hij een schokkende ontdekking: hij begon van koffie te houden. Hij werd verslingerd op de hete damp die in sluiers over de rand van zijn bakje troost waaierte. Ook werd hij telkenmale ietwat opgetild door de cafeïne en zweefde hij bij elke slok even tussen hemel en aarde: hij werd voorwaar een Mohammed van de Mokka. Tot voor deze gezegende leeftijd slurpte hij koffie zoals hij Annabel en enkele anderen placht te nemen: slordig voltankend. Op 38-jarige leeftijd begon Vasco Dehaene tevens nauwlettend de verouderingsverschijnselen bij anderen in de gaten te houden. Geriatrie werd een passie. Wallen onder de ogen bijvoorbeeld beschouwde hij niet langer als lauwerkransen, maar als jaarringen, zoals bij de bomen. Verlangen naar een bepaalde datum of gebeurtenis deed hij ook niet zo hevig meer. Dat er vooral niks voorviel, vond hij al aardig meegenomen in het belang van de wedloop tegen de tijd. Meer en meer hield hij rekening met de weersomstandigheden. Langer aarzelde hij voor zijn kleerkast. Vaker spiedde hij de Vlaamse luchten af. Gedachten aan een hoofddekseel verdrong hij voorlopig. Hoofddeksels vervormden het gelaat, maakten je oud, wijzigden de gedaante en klaptten het dekseel op je neus. Die dingen werden 'gedragen' door oudere schoolmeesters en wezens die werkzaam waren in de verzekeringssector. Kortom: ongelukkig was de bibliothecaris Vasco Dehaene niet, maar hij begon lelijk van koffie te houden.

Alzo zat Vasco die donderdagmiddag aan de koffie. Dat was hij althans van plan. Als kind al wou hij apotheker worden, zoekend naar het levenselixir. Formules, poeders en reageerbuizen fascineerden hem echter meer dan wetenschap en handigheid. Daarom ook zat hij nu te snakken naar koffie, maar tevens te sakkeren op dat verdomde zetapparaat dat wel rochelde als een oude apotheker na houdbaarheidsdatum, maar geen druppel zwarte troost veroorzaakte. Vasco Dehaene slaagde er niet in koffie te zetten, meer dan 100 jaar na de Max Havelaar. Het regende ook oude wijven: een poel van ellende. Hij legde het apparaat het zwijgen op en keek treurig naar de regen. Het was een muiskgrijze donderdagmiddag in Vlaanderen, na de voorjaarsstormen. Het regende tergend: alsof het nooit ofte nimmer op zou houden. Vasco was alleen in de koffiekamer. Ofschoon zich in het Instituut voor Interbellumstudie nu honderden mensen bevonden, was het overal zo stil als op de maan. Af en toe drong een ver, onbestemd gerucht tot hier door. Het versterkte de stilte.

Vasco Dehaene ging aan een venster staan. Ginds, half verzonken, bevond zich zijn bibliotheek: zijn Titanic, zijn Elba, zijn Interbellumboekerij. Om de naslagwerken in dat souterrain te bereiken, moest je een trapje met vier treden nederdalen en je voeten soppen in een altijddurend kokhalzend afvoerroostertje waar je niet omheen kon. De studentes en studenten uit het Instituut voor Interbellumstudie, kort: IVIS, daagden meestal in Vasco's krocht op om te fotokopiëren. Die vervelende, lawaaierige, kanker-
verwekkende lichtbak was een obstakel in diens bestaan op deze aarde, nou: 'onder' deze aarde. Al 15 jaar lang reproduceerde hij miljoenen overdrukjes, die als lijkbleke, platte drollen werden uitgebraakt en verkocht aanvankelijk à 1 BEF, later 2 BEF, nog later 10 eurocent de bladspiegel. Niemand trok zich ooit iets aan van dat prachtige gedicht voor in elk boek:

'Niets uit deze uitgaaf mag zonder toestemming van de uitgever etc .. etc .. '.

Hoe graag ook had Vasco eens toegegeven aan zijn experimenten- en ontdekkingsdrift door bijvoorbeeld in alle rust en kalmte de contouren van een studente op reproduceerbaarheid te controleren!

['Dag lieve Ann-Sofie'. (Katlijn, Veerle, Line)

'Dag meneer Vasco. Alles kits hier beneden?'

'Ja, dank je. Je mag je nu ontkleden.'

'Graag, meneer Vasco. Helemaal?'

'Helemaal, kind. Van onder tot boven.'

'Alstublieft.'

'Pico bello. Als je nu even op je buik op het apparaat wil gaan liggen ... ja, zo ... de benen eventjes spreiden ... wacht, ik neem dat potlood weg ... '

'Hihi, net een autootje boven de put!'

'Ja hé, Ann-Sofie. Net een autootje ... een smeerbeurt, haha. Nog even wat drukken, ja ... '

'Het voelt lekker koel aan, meneer Vasco.'

'Is dat zo. Mm ... even denken ... DIN A4 ... DIN A3 ... '

'Zou u niet meteen een groot formaat nemen, meneer Vasco?'

'Waarom niet eigenlijk hé, kind. En 100 exemplaren. Hupsakee, daar gaat ze dan, de machine!'

zzzz zzzz zzzz zzzz zzzz zzzz zzzz zzzz zzzz zzzz zzzz zzzz]

Vasco Dehaene ging weer zitten. Treurig bekeek hij het impotente koffiezetapparaat. Hoofden van Lebak! Waarom gaf die godverongelukte fotokopiemachine er nooit eens de brui aan!?

Hij controleerde hoeveel tijd hij nog had voor de eerste studenten weer niet zouden komen. Nog 7 minuten had hij. Dan toefde hij weer tussen de boeken, om geld te verdienen, waarmede hij kocht: weer andere boeken, een appartement, drank, kleren, levensmiddelen ... koffie!

Klop klop.

Mandy Vandenbossche kwam binnen, de schoonste schoonmaakster van het IVIS.

'Dag meneer Vasco.'

Ook hij groette.

'Heeft u nog geen koffiegezet?'

Wat was ze lief.

Hij ontkende inderdaad.

'Dan zal ik dat maar even doen, daar word ik toch voor betaald, hé.'

'Zeker,' bevestigde Vasco. Hij keek naar niets, naar buiten, door opake gordijnen als lijkwaden, om te camoufleren dat hij er niet in geslaagd was deze koffie te zetten.

Mandy moest eens denken dat hij ook thuis niet ... !

Klik, deed ze. Ook bukte ze zich een keer op haar prachtige hurken. Daarna prutste

ze wat aan het bovenstel van het apparaat. En zie: het wonder geschiedde.

'U had er al water ingedaan, en koffie!' constateerde Mandy verrast.

'Ja,' knikte Vasco. Hij speelde verstrooidheid.

'Doch zonder resultaat. Ik moet ergens een dwaasheid hebben begaan.'

Onmiddellijk na deze Chinese zelfbeschuldiging werd Vasco kwaad op zichzelf.

'Ziedaar de eerste druppels reeds, meneer Vasco.'

Mandy gebruikte wel vaker boekentaal; ze werkte al behoorlijk lang in deze geletterde omgeving.

'Zeker. Mijn dank is groot, Mandy.'

De schoonmaakster wierp nog een laatste, goedkeurende blik op het koffiezetapparaat en ging weer weg.

'Godverdomme,' zei hij.

Het werd tijd om tussen de verzonken boeken te gaan zitten, laatste sessie van vandaag, van 15 uur 10 tot 17 uur 30. Op de koffie wachtte hij niet meer.

Vasco Dehaene liep over het glimmende binnenplein. De IVIS-studenten noemden dit het Plein van de Hemelse Vrede. In het fietsenberghok in de hoek bijvoorbeeld harpoeneerden jongens hun tong in de mond van meisjes. Of ze grepen ze bij hun truitje. Ginds besteedde Mandy Vandenbossche op haar hagelwitte klompjes ijverig de trap naar de aula. Hijzelf daalde vier treden af, sopte zijn rechtervoet in het gorgelende afvoerroostertje en trad zijn fotokopiebedrijf binnen. Het voorportaal van zijn bieb was een leeszaaltje: een ruim van licht voorziene krocht die door middel van veel vensters rechtstreeks op het Plein van de Hemelse Vrede uitgaf. Daardoor had Vasco Dehaene een laag-bij-de-gronds, doch prima panorama op de onderste ledematen van de menselijke soort. Zelf zat hij daarbij in een tussen de boekenrekken uitgespaarde vierkante ruimte: verboden terrein voor de studenten, die hun boeken aan zijn balie dienden op te vragen. Wat hij aldus van de mensen te zien kreeg, waren de benen en een stukje van het onderlijf, tot op navelhoogte ongeveer. Na verloop van jaren was hij erin geslaagd op eender welk onderlijf de bijhorende kop in te vullen, ook al verbleven de meeste studenten hier maar drie jaar. De studie van de kopvoeters (hun stap, hun tieten, hun onzichtbare stem) vormde aldus, naast het lezen en het fotokopiëren, een belangrijk onderdeel van zijn dagtaak in deze catacomben.

De studenten zelf bestudeerden de interbellumproblematiek: de periode tussen WO I en WO II met name, zoals ze het gewoonlijk afkortten. Omdat een interbellum een

tijdsstrook tussen twee oorlogen is, zitten we dus voortdurend in een interbellum. Je mag het draaien en keren zoals je het wil. De nobele doelstelling van het IVIS luidde als volgt:

Door de studie van het interbellum wordt gepoogd bij te dragen tot het zo lang mogelijk rekken van het aan de gang zijnde interbellum.

Een voortdurend uitstellen van oorlog, zeg maar, zolang de voorraad vrede strekte. 'Maar uitstel is daarom nog geen afstel,' zei Vasco Dehaene plotseling hardop. Hij schrok van zijn eigen stem. Vlug sprong hij op om te controleren of er zich niemand tussen de boekenrekken bevond. Het ordeningsprincipe in zijn bieb was het alfabet, maar dan op zijn meest onbruikbare wijze: het betrof namelijk een landenalfabet. In compartiment A vond je dus zowel Angola als Albanië als Afghanistan, waaronder dan telkens de boeken alfabetisch op de auteursnaam gerangschikt stonden. Wie dat systeem had uitgedokterd, moest een grote steenezel geweest zijn. Stel dat Japan oorlog begon te voeren met Rusland: dan moest de arme Vasco heen en weer draven tussen twee verafgelegen compartimenten. Terwijl het zoveel eenvoudiger had gekund! Al sinds 1918 (het jaar waarin het IVIS werd opgericht) was dit onnuttige systeem in voege. Daardoor was ook de boedel niet om aan te zien; alle formaten, kleuren, diktes en oorlogen stonden aldus kriskras door elkaar geordend. Van A tot Z was de boekerij van het IVIS een grote puinhoop. Elke aanvraag tot rationalisatie stuitte op een stug veto bij de directie, die de naam van de stichter alzo in ere wou houden.

Geen enkele luistervink hield zich bij een der landen respectievelijk letters op. Gerustgesteld ging Vasco weer zitten. Wat zou hij uitvreten vanavond? Zijn kleurentelevisie was naar de knoppen. Het betrof een vreemd mankement: het ding wou simpelweg niet meer ùit. Gisteravond had Vasco dan maar de hele bedrading ineens met een nijldige ruk uit diverse contacten getrokken. Onmiddellijk daarna ontstond een stank als van verschroeide haren. Toch ging hij slapen als vanouds. Niets gebeurde, maar zijn tv was wel degelijk stuk. Die wou nu niet alleen meer *uit*, bovendien wou hij vanochtend ook al niet meer *in*.

Terwijl Vasco naar buiten staarde, naar het binnenplein, naar niets, vormden zijn lippen de naam 'Mandy'. En daarna: 'Annabel'.

'Mandy.' 'Annabel.' 'Mandy.' 'Annabel.'

Hij proefde de beide namen en betastte ze met zijn tongpunt.

Hij hutselde de letters: 'Manbelly.' 'Annaman.'

Plotseling sprong hij op. Besluitvaardig begaf hij zich naar de afdeling Peresjtroika / Glasnost in het compartiment USSR/GOS. Dit was hét zorgenkind van de boekhouder; alfabetisch gezien was het een kluwen. Sinds 1988 had hij daarom ook een Russische hoek in de leeszaal geïnstalleerd: steeds meer studenten immers wensten boeken en drukwerk omtrent dit fenomeen te kopiëren. Uiteindelijk had Vasco een deel van deze gezochte ontspanningslectuur gemakshalve maar bijeengezet, zich niks meer van dat onlogische achterhaalde alfabet aantrekkend.

Hij kantelde een nooit meer geraadpleegde, halve jaargang van Kroniek van de Lopende Gebeurtenissen uit de rij. Daarachter was de fles verborgen. De whisky legde de omloop van zijn mond af en verdween dan zegevierend benedendeks. Daarna slikte hij een reukloze lookpastille door. Tijdens de week beperkte Vasco zich tot het innemen van deze levensverlengende, bloedzuiverende dingetjes: drie per dag. In de weekends daarentegen gaf hij zich over, volmondig, aan zijn, hij ontkende het niet, lookverslaving. Alle door hem genuttigde levensmiddelen gingen dan gepaard met echte, messcherpe look. Het was een prima manier om gezond te blijven: het zuiverde je bloed, het rekte je leven, het hield andere mensen van je af, en het belette je, wegens stankstraling, andermaal te gaan stappen. Het betekende gelijk een besparing. Voldoening alom dus. Alhoewel: was dat wel nodig, dat rekken? Stel dat er weer een nieuwe oorlog op komst was ... Eigenlijk zat de boekhouder Vasco dus zo'n beetje met een lookprobleem.

Peinzend verborg hij de fles weer achter de Samizdat-jaargangen. Stappen, was hij daar niet eens dringend aan toe? In zijn USSR/GOS-hoek bleef hij daar een wijle over prakkezeren, leunend tegen de grote Ontspanningsgeschriften van nieuwlichtende politici.

'Een donderdag,' mompelde hij. Hij keek op zijn horloge.

'Kwart voor vier uur. Looft de Heer. De dag schuift op. Het regent nog.'

Wat werd het vanavond?

'Bier & Biologie misschien,' fluisterde hij in het Engels. 'Downtown.'

Gisteravond hoorde hij krek hetzelfde zeggen, door een kletsnat meisje in een BBC-feuilleton, net voor zijn treurbuis de geest gaf. Door Bier was ze dronken genoeg geworden om aan Biologie te doen: het afhandelen van enige lijven, het bepotelen van

enkele lichamen. Nuchterheid was daarbij inderdaad volkomen overbodig.

Liet Vasco zichzelf hedenavond ook vol lopen en daarna weer leeg? Of zou hij zichzelf weer eerst pijnigen, look etend? Zichzelf aldus tot honkvast thuisblijven veroordelend? En dan, bij nader inzien, naar de peterselie grijpen, het bekende stankwerende tegengif? Om uiteindelijk omstreeks het middernachtelijke uur toch nog uit te rukken? Altijd beter dan zichzelf af te rukken. Zo zielig.

Overdaad schaadt.

Een overdaad aan peterselie kan uw gezondheid ernstige schade toebrengen.

Hij kreeg geweldige trek in een sigaret. Minutenlang had hij nodig om dat verlangen te onderdrukken. Nooit zou hij echter roken in zijn catacomben! Het betrof hier een versterving waar hij ten hemel schreiende moeite voor moest doen. Terwijl hij naar buiten staarde, wachtend op tekens van leven van de kopvoeters, proefde hij de volgende woorden:

kreeft

ladypoës

spartakut

openbare boekerij

kreeft

Het was verleden jaar geweest, mei-juni ongeveer. Het academisch jaar aan het IVIS liep ten einde. De studenten trokken zich terug om te roken en te hengsten in hun naar te weinig slaap en te veel soloseks stinkende hokken, hollen en kotten. Het was heel erg stil in het IVIS. Zo stil moest het op de maan ook zijn. Vasco's fotokopiemachine zweeg als vermoord. Hij was een gelukkig mens. Het Plein van de Hemelse Vrede lag er zonovertogen maar leeg bij. Afgelopen die kuiten- en dijenparade. De directie was spoorloos (Thailand, Benidorm, Polen). De docenten waren naar huis. Op een bloedhete middag, de kraaien gingen te voet, kwam Mandy Vandenbossche met emmer en zwabber de bieb binnen.

'Tja,' zei Vasco, opkijkend uit een biografie over vader Kennedy, 'ook dat moet gebeuren, nietwaar.'

'Nietwaar,' bevestigde Mandy glimlachend. Ook toen al had ze die sneeuw witte klompen aan haar voeten. Haar kieltje vertoonde zomerse afmetingen: het reikte tot ver

boven haar knieën, zoals bij de meisjesdokter in het Australische tv-feuilleton Flying Doctors.

De mooie schoonmaakster bukte zich en schoof een van haar witte klompen, die ze verloren had bij de treden benedenwaarts, weer aan haar fraai gevormde voet. Terwijl ze vervolgens een en ander nat begon te maken, bladerde Vasco ter afwisseling in de memoires van generaal De Gaulle. Doch een gesprek drong zich op: het was 32 graden in de schaduw, en iedereen was weg.

Mandy Vandenbossche was een vriendelijke, mooie meid, alleen maar geteisterd door het schoonmaakstersuniform van het IVIS. Blauw natuurlijk, de kleur zonder seks of erotiek: formidabel ellendig hemeltemgend lelijk blauw. Zelfs dat kieltje.

Het scheen dat M. Vandenbossche haar weekends in discotheken sleet; soms sliep ze maar een nacht per weekend!

'Eigenlijk is het niet nodig dat ik uw boekerij onder sop, meneer Dehaene,' merkte ze plotseling op.

'Met de studenten die weg zijn, blijft de boel hier proper.'

Vasco keek uit zijn memoires op.

'Nee,' bevestigde hij, 'inderdaad. Helemaal niet. Wil je koffie?'

Het was eruit.

Ze had een petieterig moedervlekje op de linkerzijde.

'Ah!' lachte ze verrast. 'Zou ik?'

'Ik trek twee koffies uit de automaat naast de kaartenkamer, minuutje,' zei Vasco, besluitvaardig opspringend.

Vijf minuten later zaten ze in de leeszaal gezellig troost uit plastic bekertjes te slurpen.

'Voor koffie zou ik een moord begaan,' bekende Mandy toen in een opwelling. Een witte klomp kletterde op de grond.

'O ja!' deed Vasco verbaasd. 'Dat heb ik soms met sigaretten'.

'Ha,' zei ze, 'iedereen heeft wat.'

Was het de warmte? De stilte? De vakantie in het verschiet? Het eilanderige gevoel in het verlaten IVIS? Hij wist het niet meer: plotseling bood hij haar en zichzelf toen zomaar een sigaret aan! Driedubbel tegendraads handelde hij:

1. Mandy Vandenbossche rookte niet.
2. Hijzelf rookte nooit in zijn bieb, zijn cenakel!
3. Roken was hierbinnen strikt verboden.

'Hé!' deed ze verrast. Een tweede klompje viel pardoos op de vloer, en ze greep zonder nadenken. Hij reikte haar vuur aan en improviseerde een asbakje met de boekwikkels van *Komen de Russen?*, deel 2. Uiterst onhandig begon Mandy Vandebosche te roken, heen en weer zwiepend met haar ene been over het andere. Het was toen dat haar schoonheid hem begon op te vallen.

'Jij bent waarschijnlijk ook een Kreeft,' waagde hij het plotseling te zeggen.

'Nee ..!' protesteerde ze lachend, 'kuisvrouw.'

'Ik bedoel: van sterrenbeeld.'

'O,' zei ze verlegen, 'juist, ja. Hoe ... hoe weet u dat zo vlug?'

'Kreeften zijn geheelonthouders die voor alle verslavingen openstaan,' doceerde hij toen. 'Geef ze de kans, en ze doen het. Eigenlijk zijn het ook bodemloze vaten, of stille waters zoals ze soms zeggen. Ze kennen geen mate: het is niks of het is alles. Onrustige naturen ook. U bijvoorbeeld rookt nooit, maar rookt wel nu. Ik bijvoorbeeld rook nooit in mijn bieb, maar nu wel.'

'Bieb,' had hij gezegd. 'Bieb.'

'Haha!' lachte ze. 'Kreeft, hé!'

Dat was verleden jaar geweest, in een broeikashitte: hete koffie, verzengende benen, en een schone schoonmaakster die nog had gezegd:

'Laten we eens lekkere kreeftensoep maken.'

Dit jaar, tijdens de klassieke voorjaarsstormen, en omdat Annabel zelf toch niet meer opbelde, had Vasco tussen de IVIS-boekenrekken de voorpagina van Mandy Vandebosche opengeslagen. Ze bleef komen: schoon, proper, stilletjes, vlezig en kruidig. Het was goed zo.

Hoe het gesprek toen nog verder was verlopen, wist Vasco niet zo goed meer. Daar naderde namelijk een kopvoeter, zijn gedachtestroom onderbrekend.

'Weinig sexappeal,' constateerde hij met kennersblik. 'Erudiet, dat wel. Wat lezen we vanavond, jongedame? Jouw appartementje of het mijne? Broodje-polemologie of broodje-kut?'

De kopvoeter verdween weer in de regen. Vasco Dehaene bedacht plotseling dat hij Mandy nog nooit op een uitstapje had geïnviteerd. Moest hij dat doen? Hun interbellaire liefde hoefde zich toch niet altijd hier tussen de IVIS-boeken af te spelen!? Maar zou ze dan willen blijven tot de ochtendkoffie?

Hij stond op en pakte het nooit geraadpleegde Richtlijnen voor Middellang-Afstandsdenken uit een rek, compartiment Koude Oorlog. Op de achterkant van dat lijvige boekdeel had Vasco een spiegel vastgekleefd. Hij zette het boek voor zich op tafel en bestudeerde zijn gezicht. Onder zijn linkeroog vormde zich een permanente wal. Hij had nochtans diverse volgeslapen nachten achter de rug. Twee rimpels begonnen zich dwars over zijn voorhoofd af te tekenen. Ook dat nog. Onder het rechteroog kromp ook een en ander ineens. De huid leek er meer verschrompeld dan pakweg de huid van de wang onmiddellijk daaronder. Van heel dichtbij had die een blauwachtige schijn. De haren dan. Behoorlijk lang droeg hij die, zoals het een bewaker van boeken betaamt. Vooraan had hij al inhammen. Die camoufleerde hij door de haren errond nog wat langer dan de andere te laten groeien. Zijn grote bruine ogen waren oceanen waarin ... STOP!

'De ogen van een koe,' riep lang geleden zijn moeder eens, in een zoveelste driftbui. Vasco was toen nog een puber.

'Koeienogen!'

Ze spuwde het woord uit zoals een echte koe haar staart heft om de drek de vrije loop te laten.

'Waarom geen spiegeleieren?' dacht de zoon al die jaren.

Goed, al goed, oké: oceanen van koeienstront dan. Dag mama. Wat wil je voor je verjaardag?

Aan dat haar zou hij iets moeten doen. Heden ten dage roetsjten ze het allemaal af, tot vlak tegen hun schedel, om oprukkende kaalheid te verbergen. Een goede oplossing, daar niet van. Kaalheid opgetild tot mode: je moest er maar voor uit durven te komen. Gedaan met ten oosten en ten westen van de kop de haren op te sparen en die dan over de kale middenberm van het schedeldak te plakken. Vasco beademde de spiegel.

Daar verscheen een bos van benen op het Plein van de Hemelse Vrede. Hij stopte de Richtlijnen weer weg. Honderden kopvoeters spoedden zich nu door de Vlaamse regen.

< Niemand een kopietje?

Iemand een vluggertje?

Een ijlings overdrukje?

Dat is dan 10 eurocent, Pieter.

Nee nee, Myriam: recto-verso zelfde prijs, papier speelt geen rol.

Mag ik morgen betalen?

Niets uit deze uitgaaf mag zonder toestemming ...

De directeur heeft het niet graag.

Voor een keer ...

Allez dan, Hannelore. >

Leve het interbellum: het bleef maar duren. Want 'de Golf', dat was geen echte oorlog. Noch I, noch II. Dat was CNN. En Joegoslavië was kinderspel. De achtertuin van Europa.

'DAG BOEKENWURM!' klonk het plotseling knoerthard tussen de rekken. Vasco had het verwacht, en toch schrok hij zich rot. Zijn hart sprong als een jojo op en neer. Met een ruk schoof hij zijn stoel achteruit. Dat die binnendeur op de gang ook nog open was, natuurlijk.

'Dag Mandy, je deed me potvolkoffie wel schrikken!'

'De meesten zijn al naar huis,' zei ze zacht.

Vasco keek naar buiten: 'Ja, de school loopt leeg. Kom je?'

Hij sloot de beide deuren en draaide de bordjes om.

GESLOTEN. TERUG OM 16.45.

Via de Russische hoek legden ze het circuit af naar de letter G (Golf, GOS). Vanaf de G waren de boekenrekken hoger, tot en met de W. Vooral het J-compartiment breidde sterk uit: de versplintering van Joegoslavië had er alsnog een ruim onderkomen gekregen. Vasco nam de linkerhand van Mandy in zijn rechterhand en schuifelde met haar langs de interbellaire literatuur, terwijl hij en passant met zijn linkerhand vele boekenruggen streelde. De X en de Y waren in een lagere, houten kast geherbergd. Die vormde tevens de bergplaats voor boekjes, brochures, pamfletten en krantenknipsels over petieterige eilandjes, soms atollen, waar nucleaire proeven plaatsvonden. Het Bikini-eilandje bijvoorbeeld zat niet in het B-compartiment. En de Zuidzee, op zich geen land, zat niet in de Z-afdeling. Bij deze explosieve houten kast gekomen, schopte Mandy Vandenbossche resoluut haar hagelwitte klompen uit en stak een handje toe. Met vereende krachten schoven ze de X/Y-kast 50 cm naar voren. Achter de kast stond een veldbed, voor niemand zichtbaar. Het was een achtergebleven souvenir, van toen

het IVIS tijdens de Tweede Wereldoorlog als Duits lazaret werd gebruikt. Mandy bukte zich en gooide haar klompjes in hun donker liefdeshol, dat ze weer hermetisch afsloten met de X/Y-kast.

Haastig pelde de schoonste schoonmaakster haar kleren af. De bibliothecaris deed hetzelfde. Toen drukte hij zijn blanke vredesduif uit het interbellum stevig tegen zich aan. Zolang de voorraad Vlees & Vrede strekte, zou hij haar en haar moedervlekje beminnen, met lange, krachtige stralen Darwinzaad.

Het was donderdag, en het bleef maar oude wijven regenen.

OM TER MOOIST SCHRIJVEN ?

'In een carrousel van dansende en deinende woorden en zinnen en gewapend met een herhalingsrecept voor goede wijn vul ik de ledigheid van lucht in met tekens en klanken die middelpuntvliedend de kern van een zaak omschrijven voor fijne luiden die zelf voor deze leesattractie hebben gekozen.'

De Wereldraad voor Literatuur koos deze zin uit duizenden andere inzendingen om in alle erkende talen die op aarde werden gesproken en geschreven te vertalen. Hij was oorspronkelijk in het Hongaars geschreven door Kossuth Zsófia, een studente in de Letteren. Vervolgens werd in elk land een auteur aangesteld die een roman mocht schrijven met deze bekroonde zin als aanhef. De schrijfster of schrijver kreeg daar twee jaar de tijd voor. Per nationaal erkende taal was een ruime toelage hiervoor voorzien, met dank aan de gulhartige Finse pulpindustrie. De Wereldraad voor Literatuur hoopte aldus binnenkort over een kleine tweehonderd diverse romans te beschikken in alle talen ter wereld – met eenzelfde opmaat en tekentitel.

De moeilijke kwestie van de titel werd opgelost door de keuze voor een verstrengelde combinatie van het vraag- en het uitroepteken, de zogenaamde interrobang aka interabang. Die was sinds 1962 al bekend, en ondertussen was het teken ook beschikbaar via de toetsenborden van computers. Inhoudelijk was het vrij in te vullen; vormelijk was het bijvoorbeeld ook ondersteboven bruikbaar, pakweg in het Spaans.

In elk erkend land ging dus een gegadigde aan de slag. Die was uitverkoren, naargelang van het regime of staatsbestel, via audities, wedstrijden, examens, corruptie, vriendjespolitiek of willekeur. Wereldwijd waren de vrouwelijke auteurs redelijk goed vertegenwoordigd, vooral in de Afrikaanse landen. Dat was niet zo verwonderlijk, want het baren van een boek was geen sinecure. Je moest tegen een stootje kunnen en geduld hebben. Veel mannen konden en hadden dat niet.

Slechts twee landen wilden niet langer aan de competitie deelnemen, omdat ze tijdens de voorafgaande wedstrijd op zoek naar de allermooiste zin hun ingezonden aanhef niet bekroond en zelfs afgekeurd zagen door de jury van de Wereldraad voor Literatuur, die bestond uit een Europeaan, een Aziat, een Afrikaanse, een Noord-

Amerikaanse, een Zuid-Amerikaan en een Australisch-Oceanische. Die koppige landen waren Zwitserland en Jemen.

De beginzin van Zwitserland, ingediend in het Frans, Duits, Italiaans en Reto-Romaans, luidde:

“Mijn koninkrijk voor een reep neutraliteit!” riep Wilhelm van de Zwitserse Wacht uit.’

De jury maakte bezwaar tegen zowel het religieuze gehalte als de dialoogvorm.

De aanhef van Jemen luidde:

‘Het schroot van de Russische tanks in ons zand bijt als roest door de bodem van ons land.’

Hier speelde in de beoordeling politieke vrees een hoofdrol.

Ook de inzending van Nederland maakte niet echt een grote kans. Ze hadden daar in Kikkerland na een hevige salonruzie tussen hun grootste schrijvers en nadat bekend werd dat de Nobelprijs voor Literatuur aan de zanger Bob Dylan werd toegekend dan maar gemakshalve gekozen voor enkele regels uit een oudbakken liedje van Gerard Cox:

‘Gezichten op ’t behang. Maar niet echt van binnen bang. Toen was geluk heel gewoon.’

Overigens merkte het Aziatische jurylid nog terecht op dat het hier om drie zinnen ging, grenzend aan het haikugenre, bijna poëzie, waarvan er twee zelfs geen vervoegd werkwoord hadden. Gevraagd was immers een aanhef die uit één zin bestond.

In alle door de Verenigde Naties erkende landen (pakweg 193, Noord-Korea liet overigens niets van zich horen, en Zwitserland en Jemen gaven dus verstek) werd de Hongaarse aanvangszin vertaald in de nationaal erkende taal of talen. Daarmee ging dan de uitverkoren schrijfster of schrijver aan het werk. In Hongarije was dat uiteraard de studente in de Letteren die de zin had bedacht. Vele bekende auteurs keken er op hun neus.

De Wereldraad voor Literatuur – die afwisselend op elk continent vergaderde – koos voor landen en eiste uitdrukkelijk dat de aanhef plus het corpus van de roman in alle erkende talen van het betreffende land geschreven moesten zijn, met strikte uitsluiting

van streektalen, regiolecten, dialecten of hoe de varianten ook mochten heten. Dat had natuurlijk her en der taalkundig gekibbel tot gevolg.

Japan koos zoals verwacht voor de variant van Japans zoals die in Tokio werd geschreven en gesproken. Iedereen begreep die ook het best. België ging bijvoorbeeld lopen met het drievoud van de toelage, hoe klein het ook was. Een Vlaamse, een Waalse en een Duitstalige auteur moesten immers de klus klaren. Het was nu eenmaal zo in dat druilerige koninkrijkje omheen Brussel. Zwitserland had zichzelf dus al buitenspel gezet voor de literaire competitie. Daar werden niet minder dan vier talen gesproken en geschreven. In vergelijking met bijvoorbeeld grote Engelstalige landen vormde dat lappendekentje eigenlijk een weeffout in het grote letterkundige plan van de Wereldraad, polyglotte jodelende alpenweide of niet.

Er zouden uiteraard in de grootste werelddalen zoals Mandarijn, Spaans, Engels, Hindi, Arabisch, Portugees, et cetera diverse inzendingen zijn. Het betrof hier natuurlijk landen zonder een authentieke eigen taal, met vaak een eigen versie van zo'n wereldtaal. Neem nou Liechtenstein, een speldenkopje in Europa. Of Monaco, het bubbelbadje van de beau monde.

De talen met de duizenden tekens en wisselende klemtonen vormden specifieke uitdagingen. Enkele Aziatische auteurs namen deze kwestie voor hun rekening. Het bekende reliëfalfabet van het Unified International Braille werd evenmin vergeten. India stelde zich hiervoor kandidaat. Elk land zou ook een luisterboek, een vereenvoudigde grootletterversie en een e-readerversie van de roman produceren. Zelfs de kunstmatige talen Esperanto, Ido en Volapük en de hulptaal Interlingua kregen het aanbod van de Wereldraad voor Literatuur. Men deed hiervoor een beroep op Duitsland, Luxemburg, Estland en Polen, waar telkens een extra auteur werd uitverkoren.

Het Vaticaan werd ietwat ongerust over dat internationale literaire initiatief. Het interrobang-boek maakte de opperclerus bang, zowel wat de oplages per taal als de nog onbekende inhoud betrof. Hun Bijbel was tot nu toe het bestverkochte boek ter wereld geweest, samen met hun concurrent, de Heilige Qor'aan. Ze hadden in de loop van de tijden al het hoofd moeten bieden aan de schrijfsels van Marx en Mao, een apocrief boek van oud-popzanger Dan Brown en zelfs aan de mirakel- en tovenaarsboeken met Harry Potter als nieuwe Messias, dan nog eens door een vrouw geschreven. Ook dat gedoe met de inzending waarin die Wilhelm van de Zwitserse Wacht figureerde, was

hun een doorn in het oog. Daar werd niet mee gelachen. De letterbekken van de islam lieten zich niet echt horen; zij hielden vanzelf al niet van Koranvertalingen en toonden stilzwijgende minachting ten aanzien van het interrobang-boek. In de landen waar ook het islamisme regeerde, zou het waarschijnlijk toch niet scoren. De verstrengeling van religie en politiek zou daar wel voor zorgen.

Hoe zat het met de royalty's, druk, verspreiding en verkoop van ?

Er werd voor elke auteur bovenop de aanvangstoelage een honorarium voorzien van 10 percent per verkocht boek. Bij eventuele vertalingen bedroeg dat 11 percent. Voor het land dat de schrijfster of schrijver vertegenwoordigde, moest de eer volstaan. De allermooiste roman kon moeilijk verkozen worden, gezien het grote gamma aan talen en het overwicht van enkele wereldtalen. Daarom zouden per werelddeel drie romanbijdragen extra gehonoreerd worden met elk een som van 20 000 dollar, opnieuw met dank aan de Finse pulp.

Alle versies van ? zouden onder toezicht van de Wereldraad voor Literatuur gedrukt worden in de best biedende drukkerij per land. Daarna zouden de verspreiding en de verkoop ter harte worden genomen door de uitgeverij en distributiefirma die evenzeer de beste voorwaarden konden bieden. De voorkeur ging hierbij uit naar een combinatie drukkerij-uitgeverij. In elk land had de Wereldraad hiervoor een deskundige afgevaardigde aangesteld. De logo's van de Wereldraad en de uitgeverij kwamen op de boekenrug.

Alle landen kregen een uitnodiging. In hun eigen taal en in de gangbare wereldtaal van hun continent.

Alle schrijvers hoopten op een nominatie van hun land om het interrobang-boek te schrijven. Het initiatief werd ondertussen al 'de Kleine Nobel' genoemd.

Kort daarna werd Kossuth Zsófia, de Hongaarse studente Letterkunde en schrijfster van de bekroonde aanvangszin, levenloos aangetroffen in de universiteitsbibliotheek van Szeged, ter hoogte van de letter W, afdeling non-fictie, essay, recensie en polemiek. Er stak een prop papier in haar mond.

'In een mallemlen van duwende en trekkende vingers en handen en gesterkt door de kracht van vurig water knijp ik de lucht uit de keel die aldus verder zonder klank of

zucht volledig luchtledig en monddood is gemaakt zonder dat iemand van de lettervreters dit kon beletten. Getekend: Wilhelm.'

Toen de prop glad werd gestreken, lazen de chercheurs in niet minder dan vijf talen de sinistere tekst, in een Helvetica Now lettertype onder elkaar geprint: in het Hongaars, Duits, Engels, Frans en Esperanto.

Het mondiale letterkundige plan van de Wereldraad voor Literatuur werd terstond afgebroken.

Op de gedenkplaat voor Kossuth Zsófia werden het P-teken en haar bekroonde romanzin aangebracht.

Nadat drie Hongaarse schrijvers, waaronder een haikudichter, onterecht in beeld kwamen als verdachten, en daarbij zelfs een tijdlang in de gevangenis doorbrachten, werd een Finse huurmoordenaar als dader ontmaskerd. Vooraleer men die echter bij de lurven kon vatten, eindigde hij zelf in een grote houthakselaar in het Land van de Duizend Meren. De opdrachtgevers werden nooit ontdekt. Een stroom aan Scandinavische thrillers kwam hierdoor op gang. De Wereldraad voor Literatuur keek met lede ogen en gemengde gevoelens toe.

BAKKES

Ik hou van maandagen. Dat is altijd zo geweest. Dan voel ik extra energie. Elke week opnieuw komt dat terug, met de regelmaat van een boeddha. Hiermee sta ik waarschijnlijk haaks op zowat iedereen. Net zoals ik echt wel van 'slecht weer' hou: regen, wind, storm, boze buien.

Het was zo'n maandagavond met gezellig herfstweer. Het woei zichtbaar en hoorbaar. Fijn zo. Ik had drie dagen in Friesland en Nederland achter de rug, in het kader van een project met dichters en beeldend kunstenaars. Leeuwarden, Harlingen en Rotterdam waren meegevallen. Weidsheid van landschappen; grenzeloosheid van hotelkamers; wind toe.

Als het hier in Harlingen stormt, liggen de toeristen te schudden in hun pensionbedden.

Dat werd dus weer even ontwennen. Gelukkig was het een maandag. En avond. Er was wat te doen.

Mijn glas wijn smaakt beter als ik het in mijn rechterhand hou.

Waarom ben ik in hemelsnaam ooit beginnen drinken?

Om te vieren? Om te treuren?

'Dit is mijn laatste dochter,' zei Karel.

Even werden we door iets treurigs overmand, want we hadden samen iets gelijkaardigs gestudeerd, vele jaren geleden in de stad met de aloude universiteit. We waren alumni.

Zou zijn saus naar bloem smaken nu hij niet meer kookte?

We schuifelden weer naar binnen om de resultaten van de spellingwedstrijd te aanhoren.

Het aulaperspectief. Hoe hoger je zit, hoe minder je blokt, hoe dieper je kijkt. Neerkijken op de ruggen van de uitslovers op de eerste rijen. De docerende prof een profje als een popje: als Mick Jagger op een te ver en te groot podium.

Ouwe studiereus K. en nazate Hinde kon ik nergens in mijn vizier ontwaren. Ik had halfweg de aulahelling plaatsgenomen, zoals ooit, altijd, vroeger, nu.

Correct opschrijven is niet zo'n kunst als schrijven.

Zelfs spreken. Neem nou de uitspraak: 'Dit is mijn laatste dochter.' Of betrof dat een verspreking? Mislukte humor?

Ik eindigde in de eerste vijf (klinkt beter dan 'de vierde'), met een last van zes spelfouten. Bij de prijsuitreiking vooraan ontwaarde ik Karel helemaal bovenaan in de aula. Hij was rechtop blijven staan. Zijn Hinde zat glimlachend op de derde rij vooraan.

De oude competitiegedachte. Ik stam uit tijden waar testen nog 'ombesten' werden genoemd, of 'proefwerken'. Heerlijke vreselijke woorden.

De laureaat stak ongevraagd een euforische speech af, waarbij zijn stem voortdurend oversloeg. Een kind zo blij als een kwetterende vogel op een tak. Mijn prijs bestond uit een belachelijk kleine radio en een lelijk boek. De laatste dochter en haar vader waren inmiddels spoorloos. Jammer, want er was weer wijn. En nog meer van dat sterk fraais, toegeleverd door de organiserende provinciale televisiezender. En ik had ietwat geëxcelleerd. Een vierde plaats was erg, onbeduidend en genoemd om vergeten te worden, maar ook ego-strelend, hartverwarmend en onverdacht. Tel uit je winst.

Toen pas viel het me in dat Karel niet zo lang geleden weduwnaar was geworden.

Sommige versprekingen zijn dus geen versprekingen. Hoe vreemd ze ook klinken.

Zeg nooit nooit.

Ik heb het zelf druk gehad de laatste decennia: oorlogen, overstromingen, revoluties. Maar Karels vrouw is dood.

Tijdens de tweede receptie slaagde ik er in de radio en het boek ergens onbeheerd achter te laten, zodat ik die niet mee naar huis hoefde te nemen. Het was mijn offer aan Hinde, de moederloze. Zij zou die lelijke prullaria echter niet aantreffen en meenemen: ze was ondertussen immers al afwezig.

Aflijvigheid en afwezigheid.

Is correct spellen belangrijk?

Hoogtepunten kunnen dieptepunten betekenen. Een cliché als een kathedraal met duivenstront op: waar zijn we mee bezig?

Bloedrood was de vlag van de Russische revolutie. De felbevochten vrijheid bleek net zo vreselijk te zijn als de vorige onvrijheid.

We bleven met enkele prijswinnaars en verslagenen op de receptie hangen, die georganiseerd was door het provinciale televisiestation. Zoals vaak gebeurt, gedroegen de verslagenen zich als winnaars. Woorden kregen accenten; zinnen uitroepetekens. Interpunctie was tijdens het wedstrijddictée nochtans onbelangrijk geweest.

Oog om oog, tand om tand: blinde, tandeloze wereld.

Wat waren we hier eigenlijk godgenageld aan het vieren?

(hippopotomonstrosesquippedaliofobie? tourettesyndroom? ideeëloos? przewalskipaard? Boerenkoolstronkeradeel? ditjes-en-datjes? Belgenmop?)

Waarom stonden we hier alcoholhoudende dranken tegen onze ruggengraat te kletsen?

Sommigen hadden wekenlang voorbereid, gestudeerd, lijsten aangelegd. Anderen geen seconde. De winnaars kwamen uit de categorie van de secondelozen. We vierden dus aanleg en talent, niet arbeid en ijver.

‘Het is nog maar mijn eerste keer.’ (Lode)

‘Een drukke job hé; belet een en ander. En dan dat kind nog.’ (Claude)

‘Maar twee dagen gestudeerd. Nou: een weekend, pakweg. En dan nog.’ (Lode)

‘Ik heb het nochtans altijd anders geleerd.’ (Claude)

‘Wanneer is dat nu weer veranderd!?’ (Lode)

‘Dat klopt toch niet?!’ (Claude)

‘Het Groene Boekje zegt het anders.’ (Lode)

‘Het Witte...’ (Claude)

‘De Dikke...’ (Lode)

Ik was een top 5'er en kon dus onbeschroomd van groep naar groep fladderen. Zo ontdekte ik dat de laureaat van de provinciale spellingwedstrijd godverdomme aan het tourette-syndroom leed.

Perfectie is saai. Steven Hawking had 24 uur per dag lijfelijke verzorging nodig. Esopus had een bochel en werd de vader van het fabeldicht. Homerus was blind en schiep een formidabele wereld. Erasmus leed aan jicht en hield de kamer om zijn Lof der Zotheid te kunnen schrijven. Ronsard was doof en werd de recordhouder van de welluidendheid in de Franse belletrise. Andersen was lelijk, wou de toneelbühne op, maar schreef uiteindelijk sprookjes. ‘Zo is de mens gebouwd, dat zijn ellendigste gebreken vaak de voorwaarden worden tot zijn schitterendste heerlijkheid.’

Dat laatste citaat is van Anton van Duinkerken, uit ‘De menschen hebben hun gebreken’. Who the fuck is Anton van D.? Dat essay, of een flard eruit, prikte in een van onze leerboeken van het laatste jaar middelbare school, ook wel ‘de retorica’ genoemd. Dergelijke ouwelullenkoek werd toen nog door de strot van zeventienjarigen geramd, in de jaren dat de verbeelding aan de macht gekomen was. De timing zat verkeerd. Thans ben ik vergevingsgezind... geworden.

Tourette dus, en hij dronk gvd nog whisky ook. De regionale zender had zelfs voor sterkedrank gezorgd vanavond. Waren ze er misschien op de hoogte van dat de spellingkampioen – die niet aan zijn proefstuk toe was wat ereplaatsen betrof – ook een notoir whisky-slurper was? Hadden ze sterke vermoedens gehad dat hij hier het hoogste schavot zou halen? Ik zag dat Lode en Claude ook de wijn ingeruild hadden voor een gouden godendrankje.

‘QUICK – OP JE BAKKES!’

Alles stakte even, een fractie van een seconde maar. Ik merkte dat de meesten op de hoogte waren van het schone gebrek van de spellingkampioen. Die stond nog immer glunderend en na-glimmend met een stevige Jameson in de hand, die hij ten hemel hief als een gewijde kaars. Ik keek naar zijn bakkes – dat verdomde kingewas ontstierde het gelaat van vele intellectuelen, nog altijd, jaren na Castro, Che, Cat Stevens en andere pedagogen.

‘Mijn eerstgeborene is ook een prima speller,’ zei ik, terwijl ik ook een whisky van het aangereikte blad plukte. Ik breide er onmiddellijk een vraag aan, richting Jean-Luc, de laureaat:

‘Heb je stevig voorbereid? Gestudeerd?’

'Is deze eerstgeborene hier aanwezig?' informeerde Jean-Luc. Hij richtte zich in zijn volle lengte op.

Die boer saai. God maai. Maar waar skuil die papegaai?

'POTEN EN KLOTEN!'

Enkelen draaiden hun gezicht weg om het even kort uit te kunnen proesten of op z'n minst onbevangen te glimlachen.

'Nee,' schudde ik met opeengeklemd kaken.

'Ware het niet van dat domme streepje in New York, ik had maar twee fouten.'

'Een streep door je rekening, Jean-Luc, haha.'

'God zit in het detail, hé.'

'Als Hij in het detail zit, dan mag je vitten.'

'Een stom streepje te veel, gvd.'

Ik had wat moeite om er na de wijnvloed ook de Jameson doorheen te sluisen. Mijn lijf protesteerde tegen deze vurige aanval. De whisky zocht zich weerspanning een weg naar mijn maag. Ik huiverde.

'Drie dagen,' zei Jean-Luc, terwijl hij te dicht met zijn gezicht het mijne naderde.

'Maar voorheen allicht jaren?' veronderstelde ik.

De spelkampioen glimlachte bevestigend. Hoeveel keer was hij niet tweede en derde geworden? Hoe vaak niet had hij het onderspit moeten delven tegen de grijze me-
neer Dhaenens, oud-bankbediende, die ook op nationaal vlak excelleerde en diverse keren het ereschavot mocht beklimmen?

Eindelijk bereikten de deugddoende nevelen van de whisky mijn brein, waar zich ook al wijnaroma's hadden genesteld.

***Erasmus schreef aan het eind van zijn Lof der Zotheid enkele zinnen die gingen over tijdens het drinken iets zeggen en gelukkig zijn dat je dat later weer verge-
ten kunt, of zoiets, zijn exacte woorden ontsnappen me momenteel, althans in de goede volgorde. Ik ben ze vergeten. Ik ben gelukkig.***

Jean-Luc maakte plotseling slagzij, struikelend over een van de fauteuils die in de hal stonden. Als een dronken ledenpop kantelde hij weg uit ons vizier. Lode en Claude zeulden zijn grote lichaam weer rechttop. Zijn glas diende bijgevuld te worden; de inhoud (zo die er al was geweest) bleek ofwel verdampt ofwel verspild. Ook ik verleende

enige houterige medewerking, ondertussen zelf een gulp whisky op zijn jas morsend, want ik had mijn glas in mijn hand.

Hebben ze in Amerika dan iets tegen liggende streepjes?

New Orleans. San Francisco. Saint Louis.

Er heerste weldra geen onderscheid meer tussen winnaars en overwonnenen. We vormden één gezellige spellingbende, min de afwezigen die ongelijk gehad hadden naar huis te gaan. Die wijn, die whisky: die hadden we verdiend, verdomme. Jean-Luc bewaakte angstvallig zijn hoofdprijs, die op de fauteuil lag waaroverheen hij daarnet gekukeld was: de dikke Van Dale. Hij week niet van diens zijde en wenkte zelf de hostess om verse scheuten heildronk. Hij verzette geen voet meer na zijn val. Drie fotografen hadden zijn gelaat vereeuwigd. Ook de tweede en de derde prijs mochten op diverse foto's. Mijn vierde plaats volstond niet voor de eeuwigheid. Ik was nochtans in de eerste vijf. Er kon wel even een groepsfoto af, die ze achter onze rug toch zouden deleten.

Buiten klemde de duisternis het gebouw in. Wind gierde en loeide over landerijen en door steden. Het alfabet sluimerde in bibliotheken, scholen, huizen en dorpen. Hier was het alsnog springlevend.

Bestaat er zoiets als een dronken alfabet? Scheve letters? Kan het fonetisch schrift nevelen en vredig-vlezige articulatie weergeven? Een teveel aan welbevinden en roesmiddelen? Lijzigheid, slordigheid, overhaasting? Gestruikel en gestamel?

'BAKKES!'

Johan Hendrik van Dale was een schriel mannetje dat elke ochtend vroeg opstond. Vooraleer hij aan zijn beroemde Dikke begon, was er al veel werk verricht. En na zijn dood gingen de werkzaamheden onverdroten verder, door zijn leerling Jan Manhave. De magere Johan Hendrik werd de naamgever van de bekende Dikke.

'Ben je al eens in Sluis geweest, Jean-Luc?'

'Eh... ja.'

'Voor een eerbetoon aan de Dikke, hé.'

'De Groene is heel wat dunner hé, haha.'

‘Ik zou... ‘

Met een onverwachte houterige tolbeweging draaide Jean-Luc Versingel om zijn eigen as (we dachten even dat hij andermaal wou vallen) en laveerde tussen de diehards door naar de toiletten, hier en daar mensen aanstotend, als een balletje in een flipperkast. Hij had zijn glas meegenomen. Zijn Dikke Woordenboek bleef nu onbeheerd achter.

‘Wauw: die laat er geen gras over groeien, zeg!’

‘Nee, alleen schaamhaar.’

‘Hi hi hi.’

In deze poel van ellende werd ik plotseling overmand door een grenzeloos gevoel. Ik verlangde eensklaps grondig naar een verse ontmoeting met Liesbeth van G. uit Rotterdam en Gea K. uit Leeuwarden, beiden beeldend kunstenaressen.

Waren het de Friese landschappen van Gea?

Waren het de Rott’damse hotelkamers van Liesbeth?

Was het de oneindige droefenis van Vlaanderen op een maandagavond die reeds te ver gevorderd was?

Ik tolde op mijn beurt ook om mijn eigen as en verdween zonder boe, bah, dubbelpunt of uitroepteken in de avond. Boomkruinen ziedden; struikgewas schuimde. Ik plaste in het wilde weg en kroop juichend achter het stuur van mijn Saab.

Van de klakkeloze letteren en de woede der leestekens, verlos mij, o Heer.

Een beeld zegt meer dan... blablabla...

Ik moest mezelf dwingen het station links te laten liggen en de neus van mijn auto richting thuis te volgen, waar ik terstond mijn e-mailverkeer activeerde. Rotjeknor en Leeuwarden ontvingen avondpost.

‘De vierde plaats,’ deelde ik mijn vrouw mee. ‘In de eerste vijf.’

‘Dat ruik ik,’ zei ze.

Regen tokkelde met een vast percussiepatroon op het dak. Het was acht uur. De telefoon zoemde. De net-niet-winnaar van de spellingwedstrijd gisteravond belde.

‘Heb je het al gehoord?’

‘Wat zou ik al gehoord moeten hebben? Het is pas... ‘

‘Jean-Luc is dood.’

‘He?’

‘Jean-Luc heeft zich in zijn eigen tuin opgeknoopt.’

‘Dat meen je... ‘

‘Ja ja: vanochtend vroeg. Ik werd opgebeld door de politie. Zijn vrouw... De politie... ‘

‘Maar potverdorie toch... Hoe kan dat nu?’

‘Aan een boomtak.’

‘Ik bedoel... ‘

‘De tak van een boom.’

‘Ja ja.’

‘Ze zullen jou ook nog bellen.’

‘Wie?’

‘Wel: de politie.’

‘Mij??’

‘Jij was toch vierde?’

‘Ja... maar... ‘

‘Wij waren toch de laatste getuigen van zijn leven op aarde?’

‘Maar hoe is dat nu zo plots... ‘

‘Ja ja... ‘

‘De tak van een boom?’

‘Een boomtak.’

Zoals bleek, enkele uren en gesprekken later: spellinglaureaat Jean-Luc Versingel had zich met behulp van een stoel, een touw en een boomtak 's ochtends vroeg het leven benomen, in zijn eigen tuin.

Zoals bleek, enkele dagen en vele gesprekken later: hij was die ochtend vroeg opgestaan, nadat hij de avond ervoor laat thuisgekomen was. Zijn vrouw dacht dat hij eruit moest om te plassen. Dat bleef duren. Na een halfuur was hij nog niet terug. Toen ging ze naar beneden en keek ze door het venster.

De regionale zender had er een kluif aan. Zij hadden immers het wedstrijddictee georganiseerd.

Uit ‘goede bron’: hij leek in bidhouding tegen de boom te leunen.

Uit ‘goede bron’: het touw lag al geruime tijd gereed.

Uit 'goede bron': hij zou ooit gezegd hebben: er zal veel volk zijn op mijn vijftigste verjaardag.

Jean-Luc Versingel werd op zijn vijftigste gecremeerd, na een begrafenis waar vooral onbegrip heerste. Zijn doodsprentje werd verdorie nog ontsierd door een spellingfout, maar alleen de specialisten zagen dat. Er ontbrak een liggend streepje in zijn voor-naam.

'Jean-Luc, met streepje,' dacht ik, terwijl ik zijn gedachtenisprentje vooraan ging ophalen, een muntstuk in de schaal legde, in het voorbijgaan even zijn kist aanraakte en me dan met poten en kloten weer de Aloysiuskerk uit spoedde.

Ik had mijn blikken niet over de stoelenrijen laten zwenken op zoek naar spellingspecialisten.

Ik had zijn vrouw niet gezocht of gevolgd, ook niet toen zij naar voren werd geleid. Ik had met mijn bakkes afwisselend naar een oneindige verte en naar de grond gestaard.

In de latere namiddag hoorde ik het PING! van binnenkomende mails.

Liesbeth had wellicht uren aan haar laptop doorgebracht. Ze zond me een overzicht van haar leven de laatste vijf jaar. Daarin speelde een mythomane man/minnaar de hoofdrol. Momenteel lag hij stervende in een Belgisch ziekenhuis, als slachtoffer van een criminele overval of afrekening, maar dat was niet eens zeker. Er waren zoveel leugens in zijn leven als er haren op zijn kop stonden. Haar verhaal was een nachtmerrie bij klaarlichte dag. Zij zou niet lang daarna het leven laten in het verkeer.

Gea bleek onlangs door een galerijhouder in Amsterdam financieel geplunderd te zijn. Ook de lokale kunststichting waar ze tot dan toe mee samenwerkte, had haar via kleine lettertjes en door slechte afspraken een som geld afhandig gemaakt. Ze wou als troost een week lang door de stad zwerven, allerlei slechte oude gewoontes weer oppikkend. En of ik zin had om daarbij te zijn.

Sommigen moesten eens goed op hun bakkes krijgen, van iemand met stevige poten en kloten aan zijn lijf.

Meer heb ik niet te zeggen: de **tirette** van mijn mond is dicht. Het is de eindstreep van alle woorden.

(IM Liesbeth van G., 2019, beeldend kunstenaar, Rotterdam)

(IM Lieven V. 2008, leraar, Heule)

-----Bjarne Donderdag-----

bjarnedonderdag@hotmail.com